

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Lenka Kristanová

**SMLUVNÍ AUTONOMIE PŘI KONSTRUKCI
DRUHŮ AKCIÍ A JEJÍ LIMITY**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: prof. JUDr. Stanislava Černá, CSc.

Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 29. červen 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předloženou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně, a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 29. června 2016

Lenka Kristanová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala své mámě, Martě, a příteli, Vojtěchovi, za cenné rady, veškerou podporu a vstřícnost poskytnuté v průběhu zpracování této diplomové práce. Tuto práci věnuji mému, v mezidobí zemřelému, otci, Štefanovi.

Obsah

ÚVODEM	1
KAPITOLA 1: SMLUVNÍ AUTONOMIE PŘI KONSTRUKCI DRUHŮ AKCIÍ A JEJÍ LIMITY V ČESKÉM PRÁVU.....	3
1. Pojem akcie	3
1.1. Obecně o cenných papírech.....	3
1.2. Obecně o akciích	8
1.2.1. Akcie jako část základního kapitálu	10
1.2.2. Akcie jako soubor členských práv a povinností akcionáře.....	11
1.2.3. Akcie jako cenný papír	12
2. Druhy akcií a limity při jejich konstrukci	12
2.1. Limity při konstrukci druhů akcií.....	14
2.1.1. Zákonná a judikaturní omezení	14
2.1.1.1. Korektiv smyslu a účelu zákona, dobrých mravů a veřejného pořádku	15
2.1.1.2. Zákaz vydávání úrokových akcií	19
2.1.1.3. Zvláštní práva jako práva účastnická.....	20
2.1.1.4. Nepřípustnost konstrukcí akcií založených na úbytku práv	22
2.1.1.5. Zásada stejného zacházení s akcionáři.....	26
2.1.1.6. Soudní rozhodnutí.....	29
2.1.2. Soudní přezkum obsahu zvláštních akcií a určení jejich neplatnosti soudem	36
2.1.2.1. Soudní přezkum obsahu zvláštních akcií a jeho určení	36
2.1.2.2. Určení neplatnosti zvláštních akcií	40
2.2. Jednotlivé druhy akcií	44
2.2.1. Kmenové akcie	44
2.2.2. Akcie se zvláštními právy.....	45
2.2.2.1. Prioritní akcie.....	48
2.2.2.2. Akcie s rozdílným podílem na zisku a na likvidačním zůstatku.....	50
2.2.2.3. Akcie s pevným podílem na zisku a na likvidačním zůstatku	52
2.2.2.4. Akcie s podřízeným podílem na zisku a na likvidačním zůstatku.....	52
2.2.2.5. Akcie s rozdílnou vahou hlasů.....	55

2.2.2.6. Akcie s jinými zvláštními právy	58
KAPITOLA 2: SMLUVNÍ AUTONOMIE PŘI KONSTRUKCI DRUHŮ AKCIÍ A JEJÍ LIMITY V NĚMECKÉM PRÁVU	62
1. Limity smluvní autonomie při konstrukci druhů akcií	62
1.1. Zásada stejného zacházení s akcionáři	64
1.2. Zvláštní práva jako práva účastnická	67
1.3. Přípustnost spojování povinností se zvláštními akciemi	69
1.4. Přípustnost úbytku členských práv	72
2. Právní následky porušení limitů smluvní autonomie při konstrukci druhů akcií akcionáři	76
3. Druhy akcií	79
ZÁVĚREM	81
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	83
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	84
SHRNUTÍ	89
ABSTRACT	90

Úvodem

Předložená diplomová práce pojednává na téma „*Smluvní autonomie při konstrukci druhů akcií a její limity*“. Důvodem rozboru daného tématu je nová liberálnější úprava akciového práva, kterou s sebou přinesla rekodifikace soukromého práva účinná od 1. ledna 2014. Projevem její liberálnosti je možnost pružnější úpravy akcionářských práv,¹ která je akcionářům dána do rukou ve formě institutu tzv. „akcie se zvláštními právy“.

Akcie se zvláštními právy jsou jedním z druhů akcií.² Co se pojmu „druh akcie“ týče, podle práv, která jsou s akciemi spojena, lze rozlišovat druhy akcií. Akciemi jednoho druhu jsou přitom akcie, s nimiž jsou spojena stejná práva.³

Dosavadní zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ObchZ“) znal jako druhy akcií pouze akcie kmenové a prioritní. Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) (dále jen „ZOK“), který jej v oblasti obchodních korporací nahradil, doznal navíc úpravu akcií se zvláštními právy, jako zastřešujícího pojmu pro ty druhy akcií, které obsahují zvláštní práva. *Novum* těchto akcií spočívá v tom, že jejich obsah není, na rozdíl od předchozích dvou, zákonem pevně stanoven. Zákonodárce vystavěl jejich obsah na demonstrativnosti výčtu práv, čím opustil dosavadní taxativní výčet druhů akcií. Odůvodnil to tím, že „*napříště (...) bude věcí rozhodnutí společnosti, jaké druhy akcií vydá...*“⁴

Tento nový druh akcií s sebou nicméně přináší řadu otázek, dojde-li na jejich konstrukci. Je smluvní autonomie akcionářů při jejich konstrukci neomezena? A pokud ne, jaké jsou její limity a odkud plynou? Jak postupovat v případě, kdy tyto limity nebudou při jejich konstrukci dodrženy?

---

¹ Josková, L. in Černá, S., Štenglová, I., Pelikánová, I. a kol. *Právo obchodních korporací*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 640, ISBN 978-80-7478-735-5, s. 370.

² Ustanovení § 276 odst. 3 ZOK.

³ Josková, L. in Černá, S., Štenglová, I., Pelikánová, I. a kol. *Právo obchodních korporací*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 640, ISBN 978-80-7478-735-5, s. 388.

⁴ Důvodová zpráva k ZOK. [online]. [cit. 8. 6. 2016]. Dostupné <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/image/s/pdf/Duvodova-zprava-k-ZOK.pdf>>, s. 56.

Záměrem této práce je nalézt odpovědi na tyto položené otázky. K jejich nalezení se snažím dopátrat výkladem právních norem, jejich analyzováním a popisem za současného použití dostupné literatury a judikatury. Vzhledem k tomu, že „akcie se zvláštními právy“ představují v tuzemském právním řádu institut zcela nový, projevuje se to i v omezenosti zdrojů k tomuto tématu, zejména co se judikatorních závěrů týče. Z tohoto důvodu a také proto, že jedním z inspiračních zdrojů ZOK byla i německá právní úprava, v daném případě německý akciový zákon⁵ a jeho ustanovení § 11,⁶ které značně koresponduje s českým § 276 odst. 3 ZOK,⁷ spočívá část této práce v pojednání o úpravě tohoto institutu v německém právu a jeho srovnání s českou úpravou.

Tato diplomová práce se člení do dvou kapitol, které se dále dělí na části, oddíly, pododdíly a dílčí části. Předmětem první kapitoly je pojednání o české právní úpravě na dané téma, které je blíže rozebráno ve svých dalších dvou částech. První část podává stručný exkurz k cennému papíru a k akcii, přičemž důraz je kladen na vymezení těch jejich specifíků, které prolínají výklad navazující druhé části. Druhá část se skládá z dvou oddílů, kdy první rozebírá limity při konstrukci druhů akcií a následně se zabývá soudním přezkumem obsahu konstrukcí druhů akcií a jejich prohlášením za neplatné. Druhý oddíl vypočítává jednotlivé druhy akcií, které lze s ohledem na již zmíněná omezení v rámci českého právního řádu konstruovat.

Druhá kapitola této práce se soustřeďuje na rozbor německé právní úpravy smluvní autonomie při konstrukci druhů akcií a její limitů. Vzhledem k tomu, že některé instituty se jak v německém, tak v českém právním řádu shodují, ohniště výkladu této kapitoly spočívá jenom v analýze limitů smluvní autonomie při konstrukci druhů akcií, právních následků jejich nedodržení a druhů akcií, jež lze v německém právu vytvořit. V závěru každého z oddílů pojednávajících o jednotlivých limitech srovnávám tyto limity s českým právem a zároveň zde formuluji své názory a snažím se zodpovědět níže položené otázky, které se při konstrukci akcií se zvláštními právy nabízí.

---

⁵ Důvodová zpráva k ZOK. [online]. [cit. 8. 6. 2016]. Dostupné <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/image/s/pdf/Duvodova-zprava-k-ZOK.pdf>>, s. 51.

⁶ Ustanovení § 11 německého akciového zákona z 6. září 1965 v originálu zní: Die Aktien können verschiedene Rechte gewähren, namentlich bei der Verteilung des Gewinns und des Gesellschaftsvermögens. Aktien mit gleichen Rechten bilden eine Gattung.

⁷ Ustanovení § 276 odst. 3 ZOK říká, že s akciemi se zvláštními právy může být spojen zejména rozdílný, pevný nebo podřízený podíl na zisku nebo na likvidačním zůstatku, anebo rozdílná váha hlasů. S akciemi o stejné jmenovité hodnotě mohou být spojena různá zvláštní práva.

Kapitola 1: Smluvní autonomie při konstrukci druhů akcií a její limity v českém právu

1. Pojem akcie

Akcí se rozumí cenný papír, který představuje podíl akcionáře na akciové společnosti a s ním spojená práva a povinnosti. Při snaze terminologicky a obsahově vymezit pojem „akcie“ je potřebné, zabývat se nejprve definicí pojmu „cenný papír“. V tomto duchu se proto nese i členění této části, kde se v úvodním oddílu pojednává o cenném papíru, jeho znacích a specifikách, zatímco další oddíl podává rozbor samotného pojmu akcie.

1.1. Obecně o cenných papírech

S rekodifikací soukromého práva, účinnou od 1. 1. 2014, provedenou zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „ObčZ“)⁸ se poprvé vnáší do českého právního řádu zákonná definice cenného papíru. Její znění lze nalézt v § 514 ObčZ, kdy se cenným papírem rozumí listina, se kterou je právo spojeno takovým způsobem, že je po vydání cenného papíru nelze bez této listiny uplatnit ani převést.

Až do přijetí ObčZ tuzemský právní řád legální definici cenného papíru neznal. Snahy o nalezení obecné definice cenného papíru se dovozovaly z různých právních předpisů. Takovým byl - až do přijetí zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních - zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OSŘ“), přesněji jeho § 185i odst. 1.⁹ V oddílu upravujícím řízení o umoření listin pojednává o listině, kterou je třeba předložit k uplatnění práva.

---

⁸ Rekodifikace byla provedena i dalšími zákony, jako např. ZOK, zákonem č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, zákonem č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob (dále jen „ZVeřRej“) apod.

⁹ Definici cenného papíru obsahuje též § 1 písm. e) zákona č. 219/1995 Sb., devizový zákon, ve znění pozdějších předpisů. Cennými papíry se zde rozumějí zápisy, s nimiž je spojeno právo účasti na majetku nebo právo na peněžní plnění. Této definici nicméně nelze přiznat obecnou platnost, neboť její vymezení slouží pouze pro účely tohoto zákona.

Pojem cenného papíru dovozovala také právní teorie a praxe. Mezi právní teoretiky, kteří se snažili o vymezení tohoto pojmu, možno řadit *Dědice*, jenž má za to, že „*cenným papírem je listina, se kterou je spojeno určité právo tak, že tuto listinu je třeba předložit k uplatnění práva v ní inkorporovaného.*“ Co se podstaty cenného papíru týče, uvedl: „*nejobecněji můžeme konstatovat, že podstatou cenného papíru je spojení subjektivního práva s písemným projevem vůle takovým způsobem, že subjektivní právo sdílí osud písemnosti.*“¹⁰ Dle *Příbyla* se „*za cenný papír se – obecně uvedeno – považuje taková listina, s níž je spjato nějaké subjektivní soukromé právo, a to takovým způsobem, že právě jen s touto listinou se toto právo převádí, vykonává, zaniká a někdy – ne zcela bezvýjimečně – zakládá.*“¹¹

Skutečnost, že pojem cenného papíru nebyl v tuzemské právní úpravě dosud vymezen, nelze považovat za nic neobvyklého. Do účinnosti ObčZ bylo možné zákonnou definici cenného papíru najít pouze v právní úpravě švýcarské.¹² Český zákonodárce nejenže zvolil tuto úpravu jako výchozí pro stanovení pojmu cenný papír,¹³ ale inspiroval se jí natolik, že pojem cenného papíru z ní doslovně přejal.¹⁴

Jak z dnešních, tak i z dříve formulovaných definic přitom plyne, že podstatou cenného papíru je spjatost práva s listinou.¹⁵ Lze tedy říct, že společným jmenovatelem uvedených definic jsou následující znaky cenného papíru. Jednak je to hmotný substrát neboli listina, na níž je zachycen určitý písemný projev vůle, a jednak cennost listiny, tj. s písemným projevem vůle zachyceným na listině spojuje právní řád takové právní důsledky, které mají za následek cennost této listiny.¹⁶

Aby byl cenný papír způsobilým předmětem právních vztahů, musí splňovat určité formální a obsahové náležitosti. První z nich se dotýká formální stránky cenného

---

¹⁰ Dědic, J. in Dědic, J., Pauly, J. *Cenné papíry*. Praha: Prospektrum, 1994, s. 220, ISBN 80-85431-98-X, s. 19.

¹¹ Příbyl, Z. *Základy práva cenných papírů*. Díl I. Praha: Nakladatelství V. Kvasnička, 1995, s. 92, ISBN 80-85255-68-5, s. 9.

¹² Ustanovení § 965 švýcarského obligačního zákona ze dne 31. 3. 1911.

¹³ Důvodová zpráva k ObčZ. [online]. [cit. 14. 3. 2016]. Dostupné <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/imagess/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>, s. 130.

¹⁴ Ustanovení § 965 švýcarského obligačního zákona v originálu zní následovně: Wertpapier ist jede Urkunde, mit der ein Recht derart verknüpft ist, dass es ohne die Urkunde weder geltend gemacht noch auf andere übertragen werden kann.

¹⁵ Vítek, J. in Kotásek, J., Pihera, V., Pokorná, J., Vítek, J. *Právo cenných papírů*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, s. 264, ISBN 978-80-7400-515-2, s. 9.

¹⁶ Tamtéž, s. 10.

papíru jako písemně provedeného projevu vůle. Aplikují se na něj proto obecná ustanovení ObčZ upravující právní jednání v písemné formě. Cenný papír je vždy listinou s ručně nebo mechanickými prostředky zachyceným projevem vůle.¹⁷ Obsahuje-li podpis emitenta, tento musí být vždy učiněn vlastní rukou, otiskem jedině v případě, že se jedná o zastupitelný cenný papír vybavený ochrannými prvky proti padělání.¹⁸ Odchytky od obecné úpravy v ObčZ lze nalézt u cenných papírů vydávaných podle zvláštních zákonů.¹⁹

Co se obsahové stránky cenných papírů týče, ta je předmětem úpravy jak ObčZ,²⁰ tak zvláštních předpisů upravujících jednotlivé druhy cenných papírů.²¹ ObčZ nově umožňuje vydávání cenných papírů, jejichž obsahové náležitosti nejsou zákonem výslovně upraveny (tzv. nepojmenované neboli inominátní cenné papíry). Ustanovení § 515 ObčZ říká, že nevydal-li emitent cenný papír jako druh s náležitostmi zvlášť upravenými zákonem, listina musí určit alespoň odkazem na emisní podmínky právo, které je s cenným papírem spojeno, a údaj o emitentovi. S těmito cennými papíry lze spojovat pouze práva. Ta mohou být určena buď přímo na listině, nebo odkazem na emisní podmínky. Ačkoli tato listina nemusí být označena jako cenný papír, zákonodárce přesto požaduje, aby z ní bylo patrné, že se jedná o cenný papír.²² Žádné další náležitosti nebo omezení zákon pro tyto cenné papíry nestanovuje.

U nepojmenovaných cenných papírů vyvstává otázka, jak posoudit situaci, kdy emitent vydá zákonem upravený cenný papír, který však nebude obsahovat některou zákonem předepsanou náležitost.²³ V souladu se zásadou *sint, ut sunt, aut non sint*²⁴ se lze domnívat, že se nebude jednat o platně vydaný cenný papír.²⁵ Přichází v úvahu, že

---

¹⁷ Ustanovení § 561 odst. 1 ObčZ.

¹⁸ Ustanovení § 516 odst. 2 ObčZ.

¹⁹ Např. § 6 odst. 1 písm. h) zákona č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „DluhZ“).

²⁰ Viz obecná ustanovení k cennému papíru (§§ 514-544 ObčZ) nebo speciální ustanovení upravující jednotlivé druhy cenných papírů v ObčZ (skladištní list v § 2417 ObčZ, náložný list v §§ 2572-2577 ObčZ).

²¹ Např. DluhZ, ZOK (např. kmenový list, zatímní list, akcie), zákon č. 307/2000 Sb., o zemědělských skladních listech a zemědělských veřejných skladech, ve znění pozdějších předpisů apod.

²² Důvodová zpráva k ObčZ. [online]. [cit. 15. 3. 2016]. Dostupné <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>, s. 130-131.

²³ Pilková, J. *Právní úprava cenných papírů v návrhu nového občanského zákoníku*. Obchodněprávní revue, 2011, č. 8, s. 241.

²⁴ Ať jsou takové, jaké mají být, anebo ať nejsou.

by se na něj mohlo nazírat jako na nepojmenovaný cenný papír. Tento závěr je však vyloučen.²⁶ Úmyslem emitenta při emisi nepojmenovaného cenného papíru musí být vydání takového cenného papíru, jehož náležitosti nejsou tuzemskými právními předpisy upraveny. Tento úmysl emitenta by však v uvedeném případě chyběl. Na takové právní jednání by se nazíralo jako na obcházení zákona, což by zákon stíhal neplatností, z důvodu rozporu tohoto právního jednání se zákonem.²⁷

S rekodifikací soukromého práva se také opouští dosavadní dělení cenných papírů podle podoby na cenné papíry listinné a zaknihované. Tím zároveň zaniká vnímání těchto pojmů jako dvou podmnožin cenného papíru. Nově se pod pojmy cenný papír a zaknihovaný cenný papír rozumí dvě samostatné kategorie věcí.²⁸ Tento odklon souvisí s inspirací moderními úpravami Švýcarska a Německa, které stále ve větší míře zohledňují dematerializaci cenných papírů ve svých právních rádech. U zákonné definice cenného papíru se vypouští pojmové zdvojení „listinný cenný papír“. Je totiž zjevné, že listina je vždy pojmovým znakem cenného papíru.²⁹ V důvodové zprávě k ObčZ zákonodárce uvádí, že zaknihovaný cenný papír není již ze své definice cenným papírem, nýbrž ve své podstatě zaknihovaným právem.³⁰ Přesto však u zaknihovaného cenného papíru setrvává na starém pojmosloví, ač dospívá k věcnému posunu v chápání dematerializace.³¹ Naproti tomu, v zahraničním právu, je tento odklon i terminologicky promítnout. Místo pojmu „zaknihovaný cenný papír“ se užívá pojem „cenné právo“.³² Skutečnost, že věcný posun v chápání dematerializace není též pojmově zapracován, lze

---

²⁵ Tentýž závěr zastává Vítek. Viz Vítek, J. in Kotásek, J., Pihera, V., Pokorná, J., Vítek, J. *Právo cenných papírů*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, s. 264, ISBN 978-80-7400-515-2, s. 23.

²⁶ Husták, Z., Manderla, M. *Cenné papíry ve světle rekodifikace – poznámky k novému režimu*. *Obchodněprávní revue*, 2014, č. 1, s. 16-17.

²⁷ Právní jednání by bylo neplatné podle § 580 odst. 1 ObčZ. To, že obcházení zákona je v rozporu se zákonem, a že jej ObčZ stíhá neplatností kvůli rozporu se zákonem, plyne z Důvodové zprávy k ObčZ. [online]. [cit. 17. 3. 2016]. Dostupné <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>, s. 141-142.

²⁸ Čech, P. *Akcie ve víru rekodifikace aneb nevtělené, zaknihované a kusové akcie v návrhu zákona o obchodních korporacích*. *Obchodněprávní revue*, 2011, č. 10, s. 298.

²⁹ Důvodová zpráva k ObčZ. [online]. [cit. 21. 3. 2016]. Dostupné <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>, s. 134.

³⁰ Tamtéž.

³¹ Dle § 525 ObčZ, je-li cenný papír nahrazen zápisem do příslušné evidence a nelze-li jej převést jinak než změnou zápisu v této evidenci, jedná se o zaknihovaný cenný papír.

³² Pojem „cenné právo“ viz např. Gursky, K. *Wertpapierrecht*. 3. vydání. Heidelberg: Müller, 2007, s. 139, ISBN 978-3-8114-3536-0, s. 14-15.

dle některých autorů považovat za nežádoucí, s ohledem na potenciál takto zvoleného pojmosloví mást.³³

Ačkoli nová právní úprava opustila od dělení cenných papírů dle podoby, rozlišování cenných papírů dle formy nadále zachovává. Význam třídění cenných papírů podle formy spočívá jednak v určení osoby oprávněné z cenného papíru, a jednak způsobu, jakým se příslušný cenný papír převádí.³⁴ Podle ustanovení § 518 odst. 1 ObčZ lze cenné papíry vydávat ve formě na doručitele, na řad nebo na jméno.

Dělení cenných papírů podle formy se přetavilo, i když nedůsledně, do zaknihovaných cenných papírů. Dle § 525 odst. 1 ObčZ nelze zaknihovaný cenný papír převést jinak než zápisem v příslušné evidenci. Navazující odst. 2 říká, že ustanovení o cenných papírech se použijí i na zaknihované cenné papíry, ledaže to vylučuje jejich povaha... Jak již bylo řečeno, forma cenného papíru sehrává roli při určování vlastníka cenného papíru a způsobu, jímž se převádí. S ohledem na to, že evidenci zaknihovaných cenných papírů nelze vést anonymně a převody zaknihovaných cenných papírů jsou účinné až provedením změny v příslušné evidenci, se úprava formy u zaknihovaných cenných papírů jeví jako zbytečná. Tento závěr nelze však s takovou jistotou dovodit i ze ZOK.

Ustanovení § 263 odst. 1 ZOK totiž uvádí, že zaknihovaný cenný papír může mít formu cenného papíru na majitele nebo na jméno. Naproti tomu § 259 odst. 1 písm. d) ZOK nevyžaduje, aby se u zaknihovaného cenného papíru forma uváděla. Další nesrovnalost plyne z § 275 odst. 1 ZOK. Čech upozorňuje, že zatímco akcie na majitele je neomezeně převoditelná, převoditelnost zaknihovaných akcií lze podle tohoto ustanovení stanovami omezit.^{35,36} Klade si tedy otázku, jak postupovat v případě, bude-li zaknihovaná akcie znít na majitele. Domnívá se, že se uplatní úprava akcie na majitele, kdy převoditelnost jak akcií, tak zaknihovaných akcií znějících na majitele nebude možné omezit. Rozlišování formy u zaknihovaných cenných papírů považuje

---

³³ Čech, P. *Akcie ve víru rekonstrukce aneb nevtělené, zaknihované a kusové akcie v návrhu zákona o obchodních korporacích*. Obchodněprávní revue, 2011, č. 10, s. 298.

³⁴ Vitek, J. in Kotásek, J., Pihera, V., Pokorná, J., Vitek, J. *Právo cenných papírů*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, s. 264, ISBN 978-80-7400-515-2, s. 43.

³⁵ Čech, P. *Akcie po rekonstrukci*. Právní rádce, 2012, č. 10, s. 36.

³⁶ Akcii na majitele se dle § 263 odst. 2 ZOK myslí akcie ve formě cenného papíru na doručitele. Akcie na majitele lze vydávat pouze jako zaknihovaný cenný papír.

vícero autorů spíše za legislativní nepřesnost, která může vést k zbytečným výkladovým problémům.³⁷

Ze znění ObčZ dnes jasně vyplývá, že cenné papíry jsou věcmi, nikoli jinými majetkovými hodnotami. Přispělo k tomu obecné vymezení pojmu „věc“ v § 489 ObčZ. Věci se v právním smyslu rozumí vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí. Při dělení věcí na věci hmotné a nehmotné je hmotnou věcí dle § 496 a násl. ObčZ ovládatelná část vnějšího světa, která má povahu samostatného předmětu. Nehmotnými věcmi jsou práva, jejíž povaha to připouští, a jiné věci bez majetkové podstaty. Při členění věcí na věci movité a nemovité jsou dle § 498 odst. 1 ObčZ nemovitými věcmi pozemky a podzemní stavby se samostatným účelovým určením, jakož i věcná práva k nim, a práva, která za nemovité věci prohlásí zákon... Movitými věcmi jsou dle odst. 2 téhož ustanovení ty věci, které nejsou věcmi nemovitými a rozumí se jimi veškeré další věci, ať je jejich podstata hmotná nebo nehmotná. Lze tedy konstatovat, že cenný papír je vždy věcí hmotnou movitou, zaknihovaný cenný papír věcí nehmotnou movitou.

S ohledem na uvedené lze uzavřít, že ačkoli současná právní úprava cenného papíru doznala mnoho významných změn, přesto zde přetrvávají určité legislativní nepřesnosti, které k přehlednosti právní úpravy neprospívají.

1.2. Obecně o akci

Vymezení pojmu akcie se nezaobejde bez souběžné definice pojmu akciová společnost. Je to totiž akcie, od níž odvozuje akciová společnost svůj název.³⁸ Akciovou společností je společnost, jejíž základní kapitál je rozvržen na určitý počet akcií.³⁹ Akcií se dle § 256 odst. 1 ZOK rozumí cenný papír nebo zaknihovaný cenný papír, s nímž jsou spojena práva akcionáře jako společníka podílet se na řízení společnosti, jejím zisku a likvidačním zůstatku při zrušení společnosti s likvidací.

---

³⁷ Husták, Z., Manderla, M. *Cenné papíry ve světle rekonstrukce – poznámky k novému režimu*. Obchodněprávní revue, 2014, č. 1, s. 14. Také Čech, P. *Akcie po rekonstrukci*. Právní rádce, 2012, č. 10, s. 36.

³⁸ Josková, L. in Černá, S., Štenglová, I., Pelikánová, I. a kol. *Právo obchodních korporací*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 640, ISBN 978-80-7478-735-5, s. 382.

³⁹ Ustanovení § 243 odst. 1 ZOK.

Stejně jako u cenných papírů i u akcie musí být naplněny určité jak formální, tak obsahové náležitosti, aby se mohlo jednat o způsobilý předmět právních vztahů. Formální náležitosti akcie vymezují ustanovení § 259 a 260 ZOK. Odst. 1 § 259 ZOK požaduje, aby na akcii bylo uvedeno označení, že jde o akcii, jednoznačnou identifikaci společnosti, jež ji vydala, jmenovitou hodnotu akcie, označení její formy, ledaže se jedná o akcii zaknihovanou, jednoznačnou identifikaci akcionáře, jedná-li se o akcii na jméno a údaje o druhu akcie, popřípadě i s odkazem na stanovy. Odst. 2 kromě toho stanoví, že kusová akcie musí být označená jako kusová, zatímco kmenová akcie označení druhu nemusí obsahovat. Dle § 260 ZOK se dále vyžaduje i číselné označení akcie stejně jako podpis člena nebo členů představenstva na ní. Ten lze nahradit otiskem, pokud je listina opatřena ochrannými prvky proti jejímu padělání nebo pozměnění. Dle navazujícího odst. 2 bude u zaknihovaných akcií postačovat, budou-li údaje stanovené v § 259 ZOK zjistitelné z evidence zaknihovaných cenných papírů.

Vymezení obsahové stránky akcie stanovuje § 256 odst. 1 ZOK. Tvoří ji práva akcionáře podílet se v souladu se ZOK a stanovami společnosti na jejím řízení, zisku a na likvidačním zůstatku při jejím zrušení. Z uvedeného plyne, že akcie jsou cennými papíry, s nimiž jsou spojena práva, jež souvisí s účastí na společnosti. Zákon však nevyklučuje, aby společnost vydávala vedle akcií jak pojmenované, tak i nepojmenované cenné papíry, přičemž s posledními lze spojovat výhody, které s účastí na společnosti nesouvisejí.⁴⁰

Obdobně jako lze cenný papír a zaknihovaný cenný papír považovat za dvě samostatné kategorie věcí, stejně lze postupovat i u akcie a zaknihované akcie. Přestože se jedná o dvě odlišné věci, zákonodárce to v ZOK důsledně nerozlišuje. Pojem akcie kryje jak akcie v listinné podobě tak zaknihované akcie.⁴¹ Zatímco u akcie zůstává hmotný substrát zachován, u zaknihované akcie se pod vlivem dematerializace cenných papírů listina vytrácí, a nahrazuje ji zápis v elektronické evidenci. S ohledem na uvedené je akcie věcí hmotnou movitou. U zaknihované akcie hovoříme o věci nehmotné movité.

U akcie stejně jako u cenného papíru lze rozlišovat i formu akcie. Může mít formu znějící na řad nebo na doručitele. Akcie ve formě cenného papíru na doručitele se

---

⁴⁰ Čech, P. *Akcie po rekodifikaci*. Právní rádce, 2012, č. 10, s. 36.

⁴¹ Josková, L. in Černá, S., Štenglová, I., Pelikánová, I. a kol. *Právo obchodních korporací*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 640, ISBN 978-80-7478-735-5, s. 382.

označuje jako akcie na majitele a akcie ve formě znějící na řad jako akcie na jméno. Akcie na majitele mohou být vydávané jenom jako zaknihované nebo imobilizované cenné papíry.⁴² Tím se má zabránit vydávání tzv. anonymních akcií. Identita vlastníka zaknihovaných akcií znějících na majitele tak bude zjistitelná z účtu vlastníka, pro něhož byl tento účet zřízen za účelem evidence této akcie. Co se týče rozlišování formy u zaknihované akcie, ZOK ji rozlišuje. To se však vzhledem k jejímu vedení v elektronické evidenci jeví jako nadbytečné. ZOK nicméně tuto koncepci nezpracovává důsledně. K problému formy zaknihovaného cenného papíru viz část 1.1. Obecně o cenném papíru.

Mimo jiné lze podle rozsahu a charakteru práv a povinností, která jsou s akciemi spojena rozlišovat i druhy akcií. Jelikož tématem této práce je právě pojednání o druzích akcií, o smluvní autonomii při jejich konstrukci a jejich limitech, bližší výklad k druhům akcií následuje až v oddílu výše.

Kromě níže uvedených vymezení lze akcii chápat též jako:

- a) část základního kapitálu společnosti,
- b) soubor členských práv a povinností akcionáře a
- c) cenný papír.⁴³

1.2.1. Akcie jako část základního kapitálu

Jednou z klíčových povinností zakladatelů při zakládání akciové společnosti je do ní vnést vklad. Souhrn všech vkladů představuje základní kapitál, který je pak rozvržen na určitý počet akcií odpovídající jmenovité či účetní hodnotě.⁴⁴ Jmenovitá hodnota akcie se uvádí v českých korunách, ledaže má společnost základní kapitál vyjádřený v eurech. U kusových akcií se tato hodnota vyjadřuje jako hodnota účetní a vypočte se tak, že se částka základního kapitálu vydělí počtem akcií. Součet všech jmenovitých nebo účetních hodnot akcií by měl odpovídat výši základního kapitálu.

---

⁴² Ustanovení § 263 ZOK.

⁴³ Trojí chápání akcie viz Josková, L. in Černá, S., Štenglová, I., Pelikánová, I. a kol. *Právo obchodních korporací*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 640, ISBN 978-80-7478-735-5, s. 382.

⁴⁴ Ustanovení § 15 odst. 1 ZOK

1.2.2. Akcie jako soubor členských práv a povinností akcionáře

Podíl na akciové společnosti je vtělen do akcie. Představuje účast akcionáře na společnosti a práva a povinnosti z této účasti plynoucí.⁴⁵ Proto se akcie označuje i jako účastnický cenný papír. Základní členská práva tvořící obsah akcie vyjmenovává ustanovení § 256 odst. 1 ZOK. Lze je členit na práva majetková a práva podílet se na řízení společnosti. Do první kategorie se řadí právo na podíl na zisku a na likvidačním zůstatku, právo na vypořádací podíl a právo na přednostní úpis akcií a vyměnitelných a prioritních dluhopisů. Práva podílet se na řízení společnosti umožňují akcionáři podílet se na tvorbě vůle společnosti. Patří sem právo účastnit se valné hromady, hlasovací právo, právo na vysvětlení a právo žalovat na neplatnost usnesení valné hromady. Základními povinnostmi akcionářů jsou vkladová povinnost a povinnost loajality.

Členská práva jsou zásadně neoddělitelná a převádějí se spolu s převodem akcie.⁴⁶ Zákon však zná určitá samostatně převoditelná práva, která lze převádět nezávisle na akci. Jedná se o práva na vyplacení podílu na zisku, přednostní právo na upisování akcií a vyměnitelných a prioritních dluhopisů, právo na podíl na likvidačním zůstatku a jiná obdobná majetková práva určena stanovami. S nástupem určité právní skutečnosti dochází k oddělení některého z uvedených práv od práv členských, přičemž akcionář může s tímto právem libovolně nakládat, aniž by zároveň musel převádět samotnou akci.

Každá akcie představuje jeden podíl na společnosti, přičemž akcionář může těchto podílů vlastnit více. Součet jmenovitých, příp. účetních hodnot všech akcií vyjadřuje rozsah, v jakém se akcionář podílel na vytvoření základního kapitálu. Takto zjištěný rozsah slouží jako měřítko pro kvantifikaci členských práv akcionáře. Např. akcionářův podíl na zisku se určí jako poměr celkové hodnoty akcionářem vlastněných akcií k základnímu kapitálu. Naproti tomu převážná část práv a povinností není závislá na rozsahu účasti akcionáře na základním kapitálu a přísluší každému akcionáři nezávisle na míře jeho účasti. Mezi taková patří práva podílet se na řízení společnosti, jimiž jsou právo účasti na valné hromadě, právo na informace, právo žalovat

---

⁴⁵ Ustanovení § 31 ZOK.

⁴⁶ Ustanovení § 281 odst. 1 ZOK.

na neplatnost usnesení valné hromady atd. Z povinností sem patří povinnost loajality akcionáře.

1.2.3. Akcie jako cenný papír

Jak již bylo zmíněno níže, pojem akcie kryje jak akcii, cenný papír, tak zaknihovanou akcii, zaknihovaný cenný papír. Jedná se přitom o cenný papír, jenž v sobě inkorporuje účast ve společnosti, proto bývají akcie označovány i jako účastnické cenné papíry. Kromě toho, že akcie je nezbytná pro výkon akcionářských práv, spolu s ní je také vázán vznik, převod a zánik účasti akcionáře na společnosti. To však neplatí bezvýhradně. Akcionář totiž nabývá členská práva a povinnosti již okamžikem vzniku společnosti, a nikoliv až vydáním akcií. Jakmile jsou akcie vydány, nelze práva z nich plynoucí bez nich uplatnit ani převést.⁴⁷ To je také důvodem, proč se jim říká deklaratorní cenné papíry.

2. Druhy akcií a limity při jejich konstrukci

Podle rozsahu a charakteru práv a povinností, která jsou s akciemi spojena, lze rozlišovat druhy akcií.⁴⁸ Ve srovnání s dosavadním ObchZ byl taxativní výčet druhů akcií v ZOK zrušen, a místo toho zaveden výčet demonstrativní. Zákonodárce odůvodnil tento svůj krok odvoláním se na potřeby kapitálového trhu s tím, že nově bude ponechán prostor společnosti, aby si vydávání určitých druhů akcií určila sama.⁴⁹ Neučiní-li tak, akcie vydávané společnostmi budou akciemi kmenovými.

Pojem „druh akcie“ vymezuje ustanovení § 276 odst. 1 ZOK. Plyne z něj, že akcie se zvláštními právy tvoří jeden druh, jsou-li s nimi spojena stejná práva. Totéž ustanovení *in fine* říká, že akcie, s nimiž není spojeno žádné zvláštní právo, jsou akciemi kmenovými. *Kříž*⁵⁰ zvolené definici druhu akcie vyčítá, že neodpovídá logice

---

⁴⁷ Josková, L. in Černá, S., Štenglová, I., Pelikánová, I. a kol. *Právo obchodních korporací*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 640, ISBN 978-80-7478-735-5, s. 386.

⁴⁸ Čech, P. *Akcie po rekonstrukci*. Právní rádce, 2012, č. 10, s. 35. Viz také Josková, L. in Černá, S., Štenglová, I., Pelikánová, I. a kol. *Právo obchodních korporací*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 640, ISBN 978-80-7478-735-5, s. 388.

⁴⁹ Důvodová zpráva k ZOK. [online]. [cit. 27. 3. 2016]. Dostupné <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-k-ZOK.pdf>>, s. 56.

věci. Uvádí, že podle ZOK se za „druh akcie“ považují akcie se zvláštními právy, s nimiž jsou spojena stejná práva. Kmenové akcie by se potom *a contrario* nepovažovaly za druh akcie, neboť nejsou akciemi se zvláštními právy. ZOK by tak v podstatě připouštěl existenci akcií se zvláštními právy jako druhu akcií a kmenových akcií, které by druhem akcií nebyly. ZOK přesto však řadí kmenové akcie mezi druhy akcií tím, že v § 259 odst. 2 říká, že nemusí obsahovat údaj o druhu. V závěru *Kříž* shrnuje, že nejednoznačnost v pojmání kmenových akcií jako druhu akcií by se dala vyřešit vypuštěním slov „se zvláštními právy“ z první věty ustanovení § 276 odst. 1 ZOK. Pak by z tohoto ustanovení jednoznačně vyplývala obecná definice jednoho druhu akcií, jako akcií, s nimiž jsou spojena stejná práva.

Co se dělení druhů akcií týče, mám za to, že ZOK rozlišuje jako druhy akcií akcie kmenové a akcie se zvláštními právy. Kmenovými akciemi se dle § 276 odst. 1 ZOK rozumí akcie, s kterými nejsou spojena žádná zvláštní práva. Tyto akcie jsou tvořeny souborem základních práv a povinností plynoucích akcionářům z jejich účasti na společnosti.

Akcie se zvláštními právy přitom zastřešují ty druhy akcií, které vedle základních práv a povinností, jež jsou běžně obsahem kmenové akcie, obsahují navíc ještě určité zvláštní právo. Tím se liší od kmenových akcií, které jsou tvořené výhradně souborem základních práv a povinností stanovených zákonem. Mezi akcie se zvláštními právy lze proto řadit prioritní akcie⁵¹ a akcie, s kterými je spojeno určité zvláštní právo (dále jen „zvláštní akcie“). Domnívám se, že by nebylo nesprávné označovat prioritní a zvláštní akcie též jako „poddruh akcie“, neboť jsou podmnožinou druhu akcií se zvláštními právy.

Prioritní akcie jsou vymezeny v ustanovení § 278 odst. 1 ZOK jako akcie, s nimiž je spojeno přednostní právo týkající se podílu na zisku nebo jiných vlastních zdrojích nebo na likvidačním zůstatku společnosti. Přednost na těchto právech

---

⁵⁰ Kříž, R. *Úvaha na téma problematiky druhů akcií dle nové právní úpravy obsažené v zákoně o obchodních společnostech a družstvech*. Obchodněprávní revue, 2013, č. 4, s. 111.

⁵¹ Také Černá řadí prioritní akcie pod druh akcií se zvláštními právy. Ve svém článku *Volba druhů podílů (akcií) a její limity*. Rekodifikace & praxe, 2015, č. 12, s. 12 vyjmenovává práva, která mohou být obsahem akcií se zvláštními právy. Zde uvádí, že „[v] jiných případech bude zvláštní druh podílu „vystavěn“ na tom, že standardní právo spojené s podílem se realizuje přednostně předtím, než své právo (například právo na podíl na zisku spojené s prioritní akcií) mohou realizovat ostatní akcie, resp. jejich vlastníci“. Na str. 14 označuje prioritní akcie též jako „jediný zvláštní druh akcií speciálně zákonem o obchodních korporacích pojmenovaný“.

dorovnává zákon tím, že těmto akciím odjímá hlasovací právo, ledaže stanovy s nimi toto hlasovací právo spojí.

Zvláštní akcie jsou dle § 276 odst. 3 ZOK akciemi, s nimiž je spojeno zvláštní právo, které spočívá zejména v rozdílném, pevném nebo podřízeném podílu na zisku nebo na likvidačním zůstatku, anebo v rozdílné váze hlasů. S akciemi o stejné jmenovité hodnotě mohou být spojena různá zvláštní práva. Spojovat s těmito akciemi zvláštní povinnosti zákon nepřipouští.⁵²

Při srovnání zvláštních akcií s akciemi prioritními a kmenovými akciemi lze konstatovat, že u zvláštních akcií se zákonná úprava omezuje pouze na demonstrativní výčet práv, která lze do nich vtělit, aniž by zároveň stanovovala omezení, jež akcionáře při jejich konstrukci limitují. Předmětem následujících pododdílů proto bude určení limitů, které akcionáře při konstrukci zvláštních akcií omezují. Další oddíl se pak bude zabývat rozbořem jednotlivých druhů akcií.

2.1. Limity při konstrukci druhů akcií

Úprava druhů akcií obsažena v ZOK umožňuje nově vydávat vedle akcií kmenových a prioritních i zvláštní akcie. Zatímco rozsah práv a povinností tvořících kmenové a prioritní akcie je zákonem pevně stanoven,⁵³ právní úprava zvláštních akcií se omezuje pouze na demonstrativní výčet práv, jež lze do nich vtělit. Zákonodárce přitom neuvádí žádná výslovná omezení při jejich konstrukci, což může působit dojmem, že se tak akcionářům ponechává široký prostor při tvorbě jejich obsahu. Cíl tohoto oddílu proto spočívá v uvedení limitů, které tento prostor u zvláštních akcií zužují, a které mohou akcionářům sloužit jako vodítko při jejich konstrukci.

2.1.1. Zákonná a judikатурní omezení

V úvodu pojednání o jednotlivých limitech smluvní autonomie akcionářů při konstrukci zvláštních akcií je třeba připomenout, že s rekonstrukcí soukromého práva se vůdčím principem soukromého práva stala zásada smluvní autonomie.

---

⁵² Na rozdíl od podílu ve společnosti s ručením omezeným, kde lze s podílem dle § 135 odst. 1 ZOK spojovat i zvláštní povinnosti.

⁵³ U prioritních akcií je přece jenom možné odchýlit se od zákonného znění, kdy dle § 278 odst. 2 ZOK mohou stanovy určit, že s nimi bude spojeno hlasovací právo.

Autonomie vůle je „pojata jako způsob určení a utváření vlastního právního postavení jednotlivce z jeho iniciativy a v důsledku jeho chtění.“⁵⁴ Soukromé právo musí jednotlivci ponechávat co nejširší prostor pro rozhodnutí, jak své právní postavení projeví a uskuteční. Vzhledem na to, že člověk vstupuje do právních vztahů s dalšími osobami a sdílí s nimi své soukromé záležitosti, ponechává se značný prostor též jeho smluvní svobodě. Jedním z jejich projevů je možnost akcionáře upravit si své záležitosti ve stanovách společnosti. Zákon, jako *ultima ratio*, vstoupí do této smluvní svobody akcionáře tam, kde dohoda není možná, anebo pokud k ní nedojde.⁵⁵ Následující odstavce se proto soustřeďují na rozbor limitů, které tuto smluvní autonomii akcionářů při konstrukci zvláštních akcií zužují. Mezi ně patří zákonná omezení, která dohodu akcionářů nepřipouštějí a judikatorní závěry soudů. Co se týče zákonných omezení, ta vyplývají ze znění zákona buď přímo, jako výslovný zákaz určitých konstrukcí druhů akcií, nebo nepřímo, kdy je potřeba dovodit je skrz výklad zákonných korektivů a účelu zákona.

2.1.1.1. Korektiv smyslu a účelu zákona, dobrých mravů a veřejného pořádku

Určení limitů smluvní autonomie akcionářů při konstruování zvláštních akcií se nezaobejde bez užití ZOK a ObčZ. ObčZ je k ZOK ve vztahu subsidiarity a aplikuje se pouze za předpokladu, že ZOK neobsahuje zvláštní úpravu určitých soukromoprávních situací. Kromě úpravy cenných papírů, právního jednání a dalších ustanovení, která jsou pro tuto práci relevantní, obsahuje ObčZ také korektivy, které se uplatní při konstrukci zvláštních akcií. Jedná se přitom o ustanovení pojednávající o základních zásadách, na nichž je vybudováno soukromé právo.

Jak již bylo zmíněno, vedoucí zásadou ObčZ je zásada smluvní autonomie subjektů soukromého práva. Je vyjádřena v § 1 odst. 2 ObčZ a říká, že nezakazuje-li to zákon výslovně, mohou si osoby ujednat práva a povinnosti odchylně od zákona; zakázána jsou ujednání porušující dobré mravy, veřejný pořádek... Z toho plyne, že smluvní autonomie není úplně bezbřehá. Její limity jsou dány dobrými mravy

---

⁵⁴ Důvodová zpráva k ObčZ. [online]. [cit. 30. 3. 2016]. Dostupné <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>, s. 20.

⁵⁵ Tamtéž, s. 20-21.

a veřejným pořádkem. Dle § 547 ObčZ musí navíc právní jednání obsahem a účelem odpovídat dobrým mravům i zákonu.

Lze tedy shrnout, že právní jednání akcionářů, které vyústí do konstrukce zvláštních akcií, musí být v souladu s dobrými mravy, veřejným pořádkem a obsahem a účelem zákona. Případný rozpor zvláštních akcií s těmito zásadami stíhá zákon neplatností nebo zdánlivostí.⁵⁶

Prvním korektivem při konstrukci zvláštních akcií je korektiv smyslu a účelu zákona. Aby se mohlo jednat o platné právní jednání, které vyvolá právní účinky s ním spojené, musí svým obsahem a účelem odpovídat zákonu. Jeho obsah je tvořen souborem práv a povinností, na které se právní jednání vztahuje. V rozporu se zákonem je tehdy, kdy zákon zakazuje jak jeho přímý předmět, tj. vlastní chování, k němuž právní jednání zavazuje nebo opravňuje, tak jeho předmět nepřímý, tj. např. zákaz nakládání s určitou věcí.⁵⁷

*„Účelem právního jednání je to, kvůli čemu je právní jednání provedeno a čeho se snaží dosáhnout. Účel je v rozporu se zákonem v těch případech, kdy jej zákon zakazuje.“*⁵⁸ Účel je právně významný tehdy, pokud je součástí projevené vůle, anebo pokud o něm účastníci právního jednání věděli. Ač obcházení účelu zákona není výslovně uvedeno jako důvod neplatnosti právního jednání, i ono zakládá rozpor se zákonem, a je proto neplatné.⁵⁹ Při posuzování platnosti právního jednání je potřeba vždy posoudit nejprve jeho soulad se zákonem a až následně s dobrými mravy.⁶⁰

Jedním z ustanovení, jehož účel musí být při konstruování zvláštních akcií zachován je § 256 odst. 1 ZOK. Plyne z něj, že akcie je cenným papírem, s nímž jsou spojena účastnická práva akcionáře. Vtělít do akcie jiné práva než účastnická by proto bylo v rozporu s účelem zákona, co by zákon stíhal neplatností. Stejně tak by stíhal i případy obcházení zákona, kdy by účastnická práva byla vtělena do nepojmenovaných

---

⁵⁶ K určení neplatnosti zvláštních akcií viz pododíl 2.1.2. Soudní přezkum obsahu zvláštních akcií a určení jejich obsahu soudem.

⁵⁷ Handlár, J. in Lavický, P. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 2380, ISBN 978-80-7400-529-9, s. 2081.

⁵⁸ Tamtéž.

⁵⁹ Důvodová zpráva k ObčZ. [online]. [cit. 10. 4. 2016]. Dostupné <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>, s. 141-142.

⁶⁰ Handlár, J. in Lavický, P. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 2380, ISBN 978-80-7400-529-9, s. 2086.

cenných papírů namísto do akcií. K zvláštním právům jako právům účastnickým viz pododdlíl 2.1.1.3. Zvláštní práva jako práva účastnická.

Kromě toho je potřeba dbát i na účel zákona vyjádřený v § 276 odst. 1 a 3 ZOK. Plyne z něj totiž, že konstrukce zvláštních akcií lze konstruovat pouze na přidávání práv, nikoli na jejich úbytku. Příkladem zvláštních akcií vystavených na úbytku práv jsou tzv. „němé akcie“. Jak již z jejich názvu plyne, jedná se o akcie, v nichž je umlčeno hlasovací právo. Hlasovací právo přitom patří mezi nejdůležitější práva akcionáře podílet se na řízení společnosti⁶¹ a jeho umlčení přichází v úvahu pouze v zákonem výslovně stanovených případech.⁶² Konstrukce akcií spočívající na úbytku práv by proto byly neplatné v důsledku jejich rozporu s účelem zákona. K zákazu úbytku práv viz pododdlíl 2.1.1.4. Nepřípustnost konstrukcí akcií založených na úbytku práv.

Dalším korektivem jsou dobré mravy. Ačkoli jsou jedním ze základních korektivů ObčZ, ten jejich zákonnou definici nenabízí. Definici dobrých mravů ostatně neobsahoval ani dřívější zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Při snaze dopátrat se obsahu jejich pojmu je proto potřebné sáhnout po stanoviskách právní nauky a judikatury soudů.

Podle rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 1997, sp. zn. 3 Cdon 69/96,⁶³ lze dobré mravy definovat jako „*souhrn společenských, kulturních a mravních norem, jež v historickém vývoji osvědčují jistou neměnnost, vystihují podstatné historické tendence, jsou sdíleny rozhodující částí společnosti a mají povahu norem základních.*“ Toto pojetí bylo nicméně kritizováno právní naukou. Ta naproti tomu uváděla, že pojem dobrých mravů je pojmem pružným, jehož účelem je dopátrat se spravedlivého řešení v situacích, kdy interpretace a aplikace textu zákona na to nepostačuje.⁶⁴ Proto je potřebné přihlížet v každé situaci k okolnostem daného případu. Dále se uvedené definici dobrých mravů vyčítalo, že jejich specifikem je právě proměnlivost v čase. Jako příklad se uvádí, že to co mohlo být v rozporu s dobrými mravy před sto lety, nemusí být s nimi v rozporu dnes. Absenci definice dobrých mravů lze zdůvodnit tím, že

---

⁶¹ Josková, L. in Černá, S., Štenglová, I., Pelikánová, I. a kol. *Právo obchodních korporací*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 640, ISBN 978-80-7478-735-5, s. 398.

⁶² Např. prioritní akcie dle § 278 ZOK nebo investiční akcie podle zákona č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZISIF“).

⁶³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 6. 1997, sp. zn. 3 Cdon 69/96. Soudní judikatura, 1997, č. 8, pod č. 62.

⁶⁴ Spáčil, J. *Dobré mravy v českém občanském zákoníku a judikatuře*. Právní rozhledy, 2004, č. 18, s. 667.

stanovením zákonné definice by došlo k popření jejich funkce, jako určovatele spravedlivosti ve společnosti.⁶⁵

Jak již bylo řečeno, právní jednání musí obsahem a účelem odpovídat dobrým mravům. Vyvstanou-li v konkrétním případě pochybnosti ohledně jeho platnosti, je potřeba vždy nejprve posoudit, zda odpovídá zákonu. Neodporuje-li mu, následně se zkoumá, zda není v rozporu s dobrými mravy. V rozporu s nimi bude tehdy, bude-li jeho obsah s ohledem na okolnosti případu zjevně nepřiměřený či nespravedlivý, popř. pokud nebude moci obstát pro rozpor s hodnotami, které dobré mravy reprezentují. Účel právního jednání odporuje dobrým mravům tehdy, směřuje-li proti hodnotám, jež dobré mravy představují.

Příkladem zvláštních akcií, které by odporovaly dobrým mravům, jsou akcie obsahující lví klauzule neboli klauzule, které spojují s akcií právo na veškerý zisk. Právo na podíl na zisku patří mezi základní práva akcionáře, neboť je to právě akcionář, kdo se prostřednictvím investice do akcií podílí na podnikání společnosti.⁶⁶ Jakékoli odnětí tohoto práva musí být proto v souladu se zákonem. Ze zákona přitom plyne, že vystavět zvláštní akcie na absenci práva na podíl na zisku jako celku se nepřipouští.⁶⁷ Nicméně, právo na podíl na zisku vzniklé na základě rozhodnutí valné hromady o rozdělení zisku mezi společníky, lze jako pohledávku akcionáře za společností převést smlouvou o postoupení pohledávky dle § 281 odst. 2 ZOK.

Dalším příkladem zvláštních akcií odporujícím dobrým mravům, jsou akcie s rozdílnou vahou hlasů s nepřiměřeně vysokým podílem na hlasovacích právech v poměru k podílu na základním kapitálu. Konstrukce příliš vysoké hlasovací síly akcie má za důsledek *de facto* umlčení ostatních akcií. Část akcionářů tím pádem může pouze velmi malou mírou ovlivňovat směřování společnosti, zatímco za důsledky jejího

---

⁶⁵ Lavický, P. in Lavický, P. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 2380 s., ISBN 978-80-7400-529-9, s. 24.

⁶⁶ Viz rozhodnutí Nejvyššího soud ze dne 25. února 2010, sp. zn. 29 Cdo 1326/2009, publikovaném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. „R 13/2011“. Nejvyšší soud zrušil usnesení valné hromady s odůvodněním, že usnesení valné hromady akciové společnosti, podle něhož bude podíl na zisku vyplacen toliko členům orgánů společnosti a nikoli jejich akcionářům, je neplatné pro rozpor s § 178 odst. 1 ObchZ. Vytvoří-li společnost za příslušné účetní období zisk, jehož rozdělení valná hromada též schválí, vzniká akcionáři v souladu s § 178 odst. 1 ObchZ právo na vyplacení dividendy. Část zisku musí být předně vyplacena akcionářům, neboť jsou to akcionáři, kdo se prostřednictvím akcií podílejí na podnikání společnosti. Valná hromada nemůže stanovit podíl členů orgánů společnosti, aniž by zároveň schválila zisk k rozdělení a podíl akcionáře na takto stanoveném zisku.

⁶⁷ Viz blíže pododíl 2.1.1.4. Nepřípustnost konstrukcí akcií založených na úbytku práv.

vedení odpovídá stejně, jako akcionáři vlastníci akcie s nepřiměřeně vysokou hlasovací silou. Takováto konstrukce práv není nejenom nepřiměřená, ale i nespravedlivá.

Dalším korektivem je korektiv veřejného pořádku. Z níže zmíněného ustanovení § 1 odst. 2 ObčZ plyne, že využijí-li osoby možnost ujednat si práva a povinnosti, zakazují se taková ujednání, která jsou v rozporu s veřejným pořádkem. Důvodová zpráva k ObčZ uvádí, že veřejný pořádek je podstatnou náležitostí demokratického právního státu. Jedná se o korektiv, který protkává celý právní řád a zahrnuje „*pravidla, na nichž leží právní základy společenského řádu zdejší společnosti. S tím souvisí i požadavek na transparentní uspořádání soukromých právních poměrů osob.*“⁶⁸ Právní nauka také říká, veřejný pořádek představuje „*právnímu řádu vlastní hodnotové a řídicí principy, bez nichž nemůže fungovat demokratická společnost. Jinými slovy – je to označení pro soubor základních právních institutů, který představuje základnu pro ústavní budování právního státu a společnosti.*“⁶⁹ Naproti tomu dobré mravy mají svůj základ v etických pravidlech panujících v příslušné společnosti.⁷⁰

Jako projev veřejného pořádku lze chápat zásadu rovnosti, která v akciovém právu nachází své vyjádření v § 244 ZOK ve formě zásady stejného zacházení se všemi akcionáři (viz pododdíl 2.1.1.5. Zásada stejného zacházení s akcionáři výše).⁷¹

2.1.1.2. Zákaz vydávání úrokových akcií

Dalším přímo ze zákona plynoucím omezením při konstrukci zvláštních akcií je zákaz vydávání úrokových akcií. Ustanovení § 276 odst. 2 ZOK říká, že akcie, s nimiž je spojeno právo na určitý úrok nezávisle na hospodářských výsledcích společnosti, se zakazují. Pod pojmem „úrok“⁷² se rozumí určité peněžité plnění, které se vyplácí bez ohledu na hospodářské výsledky.

---

⁶⁸ Důvodová zpráva k ObčZ. [online]. [cit. 12. 4. 2016]. Dostupné <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>, s. 32.

⁶⁹ Bezouška, P., Piechowizová, L. *Nový občanský zákoník 2014 – nejdůležitější změny*. 1. vydání. Praha: Anag, 2013, s. 376, ISBN 978-80-7263-819-2, s. 12.

⁷⁰ Melzer, F. *Kogentní a dispozitivní normy v novém občanském zákoníku*. Právní rozhledy, 2013, č. 7, s. 253 a násl.

⁷¹ Hurychová, K. *Zásada stejného zacházení se všemi akcionáři – k významu ustanovení § 244 odst. 2 ZOK*. Obchodněprávní revue, 2015, č. 10, s. 285 a násl.

⁷² Pojem úrokových akcií byl prvníkrát užit zákonem č. 104/1990 Sb., o akciových společnostech, který byl zrušen ObchZ. Dle § 10 tohoto zákona se jednalo o akcie, kdy majiteli této akcie náležel úrok

Ratio tohoto ustanovení je zabránit situacím, kdy by společnost vyplácela akcionářům dividendu, aniž by jej to její finanční situace povolovala, čímž by si mohla přivodit úpadek.⁷³ Ustanovení § 350 odst. 1 ZOK navíc speciálně pro akciovou společnost stanovuje, že nemůže rozdělit zisk ani jiné vlastní zdroje mezi akcionáře, pokud se ke dni skončení posledního účetního období vlastní kapitál vyplývající z řádné nebo mimořádné účetní závěrky nebo vlastní kapitál po tomto rozdělení sníží pod výši upsaného základního kapitálu zvýšeného o fondy, které nelze podle ZOK nebo stanov rozdělit mezi akcionáře. Pokud by valná hromada takového rozhodnutí učinila, hledělo by se na něj jako by nebylo přijato.⁷⁴

2.1.1.3. Zvláštní práva jako práva účastnická

Dle ustanovení § 276 odst. 3 ZOK lze se zvláštními akciemi spojovat různá zvláštní práva. Při otázce, o jaká práva by se vlastně mělo jednat, lze jako vodítko užít § 31 ZOK, jenž říká, že podíl představuje účast společníka v obchodní korporaci a práva a povinnosti z této účasti plynoucí. Ještě významnější je definice akcie uvedená v § 256 odst. 1 ZOK. Akcií se rozumí cenný papír nebo zaknihovaný cenný papír, s nímž jsou spojena práva akcionáře jako společníka podílet se podle ZOK a stanov společnosti na jejím řízení, jejím zisku a na likvidačním zůstatku při jejím zrušení s likvidací. Vzhledem k uvedenému by se dalo říct, že kde zákon mluví o zvláštních právech, myslí jimi práva akcionáře jako společníka na obchodní korporaci. Právní doktrína není však ohledně tohoto názoru jednotná.

Štenglová se od tohoto názoru odklání s odůvodněním, že výklad § 256 ZOK nejenom že nevystihuje smluvní podstatu korporace, ale ani dikci zákona.⁷⁵ Uvádí, že ZOK v řadě ustanovení umožňuje společníkům, aby si ve společenské smlouvě nebo ve stanovách sjednali další práva a povinnosti.⁷⁶ K tomu ještě dodává, že „*práva*

---

ze jmenovité hodnoty této akcie podle úrokové sazby zapsané v akci, a to i tehdy, nedosáhla-li společnost v daném roce zisk. Vedle úroku náleželo majiteli i právo na dividendu přesahující tyto úroky.

⁷³ Z ustanovení § 40 odst. 1 ZOK obecně pro všechny obchodní korporace plyne, že obchodní korporace nesmí vyplatit zisk nebo prostředky z jiných vlastních zdrojů, ani na ně vyplácet zálohy, pokud by si tím přivodila úpadek podle jiného právního předpisu.

⁷⁴ Viz ustanovení § 350 odst. 3 ZOK.

⁷⁵ Štenglová, I. in Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1008, ISBN 978-80-7400-480-3, s. 470.

⁷⁶ Ustanovení § 97 odst. 1, § 135, § 276 a 277 ZOK.

a povinnosti plynoucí z účasti společníka v korporaci jsou dány vždy smlouvou, protože ta účast zakládá, a je tedy věcí společníků, jaká práva a povinnosti si dohodnou.“
Limity smluvní volnosti společníků při konstrukci podílu spatřuje ve funkčnosti korporace a obecných korektivech soukromého práva. Při vtělení práv a povinností do zvláštních akcií by se proto mělo posuzovat, co bylo účelem ujednání akcionářů, zda tato ujednání nezakládají neodůvodněnou nerovnost mezi společníky, a zda neodporují dobrým mravům a smyslu a účelu zákona.

Zásadou legální licence argumentuje ostatně i *Vybíral*. Říká, že zákon „*nikde nezakazuje, aby práva klasická, která jsou s akcií jako s účastnickým cenným papírem tradičně spojována, nebyla rozšířena o práva jiná, jejichž povaha není účastnická (resp. která nejsou klasickými právy akcionářskými), a rovněž tato práva akcionáře vtělit do akcie.*“⁷⁷

Část teoretiků zastoupena *Čechem, Černou a Kuhnem* vychází z pojetí akcie jako cenného papíru, jenž vtěluje členská práva a povinnosti. Podle *Čecha* musí podstata zvláštních práv vtělovaných do akcie souviset s účastí na společnosti, tato práva musí směřovat k výkonu podílu akcionáře na řízení společnosti, jejím zisku a likvidačním zůstatku. Jiné výhody nebo práva odlišná od práv akcionářských může společnost vtělit do nepojmenovaného cenného papíru, nikoli však do akcie.⁷⁸ Proto podle *Čecha* není vtělení např. práva na slevu v provozovně či na jiné požitky do akcie možné.⁷⁹

Černá také chápe ustanovení § 256 odst. 1 ZOK jako mantinel, jímž se vymezuje okruh práv, jež lze do zvláštních akcií vtělit. Navíc vysvětluje, že do akcie lze vtělit i majetkové právo na nepeněžitě plnění.⁸⁰ To však jenom jako „*výraz, způsob splnění povinnosti odpovídající akcionářskému majetkovému právu, typicky právu na podíl na zisku, tudíž jako „dividendu v naturáliích.*“ Jako příklad uvádí společnost vyrábějící pivo či pálenku, která vyplácí dividendu v příslušném množství beden alkoholu apod.⁸¹

---

⁷⁷ Vybíral, P. in Lasák, J., Pokorná, J., Čáp, Z., Doležil, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích – komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 2872, ISBN 978-80-7478-537-5, s. 1404.

⁷⁸ Zvláštní výhody mohou být vtěleny i ve stanovách. Dle § 254 odst. 1 ZOK, každá zvláštní výhoda poskytnutá jakékoli osobě, která se zúčastnila založení společnosti, se určí ve stanovách a tato osoba se v nich označí.

⁷⁹ Čech, P. *Akcie po rekodifikaci*. Právní rádce, 2012, č. 10, s. 36.

⁸⁰ Plyne to ostatně i z ustanovení § 348 odst. 2 ZOK, dle něhož se podíl na zisku vyplácí v penězích, neurčí-li stanovy jinak.

⁸¹ Černá, S. *Volba druhů podílu (akcií) a její limity*. Rekodifikace & praxe, 2015, č. 12, s. 15.

Dále rozebírá dopady, jaké by mělo spojení širokého rozsahu vedlejších práv nesouvisejících s účastí ve společnosti do oblasti obchodního vedení, pokud by se spojení těchto práv s akciemi připustilo. Jako příklady vedlejších práv uvádí právo uzavřít kupní smlouvu na výrobky společnosti za stanovených podmínek, právo užívat bezplatně bytové a nebytové prostory společnosti atd. Zdůrazňuje, že „[v] akciové společnosti je to neomezeně odpovědné představenstvo, které v rámci obchodního vedení volí smluvní partnery a určuje, jaké plnění a komu a za jakých podmínek bude společnost poskytovat, za jakou cenu a jakých podmínek bude užíván majetek společnosti apod.“ Rozhodnutí spadající do oblasti obchodního vedení přísluší výlučně představenstvu, a nikoli akcionářům, resp. valné hromadě. Doplnuje, že soukromé právo poskytuje i jiné nástroje, do nichž lze vtělit různá majetková práva. Těmi jsou nepojmenované cenné papíry. Na rozdíl od akcií, kterých konstruování je ve výlučné působnosti akcionářů, určí-li tak stanovy, bude vydávání jiných cenných papírů záviset na rozhodnutí představenstva, neboť toto rozhodnutí nesvěřuje zákon do výlučné působnosti valné hromady.⁸²

Kuhn dochází k stejnému závěru a uvádí, že „[z]ákon předpokládá, že práva a povinnosti společníků vždy plynou z účasti v korporaci, a bylo by možné dovozovat, že základním limitem svobodné vůle je tak samotná účast v korporaci...“⁸³

S ohledem na uvedené se přikláním k závěru, že smluvní autonomie akcionářů při konstrukci zvláštních akcií je limitována právy souvisejícími s účastí na společnosti. I přesto se však smluvní autonomii akcionářů ponechává průchod při konstruování jiných výhod nebo práv nesouvisejících s účastí na společnosti za předpokladu, že tyto nebudou zasahovat do obchodního vedení společnosti a budou vtěleny do nepojmenovaného cenného papíru.

2.1.1.4. Nepřípustnost konstrukcí akcií založených na úbytku práv

Jak již bylo řečeno, ZOK v § 276 odst. 3 připouští vydávat zvláštní akcie, do nichž je inkorporováno určité zvláštní právo. Jeho zvláštnost spočívá ve větším

---

⁸² Tamtéž.

⁸³ Štenglová, I. in Štenglová, I., Havel, B., Čileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1008, ISBN 978-80-7400-480-3, s. 469-470.

rozsahu účastnických práv, než je běžný zákonný standard. U zvláštních akcií vyvstává však otázka, zda zvláštnost práva může spočívat i v jeho úbytku. Právní teorie se při nalézání odpovědi na tuto otázku rozchází.

Vybíral, který konstrukci zvláštních akcií založenou na úbytku práv připouští, uvádí, že „[b]yť zákonná úprava není jednoznačná a nepochybně není z těch nešťastnějších, rozhodně nebrání takovému výkladu, podle něhož bude možné o různých druzích hovořit i v případech, kdy zde žádná ‚zvláštní‘ práva nejsou, ale s různými akciemi, resp. s různými druhy akcií jsou spojena různá práva. K tomu pak může dojít nejen na základě přidání práv, ale i na základě jejich úbytku.“ Dále argumentuje demonstrativností výčtu práv v § 276 odst. 3 ZOK, který podle něho potvrzuje skutečnost, že různé druhy akcií si mohou zakladatelé nebo akcionáři upravovat ve stanovách v rámci své smluvní volnosti.⁸⁴

Také *Doležil* a *Sztefek* se přiklánějí k možnosti vystavět zvláštní akcie na úbytku práv. Říkají, že „za situace, kdy jsou stanovy veřejně dostupné ve sbírce listin, není důvodu bránit možnostem vytvářet takové akcie a pokoušet se někoho proti jeho vůli chránit. Nenalzáme zde žádný účel zákona, který by uvedené neumožňoval. Nicméně uznáváme, že některé práva mohou být považována za natolik zásadní a charakteristická pro akciovou společnost (např. právo na vydávání akcií), že jejich omezení může popírat podstatu akcie.“⁸⁵

K možnosti vydávání druhů akcií na základě úbytku práv se přiklání i *Janošek*. Svůj názor opírá o § 276 odst. 3 ZOK, který umožňuje vydávat jako jeden z druhů akcií akcie s podřízeným podílem na zisku nebo na likvidačním zůstatku (dále jen „podřízené akcie“). Ten pod podřízenými akciemi rozumí „akcie, jejichž vlastníci mají horší postavení než vlastníci kmenových akcií“, neboť „pohledávka akcionáře (...) vůči společnosti na výplatu podílu na zisku (likvidačním zůstatku) bude uspokojena až po uspokojení týchž seniornějších pohledávek ostatních akcionářů, především však vlastníků kmenových akcií (...), kteří mají v tomto ohledu tedy ‚více práv‘ než vlastníci akcií s podřízeným podílem na zisku (likvidačním zůstatku).“⁸⁶ Celé to uzavírá tím, že

---

⁸⁴ Vybíral, P. in Lasák, J., Pokorná, J., Čáp, Z., Doležil, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích – komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 2872, ISBN 978-80-7478-537-5, s. 1401.

⁸⁵ Doležil, T., Sztefek, M. *Zpráva o staronovém druhu ve středu Evropy – použijte odvážně, ale s rozumem*. Rekodifikace & praxe, 2015, č. 7-8.

⁸⁶ Janošek, V. *Dohody o výkonu hlasovacích práv, akcie bez hlasovacích práv, sistace hlasovacích práv akcionáře (nejen) na základě ujednání stanov*. Obchodněprávní revue, 2016, č. 4, s. 115.

zákonodárce podle něj „*sám počítá s tím, že lze konstruovat jako zvláštní druh akcie, které budou mít méně práv než akcie kmenové.*“

S tímto názorem si dovolím nesouhlasit z toho důvodu, že podřízené akcie nejsou ze své podstaty založeny na úbytku práv, nýbrž na smluvním pozastavení práva na výplatu podílu na zisku nebo na likvidačním zůstatku. Stejně jako v případech pozastavení výkonu hlasovacího práva⁸⁷ nebo v případech, kdy k výplatě podílu na zisku nedochází, neboť společnost za příslušné účetní období nedosáhla zisk, v podřízené akcii inkorporované právo na podíl na zisku nebo na likvidačním zůstatku přetrvává a k jeho aktivaci dochází až momentem splnění přednostních pohledávek na výplatu těchto podílů vlastníkům přednostních druhů akcií.⁸⁸ Jinými slovy, podstatou podřízených akcií je splnění odkládací podmínky, která spočívá v přednostním uspokojení pohledávek akcionářů, kteří mají výhodnější postavení.

Čech s Černou naproti tomu zastávají názor, že zvláštní akcie na úbytku práv stavět nelze. Čech při své argumentaci vychází stejně jako Vybíral z textace § 276 odst. 3 ZOK a uvádí, že zvláštnost druhu akcií tkví v tom, že „*inkorporuje více práv, než by odpovídalo kmenovým akciím.*“⁸⁹ Vystavět druh akcie na úbytku práv je podle něj vyloučeno, neboť „*suma akcionářských práv je konstantní.*“⁹⁰ Za jedinou možnost redukce práv považuje prioritní akcie, pokud jde o hlasovací právo.

Černá také vychází z již zmíněného § 276 ZOK. Opakuje ustanovení § 276 odst. 1 ZOK, které říká, že „*[a]kcie se zvláštními právy, se kterými jsou spojena stejná práva, tvoří jeden druh. Akcie, se kterými není spojeno žádné zvláštní právo, jsou akcie kmenové*“. Odst. 3 téhož ustanovení uvádí, že „*[s] akciemi se zvláštními právy může být spojen...*“. Z dikce ZOK tak lze dovodit, že zvláštní akcie vznikají spojováním zvláštních práv s akciemi, nikoli jejich odebráním nebo ubýváním.⁹¹

Při zabývání se problematikou úbytku práv je potřeba si uvědomit, že zvláštní akcie jsou tvořeny souhrnem základních účastnických práv a povinností obohacenou

---

⁸⁷ Případy, kdy je výkon akcionářova hlasovacího práva pozastaven upravuje § 426 ZOK.

⁸⁸ Viz také Dědic, J. *Akcie s rozdílnými právy využijí hlavně nově založené společnosti. Hospodářské noviny* [25. 4. 2014]. O akciích s podřízeným podílem na zisku pojednává v souvislosti s financováním společnosti z cizích zdrojů, kdy akcionáři v prospěch věřitele rozhodnou, že si nebudou vyplácet podíly na zisku, dokud nebude splacen věřitelem poskytnutý úvěr. Uvádí, že „*[a]kcionářům vzniká průběžně právo na podíl na zisku, ale podíl není možné vyplatit do doby, než je nadřizený dluh splacen*“.

⁸⁹ Čech, P. *Akcie po rekonstrukci*. Právní rádce, 2012, č. 10, s. 35.

⁹⁰ Tamtéž, s. 36.

⁹¹ Černá, S. *Volba druhů podílů (akcií) a její limity*. Rekonstrukce & praxe, 2015, č. 12, s. 12.

o zvláštní právo. Pokorná rozebírá, že „[i] když jednotlivá práva a jednotlivé povinnosti v různých klasifikacích od sebe oddělujeme, ve společnosti fungují ve své syntéze. Společník je prostřednictvím svých práv a povinností spojen s ostatními společníky, práva a povinnosti všech tvoří v rámci korporace jeden vnitřně provázaný systém, který zajišťuje její fungování. Tato skutečnost nic neubírá na významu jednotlivým společnickým právům a povinnostem, vyjadřuje však, že nemohou být chápána jako absolutně samostatná, ale že tvoří jako celek určitou kvalitu, systémové uspořádání, z něhož nelze jednotlivé součásti (jednotlivá práva a povinnosti) libovolně vydělovat. Práva a povinnosti tvořící obsah podílu jsou v základních rysech vymezena zákonem, avšak jde o úpravu dispozitivní.“⁹²

Jak plyne z uvedeného a ostatně jak již konstatoval Čech, suma členských práv je konstantní a lze ji měnit pouze v souladu se zněním zákona. Změna rozsahu práv se připouští jenom v konstrukcích spočívajících v rozdílném podílu na majetkových právech,⁹³ anebo v prioritních nebo investičních akcích. Nepřípustný úbytek akcionářských práv⁹⁴ anebo jejich nedůvodný nebo nepřiměřený pokles⁹⁵ stíhá zákon neplatností těch ustanovení stanov, která takové konstrukce stanov upravují. Závěr, že akcie nelze znevýhodňovat, nýbrž pouze zvýhodňovat vyplývá i z toho, že s akciemi nelze spojovat povinnosti, tak jak to zákon připouští u podílu ve společnosti s ručením omezeným.⁹⁶

Ostatně, k úbytku práv Černá dodává, že „[p]okud by skutečně bylo možné volně odebírat práva, nebyl by důvod připouštět tuto možnost výslovně pro určitý konkrétní druh akcie (prioritní, investiční), když by byla taková eliminace práva

---

⁹² Pokorná, J. in Lasák, J., Pokorná, J., Čáp, Z., Doležil, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích – komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 2872, ISBN 978-80-7478-537-5, s. 258.

⁹³ Takovými konstrukcemi jsou akcie, do nichž je vtěleno právo, které spočívá v rozdílném, pevném nebo podřízeném podílu na zisku nebo na likvidačním zůstatku, na vlastních zdrojích nebo na vypořádacím podílu. Zvýhodnění druhu akcie jedním z těchto práv má za nepřímý účinek přímo úměrné znevýhodnění tohoto práva v jiném druhu akcie.

⁹⁴ Případy kdy se jedná o odnětí absolutně neoddělitelných práv, jako práva účastnit se valné hromady, práva na vysvětlení, práva domáhat se neplatnosti usnesení valné hromady, hlasovacího práva (kromě případu zákonem výslovně stanovených), práva vznést účastnickou žalobu, práva uplatňovat návrhy a protinávrhy, práva podat protest, stejně jako nelze ve stanovách vyloučit právo akcionáře na upsání nových akcií.

⁹⁵ U tzv. relativně neoddělitelných práv, jimiž jsou majetková práva a právo spočívající v rozdílné váze hlasů.

⁹⁶ ZVeřRej v § 48 odst. 1 písm. k) chybně uvádí, že v obchodním rejstříku se u druhů akcií udává i popis povinností s nimi spojenými.

dovolena bez omezení. Argument smluvní autonomie se aplikuje právě jen v zákonném rámci“. Na níže zmíněnou argumentaci *Vybírala* reaguje dále tím, že úpravu ZOK považuje za dostatečně jednoznačnou, aby se z ní dalo usoudit, že zvláštní akcie nelze stavět na úbytku práv.⁹⁷

V duchu v předchozím odstavci zmíněného názoru *Černé* mám za to, že kdyby se úbytek práv ve zvláštních akciích obecně připouštěl, tak by ZOK nepojednával nad rámec úpravy § 276 odst. 3 ZOK navíc ještě o úpravě akcií prioritních, kdy lze práva tvořící obsah prioritní akcie vtělit již do zvláštní akcie. Výslovná úprava prioritní akcie by tak byla nadbytečná.

V závěru lze konstatovat, že kdyby ZOK skutečně připouštěl konstrukce akcií spočívajících na úbytku práv, nezabýval by se nad rámec úpravy zvláštních akcií úpravou akcií prioritních nebo investičních, u nichž je úbytek práv výslovně připouštěn.

2.1.1.5. Zásada stejného zacházení s akcionáři

Dalším přímo ze zákona plynoucím omezením při konstrukci druhů akcií je zákaz bezdůvodného zvýhodňování akcionářů. Ustanovení § 244 ZOK zakotvuje příkaz, aby společnost za stejných podmínek zacházela se všemi akcionáři stejně. K právním jednáním, jejichž účelem je nedůvodné zvýhodnění jakéhokoliv akcionáře na úkor společnosti nebo jiných akcionářů, se nepřihlíží, ledaže tento zákon stanoví jinak nebo by to bylo na újmu třetím osobám, které na takováto právní jednání v dobré víře spoléhaly. Zásadu stejného zacházení, která platí pro korporace obecně, zná také § 212 odst. 1 ObčZ.⁹⁸ Ta je však v poměru subsidiarity k zmíněnému § 244 ZOK.

Obecně platí, že členství akcionáře ve společnosti nachází své vyjádření prostřednictvím výkonu členských práv akcionáře a právě nerovné zacházení jejich výkon deformuje. Při posuzování, zda je s akcionáři zacházeno stejným způsobem, je proto potřeba srovnávat „rovné s rovným“.⁹⁹ Základním měřítkem pro určení zásady stejného zacházení je zpravidla míra účasti akcionáře na základním kapitálu společnosti.

---

⁹⁷ Černá, S. *Volba druhů podílů (akcií) a její limity*. Rekodifikace & praxe, 2015, č. 12, s. 12-13.

⁹⁸ Ustanovení § 212 odst. 1 ObčZ ve své druhé větě uvádí, že korporace nesmí svého člena bezdůvodně zvýhodňovat ani znevýhodňovat a musí šetřit jeho členská práva i oprávněné zájmy.

⁹⁹ Josková, L. in Černá, S., Štenglová, I., Pelikánová, I. a kol. *Právo obchodních korporací*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 640, ISBN 978-80-7478-735-5, s. 397.

Odchyly od tohoto měřítka mohou být však dány i jinými věcnými důvody. Ty mohou plynout jak ze zákona, tak ze stanov nebo z konkrétních okolností případu. Účelem zásady stejného zacházení totiž není zákaz nerovného zacházení jako celku, nýbrž toho, které je projevem svévole.

Zákonným důvodem pro ospravedlnění nerovného zacházení je např. § 365 a násl. ZOK, který přiznává akcionářům, kteří se podílejí na základním kapitálu společnosti podílem v určité zákonem stanovené výši tzv. kvalifikovaná akcionářská práva. Dále lze uvést právo na výplatu vyššího podílu na zisku akcionářům vlastnícím akcie o vyšší jmenovité hodnotě. V souvislosti s principem proporcionality je totiž zřejmé, že akcionářům vlastnícím akcie o vyšší jmenovité hodnotě náleží některá práva ve větší míře než akcionářům, jejich jmenovitá hodnota akcií je nižší. Dalším případem je limitace výkonu hlasovacího práva stanovením nejvyššího počtu hlasů ve stanovách v souladu s § 353 odst. 2 ZOK.

Rozdílné zacházení může být odůvodněno také vlastnictvím různých druhů akcií. Tato rozdílnost se zakládá stanovami, když si v nich akcionáři určí, že si vedle nebo namísto akcií kmenových vytvoří akcie zvláštní. Zde se nabízí otázka, zda přidávání zvláštních práv do zvláštních akcií musí být akcionáři odůvodněno, a zda k tomu nepostačuje již zákonná možnost tvorby těchto akcií uvedená v § 276 odst. 3 ZOK. Pokud se toto odůvodnění vyžaduje, otázkou zůstává, o jaké důvody by se vlastně mělo jednat. Konstrukcí druhů akcií totiž dochází k vyloučení zásady stejného zacházení mezi vlastníky akcií různých druhů a k zúžení její působnosti pouze na vlastníky akcií stejného druhu.

Ze znění § 244 odst. 2 ZOK jasně plyne, že přidávat práva do akcie musí být společností odůvodněno. S názorem *Vybírala*, že zvláštním důvodem zvýhodnění je již samotné zákonné ustanovení umožňující upravovat různé druhy akcií, nelze souhlasit.¹⁰⁰ Ustanovení § 276 odst. 3 ZOK pouze připouští existenci zvláštních akcií, zatímco volba jejich úpravy a věcné důvody pro jejich vydávání jsou dány až akcionáři ve stanovách.

Na otázku, v čem by měla spočívat věcná povaha těchto důvodů, *Čech* odpovídá, že „*jakoukoli disproportioni (zvýhodnění i znevýhodnění) tak bude nutno ospravedlnit -*

---

¹⁰⁰ Vybíral, P. in Lasák, J., Pokorná, J., Čáp, Z., Doležil, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích – komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 2872, ISBN 978-80-7478-537-5, s. 1400.

obhajitelnými důvody a rozumnou přiměřeností.“ Obhájitelným důvodem pro nerovné zacházení by tak mohl být zájem společnosti.¹⁰¹

Kromě důvodnosti z(ne)výhodnění vlastníků určitých druhů zvláštních akcií se dále vyžaduje, aby toto zvýhodnění bylo také přiměřené. Špačková k tomu nabízí test přiměřenosti skládající se z následujících čtyř kroků:

1. existence legitimního cíle (účelu) – typicky zájem společnosti,
2. test vhodnosti – způsobilost navrženého opatření dosáhnout sledovaného cíle,
3. test potřebnosti – zvolené řešení je k realizaci stanoveného cíle nejméně znevýhodňující,
4. test proporcionality v úzkém slova smyslu – požadavek vyváženosti.¹⁰²

Na druhou stranu nelze opomínat zásadu smluvní autonomie akcionářů v právních vztazích, tedy i při konstrukci zvláštních akcií. Souhlasím proto s *Vybíralem*, který říká, že v případech, kdy o uspořádání práv ve zvláštních akciích akcionáři sami rozhodli, nebo když jim to bylo známo při jejich nabývání, se nemůže jednat o porušení zásady stejného zacházení.¹⁰³ Mám za to, že o nerovné zacházení nejde tam, kde k němu dotčený akcionář udělil souhlas, nebo když se akcionář vzdal práva, které mu náleží. Na základě těchto důvodů založené nerovné zacházení nemůže být projevem svévole.

Situací, kdy akcionář uděluje souhlas se svým z(ne)výhodněním, je případ zakládání společnosti, kdy se k přijetí jejich stanov vyžaduje souhlas všech zakladatelů. Dále lze jako příklad uvést poskytnutí zvláštní výhody jakékoli osobě, která se zúčastnila založení společnosti dle § 254 ZOK. Jelikož se jedná o výhodu, která musí být vtělena do stanov již při zakládání společnosti, je zřejmé, že k jejímu sjednání se také vyžaduje souhlas všech z(ne)výhodněných zakladatelů. Další případ z(ne)výhodnění, ke kterému se vyžaduje souhlas dotčených akcionářů, je upraven v § 417 odst. 2 ZOK. Jedná se o situaci, kdy se k rozhodnutí valné hromady o změně druhu akcií nebo práv spojených s určitým druhem akcií vyžaduje souhlas alespoň tříčtvrtinové většiny hlasů přítomných akcionářů vlastnících tyto akcie.

---

¹⁰¹ Špačková, M. *Zásada rovného zacházení se všemi akcionáři*. Obchodněprávní revue, 2016, č. 1, s. 1 a násl.

¹⁰² Pod tímto bodem rozumí „poměrování tvrzeného důležitého zájmu společnosti a plánovaného výsledku.“ Tamtéž.

¹⁰³ Vybíral, P. in Lasák, J., Pokorná, J., Čáp, Z., Doležil, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích – komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 2872, ISBN 978-80-7478-537-5, s. 1400.

Nerovné zacházení může být dáno také tím, že se akcionář svého určitého práva vzdal. Akcionář se může vzdát práva na přednostní úpis nových akcií dle § 490 ZOK, stejně jako práva na odkup účastnických cenných papírů dle § 339 ZOK. V souladu s německou doktrínou lze konstatovat, že vzdát se určitého práva nelze paušálně ani do budoucna. Lze se jej vzdát pouze v souladu s určitou, jasně vymezenou právní pozicí, jako např. při zvyšování základního kapitálu společnosti, kdy se práva na úpis nových akcií vzdá pro toto konkrétní zvýšení základního kapitálu, nikoli pro jakékoli budoucí zvýšení kapitálu.

Právní následky, které zákon s porušením této zásady spojuje, lze dělit podle toho, který orgán porušení této zásady zapříčinil. Může se buď jednat o usnesení valné hromady, nebo o právní jednání představenstva, příp. dalšího orgánu společnosti. Jedná-li se o nerovné zacházení způsobené usnesením valné hromady, právní následek z takového řízení vzešlý může spočívat buď v neplatnosti tohoto usnesení, zakládá-li se jím nerovné zacházení pouze pro určitou skupinu akcionářů, anebo o usnesení zdánlivé, jehož účelem by bylo nedůvodné zvýhodnění jakéhokoli akcionáře na úkor společnosti nebo jiných akcionářů.¹⁰⁴

Jedná-li se o rozhodnutí jiného orgánu společnosti než valné hromady, právní důsledek s ním spojený může spočívat ve vzniku sekundární povinnosti k určitému aktivnímu jednání. Tímto aktivním právním jednáním se má dorovnat nerovnost, která byla původním pasívním jednáním vůči některému akcionáři nebo skupině akcionářů způsobená. Jako příklad lze uvést dodatečné poskytnutí vysvětlení skupině akcionářů, které jim bylo dříve odepřeno.¹⁰⁵

S ohledem na uvedené lze shrnout, že jakákoli konstrukce zvláštní akcie, která má být v souladu se zásadou stejného zacházení, musí být věcně odůvodněna a přiměřená cíli, pro jehož dosažení se vytváří.

2.1.1.6. Soudní rozhodnutí

---

¹⁰⁴ K právním následkům viz blíže pododdíl 2.1.2.2. Určení neplatnosti zvláštních akcií.

¹⁰⁵ Josková, L. in Černá, S., Štenglová, I., Pelikánová, I. a kol. *Právo obchodních korporací*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 640, ISBN 978-80-7478-735-5, s. 397. Viz také Špačková, M. *Zásada rovného zacházení se všemi akcionáři*. Obchodněprávní revue, 2016, č. 1, s. 1 a násl.

Další omezení při konstrukci zvláštních akcií jsou dána soudními rozhodnutími. Uvedená rozhodnutí se týkají těch konstrukcí zvláštních akcií, u nichž má kombinace zvláštního práva spolu se subjektem vlastním tyto akcie za důsledek, že se jedná o tzv. zlaté akcie.

Tuzemský právní řád tyto akcie znal a upravoval je zákonem č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby, ve znění pozdějších předpisů. Jejich úprava se do právního řádu dostala v období privatizace významných sektorů národního hospodářství a spočívala na vtělení určitých zvláštních oprávnění do akcií privatizovaných společností, kterých účelem mělo být zachování kontroly státu nad strategickými rozhodnutími privatizovaných podniků, přestože se jeho kapitálová účast a hlasovací práva v těchto podnicích snížily. Dalším legislativním postupem se stanovilo, že zlaté akcie mohly být vydávány pouze v souvislosti s privatizací a jejich vlastníkem mohl být pouze Fond národního majetku anebo Pozemkový fond. Úprava zlatých akcií platila až do konce roku 2005, kdy byla zákonem č. 178/2005 Sb., o zrušení Fondu národního majetku, s účinností od 1. ledna 2006 zrušena z důvodu nesouladu s komunitární úpravou po vstupu České republiky do Evropské unie.¹⁰⁶

Úpravou zlatých akcií a jejich souladem se svobodou volného pohybu kapitálu vyjádřenou v čl. 56 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie (v době rozhodování Soudního dvora Evropské unie v čl. 73b Smlouvy o Evropském společenství) (dále jen „Smlouva o ES“), se značně zabýval Soudní dvůr Evropské unie (dále jen „SDEU“),¹⁰⁷ a to v souvislosti s jejich potenciálem omezovat volný pohyb kapitálu mezi členskými státy Evropské unie. Ve svých rozsudcích označil zlaté akcie za zvláštní výhody, které státy, jako akcionáři, spojují se svým členstvím v privatizovaném podniku.¹⁰⁸ Tyto výhody mohou bránit investorům nabývat akcie těchto společností a odrazovat je od investování kapitálů v privatizovaných podnicích.¹⁰⁹

---

¹⁰⁶ Zlaté akcie půjdou do starého železa [online]. [cit. 20. 4. 2016]. Dostupné <<http://www.epravo.cz/top/c-lanky/zlate-akcie-pujdou-do-stareho-zeleza-35365.html>>.

¹⁰⁷ V době přijímání výše zmíněných rozhodnutí Evropský soudní dvůr.

¹⁰⁸ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 4. 6. 2002. Komise Evropských společenství proti Portugalsku. Věc C 367/98 [online]. [cit. 22. 4. 2016]. Dostupné <<http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?jsessionid=9ea7d2dc30d5ba26d039bca34091ba81ffd73d88a315.e34KaxiLc3qMb40Rch0SaxuSchj0?text=&docid=47377&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=344557>>.

¹⁰⁹ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 4. 6. 2002. Komise Evropských společenství proti Francouzské republice. Věc C 483/99 [online]. [cit. 22. 4. 2016]. Dostupné <<http://curia.europa.eu/juris/s>

Vzhledem na to, že ZOK nově umožňuje spojovat s akcemi zvláštní práva, otevírá se tím pro stát, jako akcionáře majícího v určité soukromé společnosti majetkovou účast, možnost vtělit do jeho akcií taková práva, která z nich učiní zlaté akcie. Mohlo by se jednat zejména o vtělení práva spočívajícího v rozdílné váze hlasů nebo práva veta, kterým by mohl stát blokovat některá rozhodnutí společnosti, anebo práva vysílat do představenstva nebo dozorčí rady společnosti větší počet členů, než odpovídá jeho majetkové účasti na této společnosti. Z toho důvodu se následující odstavce zabývají těmi rozhodnutími SDEU, jejichž předmětem bylo posuzování souladnosti právě zmíněných práv s volným pohybem kapitálu.

V prvních čtyřech zmíněných rozhodnutích postupoval SDEU ve dvou krocích, kde v prvním kroku nejprve obecně uvedl, že Smlouva o ES zakazuje veškerá omezení svobody volného pohybu kapitálu mezi členskými státy navzájem a mezi členskými státy a třetími zeměmi. Následně na to konstatoval, že zmíněné národní úpravy představují omezení volného pohybu kapitálu mezi členskými státy. Dodal, že tato omezení by bylo možné prominout, to však jenom za předpokladu, že podniky, na nichž se omezení vztahují, vykonávají svou činnost v oblasti poskytování veřejných služeb, přičemž tato omezení by byla dána ve veřejném zájmu, na objektivních nediskriminačních kritériích a v souladu se zásadou proporcionality. Zásada proporcionality je naplněna tehdy, pokud jsou tato opatření vhodná k sledovanému cíli, nepřekračují mez nezbytně nutnou k dosažení tohoto cíle, a pokud jsou přiměřená. Druhý krok spočíval na rozboru jednotlivých omezení a jejich souladu s volným pohybem kapitálu.

V prvním rozhodnutí C-483/99¹¹⁰ žalovala Komise Francii s odůvodněním, že dekret č. 93-1298 je v rozporu se svobodou volného pohybu kapitálu ve smyslu čl. 73b Smlouvy o ES. Tímto dekretem byly do zlaté akcie vlastněné státem v olejářské společnosti Société Nationale Elf-Aquitaine vtělena různá oprávnění. Dle čl. 2 tohoto dekretu musela být jakákoli přímá nebo nepřímá účast zahraničních subjektů na společnosti, která přesáhne hranici 1/5, 1/10 nebo 1/3 základního kapitálu nebo hlasovacích práv schválena nejprve ministrem pro ekonomické záležitosti. Kromě toho

---

howPdf.jsf?text=&docid=47378&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1341480>.

¹¹⁰ Tamtéž.

byl stát oprávněn stavět se proti těm rozhodnutím těchto společnosti, kterými by se většina majetku dcerských společností převáděla nebo by se poskytovala jako zástava.

SDEU zde shledal, že francouzská právní úprava omezuje svobodu volného pohybu kapitálu, a dal se zkoumat, zda systém těchto omezení je přiměřený sledovanému cíli, a zda tento cíl nelze dosáhnout za použití méně omezujících opatření. Uznal, že cíl právní úpravy, spočívající v zabezpečení dodávek ropy, je zájmem veřejným. Dále zkoumal, zda systém těchto omezení umožňuje členskému státu zajistit minimální dodávky ropy v případech závažného ohrožení, a zda je přiměřený sledovanému cíli. Systém ministerského souhlasu k přímé nebo nepřímé účasti na společnosti, která přesáhne určitý zákonem stanovený limit, shledal soud jako odporující zásadě přiměřenosti. Jednak tomuto systému vytknul nedostatek kritérií, která by stanovovaly, kdy se tento souhlas uděluje a kdy odmítá, a jednak mu vyčetl široce konstruovanou míru uvážení, jenž ministru při udělování tohoto souhlasu poskytuje. Také mu byl vytknut diskriminační charakter vůči zahraničním subjektům. Soud následně shrnul, že tato omezení nejsou přiměřená k stanovenému cíli. U možnosti ministra napadat rozhodnutí společnosti týkající se převodu nebo zastavení majetku dcerských společností, došel SDEU ke stejnému závěru. Konstatoval, že ačkoli se zde nejedná o systém předchozího souhlasu, jak tomu bylo u schvalování účasti ministrem, nýbrž o systém napadnutí rozhodnutí *ex post*, tento systém také neuvádí žádná kritéria, která by omezovaly široce konstruovanou míru uvážení ministra při napadání těchto rozhodnutí. Jelikož systém těchto omezení není založen na objektivních kritériích, která by zásah do svobody volného kapitálu ospravedlňovaly, je nepřiměřený cíli, jehož se snaží dosáhnout, a proto v rozporu s čl. 73b Smlouvy ES.

Ve věci C-503/99¹¹¹ Komise proti Belgii se SDEU zabýval rozporem královského dekretu ze dne 10. června 1994 se svobodou volného pohybu kapitálu vyjádřenou v čl. 73b Smlouvy o ES. Na základě tohoto dekretu nabylo belgické království po jednom kuse zlaté akcie ve společnostech Société nationale d'investissement a Distrigaz podnikajících v ropném průmyslu. Každá z těchto akcií vtělovala výhody, které umožňovaly pověřenému ministrovi napadat převod, zastavení

---

¹¹¹ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 4. 6. 2002. Komise Evropských společenství proti Belgickému království. Věc C 503/99 [online]. [cit. 23. 4. 2016]. Dostupné <<http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=47379&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1342209>>.

nebo změnu trasování potrubí nebo jiného strategického majetku těchto společností, který představoval hlavní infrastrukturu pro domácí dodávky energie. Napadat tyto rozhodnutí bylo možné pouze za předpokladu, že se ministr domníval, že národní zájem v oblasti energetiky může být těmito rozhodnutími nepříznivě dotčen. Další výhoda spočívala v možnosti ministra jmenovat do představenstva těchto společností dva zástupce federální vlády, kterým byl však odňat výkon hlasovacího práva. Tito zástupci mohli příslušnému ministru podávat návrhy na zrušení jakýchkoli rozhodnutí, která by podle nich byla v rozporu s národní energetickou politikou, stejně jako s vládními cíli týkajícími se domácích dodávek energie. Tento návrh musel být ministru předložen do čtyř dnů ode dne přijetí takového rozhodnutí nebo ode dne, kdy se o něm zástupci vlády dozvěděli. Nesouhlas ministra s rozhodnutím měl zrušovací účinek a musel být učiněn v rámci osmých dnů ode dne, kdy mu byl návrh na zrušení takového rozhodnutí doručen.

V tomto řízení postupoval SDEU podobně jako ve věci Komise proti Francii. Nejprve zhodnotil, že předmětná právní úprava odporuje svobodě volného pohybu kapitálu a následně zkoumal, zda je v souladu se zásadou proporcionality, přesněji, zda je schopna zajistit alespoň minimální dodávky energie za stavu vážného ohrožení státu a je přiměřená sledovanému cíli. K cíli, jenž spočívá na zajištění dodávek energie v krizových situacích, uvedl, že nepochybně spadá do sféry veřejného zájmu. Systém omezení spočívající na možnosti ministra napadat rozhodnutí těchto společností, zachovává jejich rozhodovací autonomii a případná kontrola se zahajuje až na podnět zástupců federální vlády ustanovených v představenstvu těchto společností, přičemž žádný jiný předchozí souhlas se ke konání ministra nepožaduje. Navíc, jak tito zástupci, tak i ministr musí dodržovat touto úpravou striktně dané lhůty. Tento systém se týká jenom rozhodnutí, kterých předmětem je nakládání s majetkem určitých dcerských společností za předpokladu, že to může ohrozit energetickou politiku tohoto členského státu. V průběhu řízení dodatečně vyšlo najevo, že jakýkoli zásah ministra do těchto rozhodnutí společností musí být odůvodněn ve formálním stanovisku, které může být přezkoumáno soudem. SDEU nakonec judikoval, že předmětná belgická úprava je schopna zabezpečit minimální dodávky energie na základě objektivně stanovených kritérií, s tím, že Komisi se nepodařilo prokázat, že tohoto cíle by bylo možné dosáhnout za použití méně omezujících opatření.

V řízení C-463/00¹¹² žalovala Komise Španělsko, protože zákon č. 5/1995 o právních otázkách souvisejících s nakládáním s veřejnými akciemi v určitých podnicích odporoval již zmíněnému čl. 73b Smlouvy o ES. Tento zákon zaváděl systém předchozího správního souhlasu, který se vyžadoval pro přijetí zásadních rozhodnutí, které spadaly do působnosti valné hromady některých společností, přičemž se jednalo o rozhodnutí jako např. rozdělení společnosti, fúze, změna předmětu podnikání společnosti, zrušení společnosti. Těmito společnostmi byly Repsol (petrochemie a energetika), Telefónica (telekomunikace), Argentaria (komerční banka), Endesa (energetika) a Tabacalera (tabákový průmysl).

V této věci SDEU z přezkoumávání nejprve vyloučil podniky Tabacalera a Argentaria, neboť se nejedná o podniky, které vykonávají činnost ve veřejném zájmu. U zbylých podniků, tj. Repsol, Endesa a Telefónica, uznal, že národní úprava týkající se souhlasu k některým rozhodnutím společnosti představuje omezení volného pohybu kapitál, které by však bylo možné ospravedlnit naléhavým veřejným zájmem, tj. např. zajištění pohonných hmot nebo telekomunikačních služeb ve veřejném zájmu v případě bezpečnostní krize. Přesto však neshledal, že by španělská právní úprava byla v souladu se zásadou proporcionality. Uvedl, že při udělování předchozího souhlasu má správní úřad široké uvážení, které není limitováno žádnými specifickými kritérii. Souhlas, jenž má úřad udělit je souhlasem předchozím, bez něhož nemůže být rozhodnutí přijato a všechna rozhodnutí, na které se požadavek předchozího souhlasu vztahuje, jsou rozhodnutími zásadními. SDEU ve svém rozhodnutí stanovil, že španělská právní úprava je v rozporu se zásadou proporcionality.

V dalším rozhodnutí C-98/01¹¹³ žalovala Komise Velkou Británii, neboť stanovy privatizované společnosti British Airport Authority plc (dále jen „BAA“) obsahovaly ustanovení o zvláštní akci, která byla ve vlastnictví vlády Velké Británie. S touto akcí se ve prospěch Velké Británie pojily určité výhody, které spočívaly v tom, že ke zrušení nebo nakládání s podstatnou částí majetku společnosti byl potřebný souhlas majitele

---

¹¹² Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 13. 5. 2003. Komise Evropských společenství proti Španělskému království. Věc C 463/00 [online]. [cit. 23. 4. 2016]. Dostupné <<http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=48279&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1342581>>.

¹¹³ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 13. 5. 2003. Komise Evropských společenství proti Spojenému království Velké Británie a Severního Irska. Věc C 98/01 [online]. [cit. 24. 4. 2016]. Dostupné <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:62001CJ0098&from=EN>>.

této akcie, jinak by rozhodnutí nebylo platně přijato. Majetkem BAA přitom byla významná mezinárodní letiště nacházející se ve Velké Británii.

SDEU v tomto řízení reagoval pouze na argumenty vlády Velké Británie, která uvedla, že stanovy společnosti BAA jsou stanovami společnosti soukromého práva, které se řídí anglickým soukromým právem, a proto nemají potenciál omezovat volný pohyb kapitálu a přístup na daný trh. Soud však tuto argumentaci odmítl s konstatováním, že uvedená britská právní úprava odporuje svobodě volného pohybu kapitálu a dále se již přezkumem, zda by předmětná právní úprava mohla být ospravedlněna naléhavým veřejným zájmem, a zda je v souladu se zásadou proporcionality.

V posledním případě C-112/05¹¹⁴ Komise proti Spolkové republice Německo byl předmětem sporu tzv. zákon Volkswagen (dále jen „zákon VW“). Ten stanovoval, že hlasovací právo akcionáře, který vlastní akcie v celkové jmenovité hodnotě více než jedna pětina základního kapitálu, se omezuje na počet hlasů, se kterými jsou spojeny akcie v celkové jmenovité hodnotě jedné pětiny základního kapitálu. Jeho § 4 dále stanovil, že k přijetí rozhodnutí, ke kterým se podle německého akciového zákona vyžaduje nejméně tříčtvrtinová většina základního kapitálu společnosti zastoupeného při usnášení, je podle zákona VW nutná nejméně čtyřpětinová většina základního kapitálu společnosti zastoupeného při usnášení. Spolková republika Německo a spolková země Dolní Sasko mohly podle tohoto zákona navíc vysílat do dozorčí rady po dvou svých zástupcích.

SDEU v předmětné věci judikoval, že úpravou § 4 odst. 3 zákona VW se vytvořil nástroj, jenž umožnil veřejnoprávním subjektům ponechat si v privatizované společnosti Volkswagen blokační menšinu, která těmto subjektům umožňuje stavět se proto důležitým rozhodnutím této společnosti, a to s menší investicí, než požaduje obecné úprava práva obchodních společností. Tím se činí účast jiných akcionářů na společnosti, kteří mohou mít za cíl skutečně se podílet na jejím řízení a kontrole, méně zajímavou. Co se týče práva těchto veřejnoprávních subjektů vysílat do dozorčí rady společnosti po dvou jejich zástupcích, SDEU uvedl, že se tím v prospěch těchto

---

¹¹⁴ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 23. 10. 2007. Komise Evropských společenství proti Spolkové republice Německo. Věc C 112/05 [online]. [cit. 24. 4. 2016]. Dostupné <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=70710&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1343345>>.

subjektů zakládá zvláštní právo odchyloující se od obecného práva obchodních společností. Podle něj mají akcionáři právo vyslat do dozorčí rady pouze jednu třetinu svých zástupců. V případě společnosti VW, měla dozorčí rada 20 členů, z nichž pouze deset mohlo být určeno akcionáři. V daném případě však mohly Spolková republika Německo a spolková země Sasko jmenovat celkem čtyři tyto členy. Dozorčí rada podle německé právní úpravy nejenom, že kontroluje řízení společnosti a podává o tom zprávy akcionářům, ale také volí a odvolává členy představenstva. V závěru SDEU shrnul, že ustanovením § 4 odst. 1 zákona VW se vytváří nástroj, který tímto veřejnoprávním institucím umožňuje vykonávat vliv, který přesahuje jejich investice, a který může zároveň přispívat k tomu, že se vliv jiných akcionářů sníží pod úroveň odpovídající jejich vlastním investicím.

V závěru lze shrnout, že budou-li dnes se zvláštními akciemi spojena taková práva ve prospěch státu, která z nich ve skutečnosti činí zlaté akcie, jejich existence bude přípustná pouze za předpokladu, že půjde o vlastnictví akcií ve společnosti vykonávající úplně nebo částečně činnosti ve veřejném zájmu, tato práva nebudou působit diskriminačně vůči ostatním současným nebo budoucím akcionářům a budou v souladu se zásadou proporcionality.

2.1.2. Soudní přezkum obsahu zvláštních akcií a určení jejich neplatnosti soudem

Zvláštní akcie jsou jediným druhem akcií, u nichž je akcionářům ponechán nejširší prostor při jejich konstrukci. To ovšem neznamená, že tato smluvní autonomie akcionářů je neomezená. Zákon jí přece jenom stanovuje určité limity, které z něj plynou přímo nebo nepřímo. Nicméně, nabízí se zde otázka, jak postupovat v případě, kdy tato omezení sice dodržena jsou, ale obsah zvláštních akcií vzbuzuje pochybnosti. Stejně je otázkou, jaký osud postihne zvláštní akcie, pokud je jejich obsah neurčitý nebo nesrozumitelný, anebo v rozporu s níže zmíněnými korektivy. Snahou následujících odstavců proto bude, nalézt odpovědi na tyto položené otázky.

2.1.2.1. Soudní přezkum obsahu zvláštních akcií a jeho určení

Zvláštní práva a jejich obsah se určí ve stanovách, a to buď při zakládání společnosti, nebo v průběhu její existence.¹¹⁵ Při zakládání společnosti je rozhodnutí o určení zvláštních práv ponecháno v rukách zakladatelů. Za trvání společnosti může dojít k změně druhů akcií nebo práv s nimi spojených,¹¹⁶ nebo k vydání nového druhů akcií, zvyšuje-li společnost základní kapitál upsáním nových akcií.¹¹⁷ V takovém případě to bude představenstvo, které bude v rámci svého obchodního vedení navrhopvat obsah stanov, včetně práv tvořících zvláštní akcie, a valná hromada bude takto navržené stanovy schvalovat.¹¹⁸

Vyskytnou-li se za trvání společnosti pochybnosti ohledně obsahu zvláštních práv, na prvním místě to bude představenstvo a valná hromada, které se budou snažit tento jejich obsah objasnit.¹¹⁹ Budou-li pochybnosti o obsahu těchto práv přesto přetrvávat, může dle § 277 odst. 1 písm. a) ZOK soud na návrh společnosti nebo některého jejího akcionáře rozhodnout, jaké zvláštní právo je s akcií spojeno, pokud je z okolností zřejmé, že takové zvláštní právo vyjadřuje vůli obsaženou ve stanovách nebo je této vůli obsahově nejbližší. Nebude-li možné postupovat uvedeným způsobem, může soud dle písm. b) téhož ustanovení rozhodnout, že akcie je akcií kmenovou.

Řízení o určení obsahu stanov se iniciuje na návrh společnosti nebo kteréhokoli jejího akcionáře.¹²⁰ Co se společnosti týče, z logiky věci plyne, že může být navrhovatelem pouze za předpokladu, že předmětné akcie vydala. Jde-li o dualistický systém vnitřní struktury společnosti, jedná v takovém případě jejím jménem představenstvo, má-li monistický systém, jedná statutární ředitel jako statutární orgán. Otázkou je, zda by kvůli nečinnosti statutárního orgánu nemohl podat tento návrh jiný orgán společnosti. ZOK sice upravuje, kdo zastupuje společnost v soudním řízení proti členu představenstva,¹²¹ neumožňuje však, aby žalobní návrhy podával jiný orgán než orgán statutární. Pokud by statutární orgán návrh na určení zvláštního práva nebo

---

¹¹⁵ Ustanovení § 277 odst. 1 a § 250 odst. 2 písm. d) ZOK.

¹¹⁶ Ustanovení § 416 odst. 1 a § 417 odst. 1 ZOK.

¹¹⁷ Ustanovení § 475 písm. b) ZOK.

¹¹⁸ Ustanovení § 421 odst. 2 písm. b) ZOK.

¹¹⁹ Kříž, R. *Úvaha na téma problematiky druhů akcií dle nové právní úpravy obsažené v zákoně o obchodních společnostech a družstvech*. Obchodněprávní revue, 2013, č. 4, s. 116.

¹²⁰ Ustanovení § 277 odst. 1 ZOK v spojení s § 80 OSŘ.

¹²¹ V dualistickém systému vnitřní struktury společnosti by dle § 447 odst. 4 ZOK v soudním řízení proti členu představenstva zastupoval společnost člen dozorčí rady dozorčí radou určený. V systému monistickém by ji v souladu s § 462 odst. 2 ZOK zastupoval předseda správní rady.

jakýkoli jiný žalobní návrh nepodal, porušil by tím svou povinnost jednat s péčí řádného hospodáře.¹²²

Navrhovatelem z řad akcionářů může být i akcionář, který nevlastní sporný druh akcií. Vlastnictví předmětného druhu akcií je irelevantní, neboť i akcionář nevlastnící tyto akcie může mít právní zájem na určení jejich obsahu.¹²³

Při otázce, zda na postup soudu při určování obsahu zvláštních práv v akciích nelze nahlížet jako na zasahování do vnitřních poměrů společnosti, lze odpovědět, že nikoli. Z judikatury obecných soudů totiž plyne, že „soud může zásadně zasahovat do vnitřních poměrů obchodní společnosti jen v zákonem stanovených případech a za zákonem stanovených podmínek.“¹²⁴ Takovým případem je ustanovení § 277 odst. 1 ZOK. Vyplývá z něj totiž, že budou-li mezi akcionáři převládat pochybnosti o obsahu akcií, může na návrh některého z nich, resp. na návrh společnosti o jejich obsahu rozhodnout soud. Při určování jejich obsahu bude pro soud směrodatné vymezení jejich obsahu, nikoli jejich označení.¹²⁵ Uvedené ustanovení mimo jiné poskytuje soudu vodítko, jímž se má při určování obsahu sporných práv řídit. Jsou jím okolnosti, z nichž je zřejmé, že zvláštní právo reflektuje vůli obsaženou ve stanovách. Takovými by mohly být skutečnosti doprovázející působení akcionáře ve společnosti. Např. vlastní-li akcionář zvláštní akcií s pevným podílem na zisku ve výši 50 %, rozhodujícím je, zda mu společnost zisk v takové výši i skutečně vyplácí. V případě akcií s rozdílnou vahou hlasů bude směrodatné, zda akcionář na valné hromadě hlasovací právo v příslušné výši také vykonává.

---

¹²² Kříž, R. *Úvaha na téma problematiky druhů akcií dle nové právní úpravy obsažené v zákoně o obchodních společnostech a družstvech*. Obchodněprávní revue, 2013, č. 4, s. 116.

¹²³ Např. oslabení jeho hlasovacího práva, neboť společnost některým akcionářům vydala akcie s rozdílnou vahou hlasů.

¹²⁴ V usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 6. 2005, sp. zn. 29 Odo 442/2004, se Nejvyšší soud zabýval platností usnesení představenstva nebo dozorčí rady akciové společnosti. Uvedl, že jednou ze zásad, na kterých ObchZ spočívá, je, že soud může zasahovat do vnitřních poměrů obchodní společnosti jen v zákonem stanovených případech a za zákonem stanovených podmínek. Takovým ustanovením je § 131 ObchZ, který říká, kdo a za jakých podmínek může napadat u soudu platnost usnesení valné hromady a současně i to, že jinak, než v řízení podle § 131 ObchZ, a případně v rejstříkovém řízení, platnost usnesení valné hromady napadat nelze. Napadat platnost rozhodnutí dalších orgánů společnosti ObchZ však nepřipouští... Viz in Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 26. 4. 2016]. Dostupné <<http://www.beck-online.cz/>>.

¹²⁵ V souladu s ustanovením § 555 odst. 1 ObčZ.

Žaloba dle § 277 odst. 1 ZOK je přitom žalobou určovací, která směřuje k určení obsahu zvláštních práv spojených se zvláštními akciemi.¹²⁶ Toto ustanovení nicméně nevyklučuje uplatnění žaloby na plnění. Akcionář se může v konkrétním případě domáhat poskytnutí plnění, u nějž se domnívá, že mu na něj plyne nárok ze zvláštních práv spojených s akcií. V takovém případě bude určení obsahu a existence zvláštních práv předmětem řízení o předběžné otázce.

Zvláštní úpravou určovací žaloby v § 277 odst. 1 ZOK se však nelze domoci určení, že znění stanov nebo jejich části je neurčité nebo nesrozumitelné. Tato úprava se vztahuje pouze na případy, kdy u zvláštních akcií panují pochybnosti o obsahu jejich práv. Trpí-li stanovy nebo jejich část vadou neurčitosti nebo nesrozumitelnosti, aplikuje se § 45 odst. 2 ZOK, podle něhož se na takové rozhodnutí hledí jako by nebylo přijato. Černá k tomu dodává, že soudce nemůže zhojit takové vady formulací svých představ o tom, jaké výhody by měly náležet akcionářům. Podle ní „[s]oud totiž nemůže vůli akcionářů nahrazovat, pouze nalézat její obsah tam, kde je v ustanovení obsažena, avšak není vyjádřena nepochybně. Soudce bude v takovém případě muset určit hranici mezi zněním stanov, která pouze budí pochybnosti o jejich obsahu, a zněním, které je neurčité a nesrozumitelné, takže je důvodem zdánlivosti rozhodnutí valné hromady.“¹²⁷ Domnívám se, že konstrukce zvláštních akcií, které soud prohlásil kvůli jejich neurčitosti či nesrozumitelnosti za zdánlivé, se budou nadále podílet na základním kapitálu, to však jenom jako kmenové akcie.

Se zmíněnou určovací žalobou souvisí i formulace petitu návrhu a závaznost jeho formulace pro soud. Společnost nebo akcionář musí v petitu uvést, jaké zvláštní právo má být s akcií spojeno. S ohledem na znění § 277 odst. 1 ZOK se však lze domnívat, že při rozhodování nebude soud vázán formulací petitu návrhu. Kříž uvádí, že „[v] případě, že by navrhovatel navrhl určení, že určité zvláštní právo je s akcií spojené, lze těžko očekávat, že by součástí petitu bylo určení, že pokud soud dospěje k jinému závěru, současně určí, že akcie je akcií kmenovou.“¹²⁸

---

¹²⁶ Černá, S., Štenglová, I., Čech, P. *Co přinese zákon o obchodních korporacích kapitálovým obchodním společnostem, jejich společníkům a věřitelům?* Časopis pro právní vědu a praxi, 2012, č. 4, s. 332.

¹²⁷ Černá, S. *O akciích s rozdílnou vahou hlasů v budoucím českém akciovém právu.* Obchodněprávní revue, 2012, č. 7-8, s. 196.

¹²⁸ Kříž, R. *Úvaha na téma problematiky druhů akcií dle nové právní úpravy obsažené v zákoně o obchodních společnostech a družstvech.* Obchodněprávní revue, 2013, č. 4, s. 116

V případě, že soud nemohl určit zvláštní právo spojené s akciemi a tyto akcie označil za akcie kmenové, může vlastník tohoto druhu akcií dle § 277 odst. 2 ZOK od společnosti požadovat, aby od něj tyto akcie do 1 měsíce od rozhodnutí soudu za přiměřenou cenu odkoupila. Pokud společnost od tohoto vlastníka tyto akcie neodkoupí, může tento vlastník v souladu s § 329 odst. 1 ZOK navrhnout společnosti uzavření smlouvy o odkupu těchto akcií za přiměřené protiplnění a společnost má povinnost tento návrh přijmout. Dle odst. 2 téhož ustanovení, nepřijme-li společnost tento návrh do 15 dnů od jeho doručení, může se vlastník těchto akcií domáhat uzavření uvedené smlouvy u soudu, a to nejpozději do 6 měsíců ode dne, kdy byl návrh na uzavření smlouvy doručen společnosti.

Uvedené lze shrnout názorem Černé, která říká, že ač na jedné straně nová úprava korporálního práva posiluje smluvní autonomii akcionářů při konstrukci druhů akcií, na druhé straně staví soudce do pozice vykladače nedbale formulovaných stanov, což může mít za následek zvýšení nápadu na soudy, namísto toho, aby společnost dbala o pečlivou formulaci stanov společnosti s vědomím nesení nepříznivých důsledků.¹²⁹

2.1.2.2. Určení neplatnosti zvláštních akcií

Jak již bylo řečeno, zvláštní akcie se konstruují ve stanovách při zakládání společnosti anebo až za jejího trvání, a to usnesením valné hromady, jímž se mění stanovy, nebo zvyšuje základní kapitál společnosti.

Co se první situace týče, k založení akciové společnosti se vyžaduje přijetí stanov. Stanovy jsou smlouvou *sui generis*, která upravuje vnitřní uspořádání společnosti, vztahy mezi ní a akcionáři a vzájemné vztahy akcionářů, týkající se účasti na společnosti.¹³⁰ Vydává-li společnost akcie vícero druhů, náležitosti, které stanovy musí obsahovat, a které musí být také uvedené v obchodním rejstříku, jsou údaj o názvu druhů vydávaných akcií a popis práv s nimi spojených.¹³¹ Rejstříkový soud (dále jen „soud“) při zápisu akciové společnosti do obchodního rejstříku (dále jen „rejstřík“) v rámci své přezkumné činnosti zjišťuje, zda údaje o skutečnostech, které se do rejstříku

¹²⁹ Černá, S. *O akciích s rozdílnou vahou hlasů v budoucím českém akciovém právu*. Obchodněprávní revue, 2012, č. 7-8, s. 196.

¹³⁰ Josková, L. in Černá, S., Štenglová, I., Pelikánová, I. a kol. *Právo obchodních korporací*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 640, ISBN 978-80-7478-735-5, s. 376.

¹³¹ A také náležitostí v § 123 odst. 1 ObčZ a § 250 ZOK

zapisují, vyplývají z listin, jež jsou k návrhu na zápis doloženy. Těmito listinami jsou i stanovy. Jak bude soud postupovat v situaci, když zjistí, že ustanovení upravující zvláštní akcie odporují některému z níže uvedených limitů?

Obecně platí, že „*soud až na – na výjimky stanovené zákonem – podaný návrh věcně nezkontroluje, ale přezkoumává pouze splnění předepsaných formálních náležitostí.*“¹³² K věcnému přezkumu ze strany soudu přitom dochází dle § 90 a 91 ZVeŘej. Ani jedno z nich však neuvádí, že by se měl věcný přezkum vztahovat i na usnesení stanov, kterými se konstruují zvláštní akcie. Lze se tak domnívat, že k zapsání společnosti do rejstříku může dojít i v situacích, kdy ustanovení stanov upravující zvláštní druhy akcií odporují zákonu, aniž by se přezkumem jejich souladností se zákonem soud zabýval.

Případná možnost přezkumu ustanovení stanov se zákonem se nabízí pouze v rámci prejudiciálního řízení, které by předcházelo řízení o neplatnost usnesení valné hromady, jež bylo přijato na základě tohoto rozporného ustanovení. Tento postup však nelze uplatnit na každé v rozporu se zákonem konstruované ustanovení stanov. Např. ustanovení stanov, které spojuje s akciemi jiná práva než práva účastnická, nepožaduje nutně k jejich výkonu přijetí usnesení valné hromady. V takovém případě by vůbec nebylo možné přezkoumávat toto sporné ustanovení v rámci řízení o předběžné otázce, neboť by zde chyběl základní předpoklad pro zahájení hlavního řízení, tj. usnesení valné hromady.

S ohledem na to, že zákon nenabízí žádné jiné možnosti přezkumu zákonnosti ustanovení stanov týkajících se zvláštních akcií, se lze přiklonit k závěru, že věcný přezkum soudu při zápisu společnosti do rejstříku by se měl také vztahovat na zákonnost konstrukce zvláštních akcií za účelem zajištění právní jistoty budoucích akcionářů. Na druhou stranu, ustanovení stanov upravující zvláštní akcie, stejně jako zápis tohoto údaje v rejstříku slouží pouze k ochraně budoucích akcionářů společnosti. Je proto otázkou, zda zájem na jejich ochraně je natolik důležitý, aby se kvůli němu prodlužovalo řízení o zápisu společnosti do rejstříku jako celek.

Zvláštní akcie se konstruují i za trvání společnosti. Konkrétně tehdy, kdy dochází ke změně jednoho druhů akcií na akcie zvláštní nebo ke změně obsahu jejich

---

¹³² Štenglová, I. in Havel, B., Štenglová, I., Dědic, J., Jindřich, M. a kol. *Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 416, ISBN 978-80-7400-285-4-416, s. 338.

práv, anebo v případě upsání nových akcií při zvyšování základního kapitálu společnosti. Všechny tyto konstrukce vstupují do života usnesením valné hromady o změně stanov nebo o zvýšení základního kapitálu. Návrh jejich obsahu vyhotovuje představenstvo a předkládá ke schválení valné hromadě.

Odporuje-li takové usnesení valné hromady zákonu nebo jeho zásadám, přichází v úvahu možnost jejich prohlášení za neplatné. Vzhledem k tomu, že se usnesení valné hromady nově považuje za právní jednání svého druhu, se na něj dle § 45 odst. 3 ZOK působnost ObčZ o zdánlivém právním jednání, o neplatnosti právních jednání, omylu a následcích neplatnosti právního jednání neuplatní.

Namísto toho se na něj aplikuje zvláštní úprava neplatnosti usnesení valné hromady obsažená v § 428 ZOK. Odst. 1 uvedeného ustanovení stanovuje, že každý akcionář, člen představenstva, dozorčí rady nebo likvidátor se může dovolávat neplatnosti usnesení valné hromady podle občanskoprávní úpravy neplatnosti usnesení členské schůze spolku pro jeho rozpor s právními předpisy nebo stanovami. Odst. 2 téhož ustanovení navíc stanovuje jako důvod neplatnosti usnesení valné hromady jeho rozpor s dobrými mravy, který § 45 odst. 1 ZOK vylučuje z důvodů zdánlivosti rozhodnutí orgánu obchodní korporace. Platnost rozhodnutí valné hromady lze dle § 428 odst. 1 ZOK napadat v subjektivní tříměsíční a objektivní jednoleté lhůtě. Předpokladem uplatnění tohoto práva je protest akcionáře proti usnesení valné hromady za podmínek uvedených v § 424 ZOK.

Žalobou na neplatnost usnesení valné hromady se přitom lze domáhat neplatnosti buď celých stanov, nebo jenom té jejich části, která upravuje zvláštní akcie. Možnost napadnout žalobou jenom část stanov se připouští.¹³³ Výsledkem řízení o neplatnost usnesení valné hromady je jeho neplatnost.¹³⁴ Tímto právním následkem

---

¹³³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 4. 2005, sp zn. 29 Odo 701/2004. In Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 3. 5. 2016]. Dostupné z <<http://www.beck-online.cz/>>. Podle něj „...stanovy družstva či obchodní společnosti jsou smlouvou sui genesis. Při posuzování jejich platnosti je proto třeba postupovat podle ustanovení § 41 OZ, které určuje, že vztahuje-li se důvod neplatnosti jen na část právního úkonu, je neplatnou jen tato část, pokud z povahy právního úkonu nebo z jeho obsahu nebo z okolností, za nichž k němu došlo, nevyplývá, že tuto část nelze oddělit od ostatního obsahu. Pokud tedy odvolací soud uzavřel, že nelze pro neplatnost jen jednoho z 25 článků stanov prohlásit za neplatné celé usnesení družstva o schválení těchto stanov, je jeho závěr správný za předpokladu, že nešlo o takový článek stanov, jehož neplatnost by způsobovala neplatnost celých stanov.“ To, že se rozhodnutí týká stanov družstva, na uvedeném závěru nic nemění.

¹³⁴ „V případě neplatnosti usnesení valné hromady nelze hovořit o absolutní nebo relativní neplatnosti“. Viz Rada, I. *Neplatnost a nicotnost usnesení (nejen) valné hromady*. Právní rádce, 2009, č. 1, s. 5.

budou dle § 428 odst. 1 ZOK v spojení s § 258 ObčZ stížena usnesení, která odporují dobrým mravům, která vtělují do zvláštní akcie právo, které nesouvisí s účastí na společnosti, kterými se vytváří úroková akcie nebo akcie založena na úbytku práv a také usnesení, která zakládají nerovné zacházení s určitou skupinou akcionářů. Usnesení, které směřují k popření zásady stejného zacházení jako celku, jejichž účelem je nedůvodné zvýhodnění jakéhokoliv akcionáře na úkor společnosti nebo jiných akcionářů, se v souladu s § 244 odst. 2 ZOK nepřihlíží.

V případě, kdy by lhůta pro napadení usnesení valné hromady žalobou pro jeho neplatnost marně uplynula, šlo by takové usnesení napadnout též dle § 79 ZVěřRej, a to za účelem dosažení shody mezi skutečným stavem a zápisem skutečnosti založené usnesením valné hromady v rejstříku. Tímto způsobem by bylo možné postupovat za předpokladu, že nedošlo k vyslovení neplatnosti usnesení soudem na základě § 428 až 430 ZOK, jestliže se na usnesení hledí jako by nebylo přijato,¹³⁵ je na zahájení řízení právní zájem a nebude-li jím podstatně zasaženo do práva třetí osoby nabytého v dobré víře, a to nejdéle však do tří let ode dne zápisu skutečností založených usnesením valné hromady. Ustanovení upravující zvláštní akcie, které by odporovaly níže zmíněným limitům, by soud v rámci tohoto řízení prohlásil za absolutně neplatná, s výjimkou těch, která porušují zásadu stejného zacházení s akcionáři. Ta by stíhal buď relativní neplatností,¹³⁶ anebo zdánlivostí.¹³⁷

Černá v souvislosti s úpravou akcií o vyšší hlasovací síle navíc uvádí, že v situaci, kdy lhůta pro přezkoumání usnesení valné hromady marně uplyne, nebo pokud nebylo návrhu na vyslovení neplatnosti vyhověno, mohla by žaloba „*směřovat proti následnému usnesení valné hromady, které bylo přijato většinou hlasů vyplývajících z této, podle akcionáře nemravné klauzule.*“ Soud by totiž musel v takovém případě řešit platnost příslušného ustanovení stanov, jímž se konstruuje zvláštní akcie s rozdílnou vahou hlasů, jako předběžnou otázku.

Lze tedy předpokládat, že kdyby akcionář včasně nebo z nějakého jiného důvodu nenapadl usnesení valné hromady pro jeho rozpor se zákonem nebo stanovami,

---

¹³⁵ Dle § 45 odst. 1 ZOK v spojení s § 245 ObčZ.

¹³⁶ V situacích, kdy dochází k znevýhodnění pouze určité skupiny akcionářů, kteří neudělili souhlas k tomu, aby s nimi bylo nerovně zacházeno. Právní doktrína se domnívá, že zdánlivost jako právní následek takového znevýhodnění by byl nepřiměřeně přísný vzhledem k tomu, že k zhojení vady může dojít souhlasem akcionářů k svému nerovnému zacházení.

¹³⁷ Dle § 244 odst. 2 ZOK.

a následně by tak došlo k změně stanov, která by byla v rozporu se zákonem, možnost přezkumu souladnosti stanov se zákonem by bylo možné učinit pouze v budoucnu v rámci řízení o předběžné otázce iniciované v souvislosti se žalobou na neplatnost usnesení přijatého na základě ve stanovách takto obsažené nezákonné klauzule. Klauzule, které by odporovaly níže zmíněným limitům, by prohlásil za absolutně neplatné s výjimkou těch, které porušují zásadu stejného zacházení s akcionáři. Tyto by postihl buď relativní neplatností, anebo zdánlivostí, jak bylo zmíněno v odstavci níže. Následně by usnesení valné hromady, které bylo na základě těchto sporných ustanovení přijato, prohlásil soud za neplatné.

2.2. Jednotlivé druhy akcií

Těžištěm tohoto oddílu je rozbor jednotlivých druhů akcií, kterých vydávání ZOK výslovně připouští. Jde tedy o bližší pojednání o akciích kmenových a prioritních a o jednotlivých druzích zvláštních akcií. Výklad o konstrukcích zvláštních akcií přitom zohledňuje již níže vyjmenovaná omezení, na která je potřeba brát zřetel při jejich tvorbě.

2.2.1. Kmenové akcie

Kmenovými akciemi jsou dle § 276 odst. 1 ZOK akcie, s kterými nejsou spojena žádná zvláštní práva. Na rozdíl od zákonem zvoleného negativního vymezení lze kmenové akcie v pozitivním slova smyslu chápat jako akcie, s nimiž jsou spojena základní práva a povinnosti plynoucí z účasti na společnosti, které ZOK přiznává všem akcionářům. Nevyužijí-li zakladatelé nebo akcionáři možnost určit ve stanovách, že s akciemi budou spojena určitá zvláštní práva, jejich podíl na společnosti tak bude představován kmenovou akcií. Absence zvláštních práv přitom neznamená jenom to, že akcionáři náleží základní práva a povinnosti, nýbrž i to, že akcionář bude mít tyto práva a povinnosti jenom v zákonem stanoveném rozsahu odpovídajícím podílu jeho vkladu na základním kapitálu. To je projevem jak kvalitativní, tak kvantitativní stránky kmenové akcie, která představuje podíl akcionáře na společnosti.¹³⁸

---

¹³⁸ Černá, S. Volba druhů podílů (akcií) a její limity. Rekodifikace & praxe, 2015, č. 12, s. 11.

2.2.2. Akcie se zvláštními právy

A contrario ke kmenovým akciím, jsou akciemi se zvláštními právy akcie, s nimiž je spojeno určité zvláštní právo. Odst. 3 § 276 ZOK říká, že toto zvláštní právo může spočívat zejména v rozdílném, pevném nebo podřízeném podílu na zisku nebo na likvidačním zůstatku, anebo v rozdílné váze hlasů. S akciemi o stejné jmenovité hodnotě mohou být spojena různá zvláštní práva. V tomto případě se jedná o tzv. zvláštní akcie.

Zakotvením zvláštních akcií v ZOK se do tuzemského právního řádu zavedl demonstrativní výčet druhů akcií. Tento druh lze vystavět na kombinaci různých práv, přičemž při otázce do jaké míry lze tato práva kombinovat, je možné si dopomoci gramatickým výkladem. První věta § 276 odst. 3 ZOK užívá spojku „anebo“, jež je oddělena od zbytku textu čárkou. Takto uvedená spojka se používá v těch případech, kdy je úmyslem mluvčího uvést alternativy, jejichž použití se vzájemně vylučuje.¹³⁹ Lze se tedy domnívat, že zákonodárce zamýšlel připustit vytváření takových konstrukcí zvláštních akcií, které budou kombinací práva na vyšší podíl na zisku nebo na likvidačním zůstatku a jiných zvláštních práv, anebo kombinací práva zakládajícího rozdílnou váhu hlasů a jiných zvláštních práv.¹⁴⁰

Za použití teleologického výkladu lze však dojít k opačnému závěru. Akcionář, který vykonává své hlasovací právo ve větším rozsahu než ostatní akcionáři, by měl též ve větší míře profitovat ze směřování společnosti, ke kterému svým rozhodnutím přispěl. Nelze vyloučit, že v souladu se zásadou autonomie vůle si akcionáři upraví svá práva i takovýmto způsobem. Vydávání akcií s uvedenou kombinací práv připouští i právní doktrína. *Kříž* takto konstruované akcie označuje jako diamantové a předpokládá, že společnost by je vydávala např. zakladatelům, kteří by si je mohli převádět pouze mezi sebou. Pokud by v případě odkupu o ně neměl žádný jiný

---

¹³⁹ In Internetová jazyková příručka [online]. Ústav pro jazyk český Akademie věd ČR, v. v. i. [cit. 26. 4. 2016]. Dostupné <<http://prirucka.ujc.cas.cz/?id=156&dotaz=anebo>>.

¹⁴⁰ Úmyslu zákonodárce se nelze blíže dopátrat, neboť zákonodárce příslušné ustanovení v předmětné věci v Důvodové zprávě k ZOK blíže nerozebírá.

zakladatel zájem, mohla by je nabýt sama společnost za podmínek stanovených ve stanovách a v zákoně.¹⁴¹

Co se týče možnosti vydávat vícero druhů zvláštních akcií vedle sebe, zákon tuto možnost nezapovídá, z čeho lze usuzovat, že ji připouští. Kromě toho zákonodárce vystavěl úpravu zvláštních akcií na demonstrativním výčtu práv s odůvodněním, že nově bude věcí společnosti, jaké druhy akcií vydá. Omezit vydávání zvláštních akcií pouze na jejich jeden druh by odporovalo tomuto proklamovanému účelu. Kromě toho Kříž také uvádí, že „*akcie se zvláštními právy nejsou zvláštním druhem akcií jako celek, ale že každá akcie se zvláštními právy odlišnými od práv jiné akcie tvoří samostatný zvláštní druh akcií.*“¹⁴² Jednotlivé druhy zvláštních akcií bude možné považovat za jeden druh za předpokladu, že s každým z nich budou spojena stejná práva. Společnost může ve stanovách přitom určit, že všechny její akcie budou představovány pouze zvláštními akciemi, aniž by bylo potřeba zároveň vydat akcie kmenové. To bude platit jedině tehdy, nebudou-li vydány zvláštní akcie, s nimiž je spojen větší rozsah práv na podílu na zisku nebo na likvidačním zůstatku, anebo právo spočívající v rozdílné váze hlasů. Nepřímým důsledkem emise takto konstruovaných zvláštních akcií je poměrné oslabení těchto práv v ostatních druzích akcií. Nezbytným předpokladem jejich vydání proto bude souběžné vydání dalšího druhu akcií.¹⁴³

Dle § 278 ZOK se může zvláštní právo zakládat též na přednosti na podílu na zisku nebo na jiných vlastních zdrojích nebo na likvidačním zůstatku společnosti, přičemž tato přednost se kompenzuje absencí hlasovacího práva, ledaže jej stanovy s tímto druhem akcií spojí. Zde se jedná o prioritní akcie.

Jak již plyne z pojmenování akcií se zvláštními právy, práva v nich vtělena musí vykazovat nějakou zvláštnost. Tyto akcie lze vymezit pomocí dvou proměnných. První proměnnou je pojem „zvláštnost“. Zvláštnost spočívá buď v inkorporaci určitých zvláštních práv anebo v spojení většího rozsahu práv než je běžný standard, příp. v kombinaci obou v akcií.¹⁴⁴ U prioritních akcií spočívá tato zvláštnost v přednostní realizaci standardních práv ve srovnání s ostatními akciemi.

---

¹⁴¹ Kříž, R. *Úvaha na téma problematiky druhů akcií dle nové právní úpravy obsažené v zákoně o obchodních společnostech a družstvech*. Obchodněprávní revue, 2013, č. 4, s. 115.

¹⁴² Tamtéž, s. 113.

¹⁴³ Černá, S. *Volba druhů podílů (akcií) a její limity*. Rekodifikace & praxe, 2015, č. 12, s. 13.

¹⁴⁴ Tamtéž, s. 11.

Druhou proměnnou je pojem „běžný standard“. Tím je kmenová akcie, jinak „fiktivní podíl“, pokud společnost kmenovou akcií nevydala. Kmenová akcie je souhrnem základních práv a povinností, které plynou z účasti na akciové společnosti, a které *ex lege* náleží každému akcionáři. Fiktivní podíl je tvořen právy a povinnostmi odpovídajícími rozsahem i složením zákonné úpravě.¹⁴⁵ Jinými slovy, za běžný standard lze považovat sumu základních práv a povinností v rozsahu a složení stanoveným v zákoně. Součet obou proměnných se rovná pojmu „akcie se zvláštními právy“. Zvláštnost akcie lze jinými slovy vyjádřit i jako rozdíl mezi právy a povinnostmi obsaženými ve zvláštní akcií a kmenovou akcií, příp. fiktivním podílem.

Zvláštní práva a jejich obsah musí být ve společnosti založeny stanovami.¹⁴⁶ Dle ustanovení § 250 odst. 2 písm. d) ZOK, mají-li být vydány akcie různých druhů, obsahují stanovy jejich název a popis práv s nimi spojených. Formální náležitostí akcie jako cenného papíru je též údaj o jejím druhu, popřípadě i s odkazem na stanovy.¹⁴⁷ Určení druhu se nevyžaduje u kmenové akcie.¹⁴⁸ Ostatně, údaj o druhu akcií a popis práv s nimi spojenými je jednou z povinných náležitostí, kterou musí akciová společnost uvést do obchodního rejstříku.¹⁴⁹

Co se názvu akcií se zvláštními právy týče, zákon výslovně pojmenovává pouze prioritní akcie, zatímco název jednotlivých druhů zvláštních akcií ponechává akcionářům. Název může reflektovat buď v akcií vtělené právo (např. akcie s rozdílnou vahou hlasů), anebo může spočívat v pouhém označení „akcie se zvláštními právy“. Bude-li společnost vydávat vícero druhů zvláštních akcií, může je společnost označit např. jako „(zvláštní) akcie A“ a „(zvláštní) akcie B“ apod. Je však potřeba pamatovat na to, že obsah zvolených práv má vždy přednost před názvem akcie. Toto sehrává roli zejména při určování obsahu zvláštní akcie soudem, jak již bylo zmíněno níže.

Spojení zvláštního práva s akciemi může zakládat i samotný zákon. Takovým případem je například úprava investičních akcií jako zvláštního druhu akcií podle zákona č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech (dále jen „ZISIF“). Tento druh akcií může vydávat pouze akciová společnost s proměnným

---

¹⁴⁵ S pojmem fiktivní podíl pracuje Černá. Tamtéž, s. 13.

¹⁴⁶ Ustanovení § 277 odst. 1 ZOK.

¹⁴⁷ Ustanovení § 259 odst. 1 písm. f) ZOK.

¹⁴⁸ Ustanovení § 259 odst. 2 ZOK.

¹⁴⁹ Ustanovení § 48 odst. 1 písm. k) ZVeřRej.

základním kapitálem, jíž je investiční fond.¹⁵⁰ Kromě běžných akcionářských práv obsahují tyto akcie i zvláštní právo na jejich odkoupení na účet společnosti na základě žádosti vlastníka.¹⁵¹

Akcie se zvláštními právy lze členit na akcie prioritní a zvláštní akcie. ZOK přitom výslovně počítá s následujícími druhy zvláštních akcií, které jsou předmětem dalšího pojednání:

- a) akcie s rozdílným podílem na zisku nebo na likvidačním zůstatku,
- b) akcie s pevným podílem na zisku nebo na likvidačním zůstatku,
- c) akcie s podřízeným podílem na zisku nebo na likvidačním zůstatku,
- d) akcie s rozdílnou vahou hlasů a
- e) akcie, s nimiž je spojeno zvláštní právo.

2.2.2.1. Prioritní akcie

Prioritní akcie jsou jediným z druhů akcií se zvláštními právy, které ZOK výslovně pojmenovává. Dle ustanovení § 278 odst. 1 ZOK se jimi rozumí akcie, s nimiž jsou spojena přednostní práva týkající se podílu na zisku nebo na jiných vlastních zdrojích nebo na likvidačním zůstatku společnosti. Odst. 2 téhož ustanovení říká, že není-li ve stanovách určeno jinak, jsou prioritní akcie vydávány bez hlasovacího práva.

Zvláštnost tohoto druhu akcií spočívá v přednostním právu na výplatu podílu na zisku nebo na jiných vlastních zdrojích nebo na likvidačním zůstatku, anebo v právu na vyšší podíl na těchto majetkových právech.¹⁵² Vyšší podíl lze vyjádřit procenty, ve zlomcích či pevnou částkou. Vlastníci těchto akcií se přitom podílejí na celkovém čistém zisku, který akciová společnost vytvořila jako celek, nikoli pouze na zisku její určité organizační části.¹⁵³ Protiváhu přednostních práv vtělených do prioritních akcií představuje zákonné odnětí hlasovacího práva, neurčí-li u nich stanovy jinak.

---

¹⁵⁰ Ustanovení § 154 odst. 2 ZISIF.

¹⁵¹ Z ustanovení § 162 odst. 1 ZISIF plyne, že zvláštní právní režim investičních akcií spočívá také v tom, že společností odkoupené akcie se nestávají jejím majetkem, ale že jejich odkoupením zanikají.

¹⁵² Černá, S. *Volba druhů podílů (akcií) a její limity*. Rekodifikace & praxe, 2015, č. 12, s. 14. Viz též Štenglová, I. in Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 1469, ISBN 978-80-7400-354-7, s. 525.

¹⁵³ Černá, S. *Volba druhů podílů (akcií) a její limity*. Rekodifikace & praxe, 2015, č. 12, s. 14.

Vyjádření vyššího podílu na zisku nebo na likvidačním zůstatku formou procenta nebo zlomku, anebo ve formě pevné částky nelze zaměňovat se zvláštní akcií s rozdílným nebo pevným podílem na zisku. Na rozdíl od zvláštních akcií je obsahem prioritních akcií přednost na majetkových právech, bez ohledu na to, v jaké kombinaci jsou v nich jednotlivá práva konstruována. Kromě toho, s prioritními akciemi nelze spojovat žádná jiná zvláštní práva kromě práv výslovně stanovených v § 278 odst. 1 ZOK. Pouze u prioritních akcií zákon výslovně připouští konstruovat akcie na úbytku práv, přesněji na absenci hlasovacího práva.

Nestanoví-li tedy akcionáři ve stanovách jinak, budou prioritní akcie *ex lege* konstruované jako akcie bez hlasovacího práva. ZOK přesto však počítá se situacemi, kdy k aktivaci hlasovacího práva v prioritních akciích dochází. První z nich upravuje § 278 odst. 2 ZOK. Ten říká, že vyžaduje-li ZOK hlasování na valné hromadě podle druhů akcií, vlastník prioritní akcie bez hlasovacího práva je oprávněn hlasovat na valné hromadě. Druhou popisuje ustanovení § 280 odst. 1 ZOK, podle něhož se hlasovací právo aktivuje ode dne, který následuje po dni, v němž valná hromada rozhodla o tom, že přednostní podíl na zisku nebude vyplacen, nebo ode dne prodlení s výplatou podílu na zisku, a to až do doby, kdy valná hromada rozhodne o vyplacení přednostního podílu na zisku nebo do okamžiku jejího vyplacení, byla-li společnost s jeho výplatou v prodlení.

Vydávání prioritních akcií bez hlasovacího práva je nicméně kvantitativně omezeno. Dle § 279 ZOK nesmí jmenovitá nebo účetní hodnota těchto akcií přesáhnout 90 % základního kapitálu společnosti. Vedle tohoto druhu akcií bude proto potřebné vydávat též kmenové nebo zvláštní akcie, nebo jejich určitou kombinaci. *Ratio* tohoto ustanovení lze spatřovat v tom, že vyloučením hlasovacího práva u všech akcionářů by došlo k ochromení valné hromady. Nemožnost valné hromady přijímat usnesení a tak vykonávat svou působnost by zasahovala do organizačního uspořádání společnosti.¹⁵⁴

Ač zákon prioritní akcie s hlasovacím právem kvantitativně neomezuje, lze také dovodit, že nemohou být vydávány samostatně. Musí vedle nich totiž existovat určitý druh akcií, do něhož se promítne oslabení těch práv, jež jsou v nich upřednostněna.

---

¹⁵⁴ Josková, L. *Je ve společnosti s ručením omezeným možný podíl bez hlasovacího práva či práva na podíl na zisku?* Obchodněprávní revue, 2015, č. 9, s. 256.

O kombinaci majetkových práv stejně jako o tom, zda prioritní akcie budou emitovány bez hlasovacího práva, rozhodují akcionáři ve stanovách společnosti. Prioritní akcie mohou spočívat na různých variantách majetkových práv, jako např. právo na vyšší podíl na zisku nebo na jiných vlastních zdrojích nebo na likvidačním zůstatku anebo na přednosti výplaty na těchto právech. Ať již budou tyto kombinace jakékoli, okruh práv spojených s prioritní akcií musí být pořad stejný. Vydávat dva a více druhů prioritních akcií se přitom nepřipouští. Prioritní akcie jsou totiž druhem akcií samy o sobě.¹⁵⁵ Následná změna okruhu jejich práv se považuje za změnu stanov a vyžaduje se k ní souhlas alespoň tříčtvrtinové většiny hlasů přítomných akcionářů vlastnících tyto akcie.¹⁵⁶

U prioritních akcií nicméně vyvstává otázka, proč je vlastně konstruovat, když ZOK umožňuje vytvářet zvláštní akcie se stejnými právy jako u prioritní akcie. Odpověď zní, že na rozdíl od prioritních akcií nemohou být zvláštní akcie konstruované na absenci hlasovacího práva. Opačný názor naproti tomu zastává *Vybíral*, který říká, že zvláštní akcie lze vystavět i na úbytku práv. Navíc má za to, že akcie mohou spočívat i na úbytku hlasovacího práva, aniž by se muselo jednat o prioritní akcie.¹⁵⁷

S tímto názorem si dovolím nesouhlasit. Pokud by bylo možné konstruovat zvláštní akcie na absenci hlasovacího práva, úprava prioritních akcií v ZOK by byla nadbytečná. Všechna práva tvořící obsah prioritní akcie by bylo totiž možné vtělit již do zvláštní akcie a ZOK by se v takovém případě omezoval výhradně na úpravu akcií kmenových a zvláštních. Je proto na místě znovu připomenout argument *Černé*, která říká, že pokud by se možnost volně odebírat práva připouštěla, nebyl by důvod připouštět ji výslovně pro určitý konkrétní druh akcií.¹⁵⁸

Prioritní akcie představují nadále institut, který jako jediný skýtá možnost omezit hlasovací právo v akcii.

2.2.2.2. Akcie s rozdílným podílem na zisku a na likvidačním zůstatku

---

¹⁵⁵ Kříž, R. *Úvaha na téma problematiky druhů akcií dne nové právní úpravy obsažené v zákoně o obchodních společnostech a družstvech*. Obchodněprávní revue, 2013, č. 4, s. 112.

¹⁵⁶ Ustanovení § 417 odst. 2 ZOK.

¹⁵⁷ Vybíral, P. in Lasák, J., Pokorná, J., Čáp, Z., Doležil, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích – komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 2872, ISBN 978-80-7478-537-5, s. 1409.

¹⁵⁸ Černá, S. *Volba druhů podílů (akcií) a její limity*. Rekodifikace & praxe, 2015, č. 12, s. 13.

Ustanovení § 276 odst. 3 ZOK demonstrativně vypočítává práva, která lze do zvláštní akcie vtělit. Jedním z nich je právo na rozdílný podíl na zisku nebo na likvidačním zůstatku společnosti, jehož zvláštnost spočívá ve vyšším podílu na těchto právech ve srovnání s jejich běžným zákonným rozsahem (dále jen „diferenční akcie“).

Diferenční akcie jsou akcie, které již ze své povahy nemohou být emitovány samostatně. Pokud akcionáři vybaví jeden druh akcií větším podílem na zisku nebo na likvidačním zůstatku, nepřímým důsledkem tohoto jednání bude poměrné snížení podílu na zisku nebo likvidačním zůstatku u vlastníků zbylých druhů akcií.¹⁵⁹ Ostatně, pokud by byly diferenční akcie emitovány samostatně, chyběl by zde komparační prvek v podobě ostatních druhů akcií, s nimiž by rozdílnost ve výši podílu na zisku nebo likvidačním zůstatku šlo srovnávat.¹⁶⁰

Co se týče kombinace práv v těchto akciích, z užití spojky „nebo“ je možné dovodit, že tato práva lze mezi sebou různě kombinovat, příp. vtělit do akcie jenom jedno z nich. V odůvodněných případech se připouští i kombinace těchto majetkových práv s právem spočívajícím v rozdílné váze hlasů.¹⁶¹ Popis práv tvořících druh akcie bude záviset na jejich vymezení ve stanovách společnosti.

Jak již bylo popsáno u prioritních akcií, úprava diferenčních akcií může vyvolávat otázku, jaký je mezi nimi a prioritními akciemi vlastně rozdíl. Hlavní rozdíl se přitom nezakládá na rozdílné výši výplaty podílu na zisku nebo na likvidačním zůstatku.¹⁶² Ten spočívá právě v možnosti spojovat s diferenčními akciemi zvláštní práva, což u prioritních akcií není *ex lege* možné. S těmi mohou být spojena pouze práva výslovně uvedena v § 278 odst. 1 ZOK. Další rozdíl tkví v možnosti konstruovat prioritní akcie na úbytku práv,¹⁶³ zatímco u diferenčních akcií to zákon nepřipouští.

Dělbu práv spočívající v rozdílném, pevném nebo podřízeném podílu na zisku nebo na likvidačním zůstatku chápe Černá jako projev dispozitivnosti zákonné úpravy přerozdělování zisku a likvidačního zůstatku, kdy na akcie o stejné jmenovité či účetní

---

¹⁵⁹ Tamtéž.

¹⁶⁰ Kříž, R. *Úvaha na téma problematiky druhů akcií dle nové právní úpravy obsažené v zákoně o obchodních společnostech a družstvech*. Obchodněprávní revue, 2013, č. 4, s. 113.

¹⁶¹ Viz diamantové akcie v pododdílu 2.2.2.6. Akcie s jinými zvláštními právy.

¹⁶² Tj. že na jednu diferenční akcii případnou např. dvě Kč podílu na zisku, zatímco na prioritní pouze jedna Kč podílu

¹⁶³ Prioritní akcie jsou *ex lege* konstruovány bez hlasovacího práva, ledaže stanovy určí jinak.

hodnotě může připadnout rozdílný než zákonem stanovený podíl.¹⁶⁴ Má za to, že se nejedná o jednotlivá zvláštní práva, nýbrž o techniky určení různé výše podílu. Dodává, že takovou možnost připouštěl již ObchZ ve prospěch prioritních akcií. Zařazení těchto variant do výčtu zvláštních práv považuje proto za nadbytečné.¹⁶⁵

2.2.2.3. Akcie s pevným podílem na zisku a na likvidačním zůstatku

Dalším druhem zvláštních akcií jsou akcie, s nimiž je spojeno právo na pevný podíl na zisku nebo na likvidačním zůstatku. Pevný podíl lze vyplácet jenom za předpokladu, že společnost dosáhne hospodářský výsledek v odpovídající výši. Vyplácet podíl na zisku nezávisle na hospodářských výsledcích společnosti ustanovení § 276 odst. 2 ZOK zapovídá.

Pevný podíl lze ve stanovách společnosti vyjádřit buď jako přesné procento podílu na zisku nebo na likvidačním zůstatku, anebo jako pevnou peněžitou částkou vyjádřenou v Kč připadající na jednu akcii.¹⁶⁶ Dle ustanovení § 348 odst. 4 ZOK vzniká právo na pevný podíl na zisku nezávisle na rozhodnutí valné hromady o jeho rozdělení. Postačí, aby společnost vytvořila zisk a valná hromada schválila účetní závěrku, ze které tento zisk plyne. Pohledávka na výplatu podílu na zisku tak bude splatná do tří měsíců ode dne schválení účetní závěrky.

Tyto akcie lze vydávat samostatně. Ostatně i pro ně platí, že v nich lze různě kombinovat právo na podíl na zisku nebo na likvidačním zůstatku, příp. pouze jenom jedno z nich. Spojení tohoto práva s právem na rozdílnou váhu hlasů se v odůvodněných případech připouští.¹⁶⁷

2.2.2.4. Akcie s podřízeným podílem na zisku a na likvidačním zůstatku

Jako další druh akcií vypočítává ZOK akcie s podřízeným podílem na zisku nebo na likvidačním zůstatku. Co však pod podřízeným podílem na zisku nebo

---

¹⁶⁴ Ustanovení § 348 odst. 1 ZOK uvádí, že neurčí-li stanovy ve vztahu k určitému druhu akcií jinak, určuje se tento podíl poměrem akcionářova podílu k základnímu kapitálu.

¹⁶⁵ Černá, S. *Volba druhů podílů (akcií) a její limity*. Rekodifikace & praxe, 2015, č. 12, s. 14.

¹⁶⁶ Kříž, R. *Úvaha na téma problematiky druhů akcií dle nové právní úpravy obsažené v zákoně o obchodních společnostech a družstvech*. Obchodněprávní revue, 2013, č. 4, s. 114.

¹⁶⁷ Viz diamantové akcie v pododdílu 2.2.2.6. Akcie s jinými zvláštními právy výše.

na likvidačním zůstatku rozumí, blíže nestanovuje. Stejně tak to neuvádí ani Důvodová zpráva k ZOK. Právní doktrína přitom rozumí pod tímto pojmem dva různé druhy akcií.

O jednom z nich již byla řeč v pododdílu 2.1.1.4. Nepřípustnost konstrukcí druhů akcií založených na úbytku práv. *Janošek* zde vymezuje podřízené akcie jako „*akcie, jejichž vlastníci mají horší postavení než vlastníci kmenových akcií.*“ Soudí, že podřízenost pohledávek akcionáře na zisku nebo na likvidačním zůstatku nemusí být vázaná toliko na pohledávky věřitelů, ale že ji lze vázat i ve vztahu k týmž pohledávkám na zisku nebo na likvidačním zůstatku ostatních akcionářů vlastnicích jiný druh akcií. V takovém případě dochází k uspokojení podřízené pohledávky akcionáře až po předchozím uspokojení seniornějších pohledávek ostatních akcionářů, příp. věřitelů.¹⁶⁸

Zmíněno Janoškovy vymezení podřízených akcií vychází z pojetí *Dědicova*. Ten o podřízených akciích říká, že pomohou financování společnosti z cizích zdrojů. Uvádí, že „*[p]okud poskytnu společnosti úvěr, chci mít zajištěno, že se mi peníze navrátí a že si je mezi sebou nerozdělí akcionáři v dobrých časech jako podíly na zisku, a ve chvíli, kdy bude splatnost úvěru, budou už dobré časy pryč. Tento druh akcií spočívá v tom, že akcionáři rozhodnou, že si nebudou vyplácet podíly na zisku, dokud nebude splacen tento úvěr. Akcionářům vzniká průběžně právo na podíl na zisku, ale podíl není možné vyplatit do doby, než je nadřizený dluh splacen. Ve stanovách se musí přesně specifikovat, který dluh je nadřizený a v čem spočívá podřízenost.*“¹⁶⁹

Pojetím podřízených akcií se zabýval také *Kříž* ve svém článku z roku 2013. Vzhledem k tomu, že ani ZOK ani Důvodová zpráva k ZOK pojem podřízeného podílu na zisku nebo na likvidačním zůstatku nevymezuje, snaží se tento pojem objasnit za pomoci DluhZ a zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „*InsZ*“). K tomuto postupu dochází za použití Legislativních pravidel vlády schválených usnesením vlády za dne 19. 3. 1998 č. 188 v aktuálním znění (dále jen „*LegPr*“), přesněji jejich čl. 40 odst. 1 a 3., který upravuje terminologická legislativní pravidla. Ta *Kříž* shrnuje následovně:

---

¹⁶⁸ Janošek, V. *Dohody o výkonu hlasovacích práv, akcie bez hlasovacích práv, sistace hlasovacích práv akcionáře (nejen) na základě ujednání stanov.* Obchodněprávní revue, 2016, č. 4, s. 115.

¹⁶⁹ Dědic, J. *Akcie s rozdílnými právy využijí hlavně nově založené společnosti.* Hospodářské noviny [25. 4. 2014].

- 1) „pravidlo souladu použité terminologie s terminologií použitou v navazujících právních předpisech (čl. 40 odst. 1 LegPr),
- 2) pravidlo, že pokud je nutné zavést nový právní termín, je třeba jej v právním předpise blíže vymezit, a to definicí tohoto právního termínu (čl. 40 odst. 2 LegPr),
- 3) pravidlo, že při tvorbě právního předpisu je nutno respektovat všeobecně uznávaný význam slov, a v případě, že slovo může mít více významů, musí z právního předpisu být jasné, v jakém významu slovo používá.“¹⁷⁰

Dle § 34 odst. 1 DluhZ se podřízeným dluhopisem rozumí dluhopis, kdy v případě vstupu emitenta do likvidace nebo rozhodnutí o úpadku emitenta bude pohledávka odpovídající právům s tímto dluhopisem spojeným uspokojena až po uspokojení všech ostatních pohledávek... Kříž se domnívá, že podřízeným podílem na zisku mohl zákonodárce myslet akcii, jejíž vlastník má dle § 172 odst. 3, 4 InsZ při insolvenční společnosti nárok na výplatu podílu na zisku okamžikem uspokojení všech ostatních pohledávek, včetně podřízených pohledávek, protože v souladu s § 172 odst. 3 InsZ se jako poslední uspokojují pohledávky společníků, tedy i akcionářů, vyplývající z jejich účasti na společnosti, a to poměrně. Nevylučuje však, že podřízeným podílem na zisku může být ze strany zákonodárce myšleno i něco jiného. Konstatuje, že pokud je tomu tak, právní úprava by měla být v tomto ohledu konkrétnější a preciznější.¹⁷¹

Druhé pojetí akcií s podřízeným podílem na zisku vychází od Čecha a Černé. Podle nich zvláštnost tohoto druhu akcií spočívá ve vazbě práva na podíl na zisku na výkon určité organizační složky společnosti neboli divize (dále jen „divizní akcie“). Divize blíže vymezí akcionáři ve stanovách společnosti, přičemž se musí jednat o divizi, již lze účetně monitorovat. Tím se liší od akcií prioritních, kde se podíl na zisku odvíjí od celkového výsledku podnikání společnosti.¹⁷²

Při vyplácení podílu na zisku plynoucího z určité divize se musí přihlížet k ziskovosti společnosti jako celku. Čech uvádí, že pokud by divize sice generovala zisk, ale společnost jako celek by skončila ve ztrátě, podíl na zisku by nebylo možné

¹⁷⁰ Kříž, R. *Úvaha na téma problematiky druhů akcií dle nové právní úpravy obsažené v zákoně o obchodních společnostech a družstvech*. Obchodněprávní revue, 2013, č. 4, s. 114.

¹⁷¹ Tamtéž.

¹⁷² Černá, S. *Volba druhů podílů (akcií) a její limity*. Rekodifikace & praxe, 2015, č. 12, s. 14.

vyplatit. Divizní práva by podle něj mohly být uspokojeny leda cestou rozdělení jiných vlastních zdrojů, které ve společnosti zůstaly k dispozici.¹⁷³

Podřízený podíl by ve stanovách šlo vyjádřit rozdílnou nebo pevnou částkou na zisku. Podle toho jak je vyjádřen, lze také presumovat, zda je potřeba vydávat vedle akcií divizních i další druh akcií. Všechny uvedené závěry lze přitom vztáhnout i na akcie, s nimiž je spojeno právo na podřízený podíl na likvidačním zůstatku.

Definici podané *Čechem* a *Černou Janošek* vytýká, že ZOK nemůže pod akciemi s podřízeným podílem na zisku rozumět divizní akcie, když pojem „podřízená pohledávka“ je v českém právním řádu používán v úplně jiném významu.¹⁷⁴

Tato jeho výtka je však nedůvodná. Inspiračními zdroji zákonodárce při úpravě akcionářského práva byla převážně německá a švýcarská právní úprava, stejně jako úprava britská a americká. Angloamerická zvláště co se odstranění uzavřeného počtu druhů akcií týče.¹⁷⁵ Tyto právní řády přitom pod podřízenými akciemi chápou divizní akcie, v angloamerickém právním prostředí označované jako tzv. tracking stocks, v německém jako Spartenaktien. Převzetí tohoto pojetí nelze proto vnímat jako nesouladné s českým právním řádem, když se uvedení autoři v souladu s inspiračními zdroji, které ZOK sloužily jako předloha, dopátrali tohoto pojetí podřízených akcií.

V závěru si dovoluji proto konstatovat, že ani jednomu z uvedených autorů nelze vyčítat, že jeho představa podřízených nebo divizních akcií jako akcií s podřízeným podílem na zisku nebo na likvidačním zůstatku je nesprávná a neproveditelná. I kdyby se postupem času ustálilo pod pojmem podřízených akcií buď jedno, nebo druhé pojetí, to zbylé by bylo možné pořád realizovat v souladu s § 276 odst. 3 *in fine* ZOK, který připouští spojovat s akciemi o stejné jmenovité hodnotě různá zvláštní práva.

2.2.2.5. Akcie s rozdílnou vahou hlasů

---

¹⁷³ Čech, P. *Akcie po rekonstrukci*. Právní rádce, 2012, č. 10, s. 36.

¹⁷⁴ Janošek, V. *Dohody o výkonu hlasovacích práv, akcie bez hlasovacích práv, systémy hlasovacích práv akcionáře (nejen) na základě ujednání stanov*. Obchodněprávní revue, 2016, č. 4, s. 115.

¹⁷⁵ Černá, S., Štenglová, I., Čech, P. *Co přinese zákon o obchodních korporacích kapitálovým obchodním společnostem, jejich společníkům a věřitelům?* Časopis pro právní vědu a praxi, 2012, č. 4, s. 327.

Dalším druhem zvláštních akcií, kterých existenci ZOK výslovně připouští, jsou akcie s rozdílnou vahou hlasů.¹⁷⁶ Tyto akcie bývají některými autory označovány též jako hlasovací akcie.¹⁷⁷ Toto pojmenování je užito i v následujících pododdílech.

Zvláštností hlasovacích akcií je, že se s nimi pojí vyšší váha hlasů než s ostatními akciemi o stejné jmenovité, v případě kusových akcií, účetní hodnotě. Připuštěním jejich existence zároveň dochází k prolomení principu proporcionality, který je stěžejní zásadou kapitálových společností. Podle něj se postavení akcionáře ve společnosti odvíjí od kapitálového přínosu akcionáře na základním kapitálu. Proto by měla akcii, která je ztělesněním podílu akcionáře na základním kapitálu společnosti, odpovídat i náležitá hlasovací síla.

Prolomením této zásady dochází k zvýhodnění vlastníků těchto akcií oproti vlastníkům ostatních akcií, zatímco jmenovitá resp. účetní hodnota jejich akcií jako i výše jejich vkladů do základního kapitálu zůstávají stejné. Zákonným korektivem při jejich vydávání je zásada rovného zacházení s akcionáři a s ní související zákaz bezdůvodného zvýhodňování akcionářů.¹⁷⁸ Posílení hlasovacích práv v jednom druhu akcií má za důsledek jejich oslabení v jiném druhu akcií. Z toho plyne, že hlasovací akcie nemohou být vydávány samostatně.

Ratio úpravy hlasovacích akcií spočívá v ochraně zakladatelů společnosti a členů jejich orgánů před nepřátelským převzetím ze strany investorů. Na druhou stranu, negativem úpravy hlasovacích akcií je možnost akcionářů udržovat si ve společnosti rozhodující vliv i přes svůj nízký kapitálový přínos do základního kapitálu. Díky tomu mohou vlastníci hlasovacích akcií ovládnout valnou hromadu a rozhodovat tak o obsazování funkcí v řídicích a kontrolních orgánech společnosti.¹⁷⁹

Právě zmíněná disproporce na hlasovacích právech a její zneužívání jsou důvodem, proč se tomuto druhu akcií nedostává v zahraničí velké obliby. Černá¹⁸⁰ k tomu uvádí, že český zákonodárce přijímá úpravu hlasovacích akcií právě v době, kdy některé evropské státy tuto úpravu buď již zrušily, nebo značně omezily. Příčinou

---

¹⁷⁶ Ustanovení § 276 odst. 3 ZOK.

¹⁷⁷ Černá, S. *O akciích s rozdílnou vahou hlasů v budoucím českém akciovém právu*. Obchodněprávní revue, 2012, č. 7-8, s. 193.

¹⁷⁸ Ustanovení § 244 ZOK.

¹⁷⁹ Černá, S. *O akciích s rozdílnou vahou hlasů v budoucím českém akciovém právu*. Obchodněprávní revue, 2012, č. 7-8, s. 196.

¹⁸⁰ Tamtéž.

tohoto postupu bylo zneužívání konstrukce těchto akcií, kdy tyto akcie byly místy vybaveny až stonásobnou hlasovací silou.

U hlasovacích akcií vyvstává otázka, zda rozdílnost ve váze hlasů může namísto vyšší hlasovací síly spočívat i v nižší nebo žádné hlasovací síle akcie. Odpověď lze najít v pododdílu 2.1.1.4. Nepřípustnost konstrukcí akcií založených na úbytku práv. Ze znění ZOK totiž plyne, že zvláštní akcie lze stavět jenom na přidávání účastnických práv, nikoli na jejich úbytku. Vybavit akcie nižší vahou hlasů nebo dokonce bez hlasovacího práva by tedy znamenalo stavět je na úbytku, což by odporovalo účelu zákona. Přesto se vyskytují protichůdné názory, které vydávání akcií s nižší vahou hlasů nebo dokonce bez hlasovacích práv připouští.¹⁸¹

Argumentují ustanovením § 279 ZOK, které se podle nich uplatní nejenom na úpravu prioritních akcií, ale i na úpravu jiných druhů akcií odlišných od akcií prioritních. S tím však nelze souhlasit. Jednak vzhledem na zmíněnou nepřípustnost konstrukce zvláštních akcií na úbytku práv, a jednak proto, že uvedené ustanovení § 279 ZOK se systematicky řadí do části upravující prioritní akcie. Navíc, pokud by se možnost konstruovat zvláštní akcie na úbytku práv volně připouštěla, proč by ji pak zákon formuloval pouze pro určitý druh akcií. Úprava prioritní akcie by se v takovém případě jevila jako zbytečná, neboť všechna práva ji tvořící by šlo vtělit již do zvláštní akcie. S ohledem na uvedené nelze proto souhlasit s tím, že hlasovací akcie mohou být vystavěny i na nižším nebo žádném hlasovacím právu. Takové akcie by byly prohlášeny za absolutně neplatné z důvodu jejich rozporu se zákonem.¹⁸²

Je však třeba připustit, že zákonná formulace „rozdílná váha hlasů“ navádí k představě, že rozdílná váha hlasů může spočívat i na nižší hlasovací síle akcie. Přesnějším by proto bylo užití názvu „akcie s násobnými hlasovacími právy“, tak jak to činí i některé zahraniční právní řády (např. označení *action a vote plural* či *action a vote double* ve francouzském právním řádu).¹⁸³

Černá k hlasovacím akciím dále uvádí, že jejich úprava „klade značné nároky na kulturu právního prostředí.“ Doplňuje, že s ohledem na zahraniční zkušenosti, stejně

---

¹⁸¹ Vybíral, P. in Lasák, J., Pokorná, J., Čáp, Z., Doležil, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích – Komentář*. 1. vydání, Praha: Wolter Kluwers, 2014, s. 2872, ISBN 978-80-7478-537-5. s. 1409.

¹⁸² Viz blíže pododdíl 2.1.2.2. Určování neplatnosti zvláštních akcií.

¹⁸³ Černá, S. *O akciích s rozdílnou vahou hlasů v budoucím českém akciovém právu*. *Obchodněprávní revue*, 2012, č. 7-8, s. 196.

jako na to, že by se neměla přijímat úprava, který povede k nárůstu konfliktů týkajících se práva obchodních společností, měly by být smluvní autonomii při konstrukci těchto akcií dány určité meze. Jako příklad uvádí francouzskou právní úpravu. Podle ní lze hlasovací akcie vybavit nejvíce dvojnásobnou hlasovací silou, přičemž toto posílení je podmíněno úplným splněním vkladové povinnosti akcionáře a jeho věrnosti vůči společnosti spočívající v dvouleté účasti na ní, která se prokazuje zápisem v seznamu akcionářů.

Omezení výkonu hlasovacího práva stanovením nejvyššího počtu hlasů připadajícího na jednoho akcionáře zákonodárce nicméně umožňuje. To však jenom ve stanovách jako možnost odchýlení se od dispozitivní zákonné úpravy. Rozsah tohoto omezení musí být pro všechny akcionáře, příp. i pro jím ovládané osoby stejný.¹⁸⁴ V souladu s nepřípustností úbytku práv lze mít za to, že toto omezení lze formulovat pouze spolu s úpravou hlasovacích akcií, neboť běžný rozsah hlasovacího práva musí být pořád zachován a omezit jej lze pouze v zákonem předvídaných případech.

Až do doby přijetí judikatorních závěrů soudů týkajících se hlasovacích akcií lze akcionářům doporučit, aby při konstruování hlasovacích akcií brali zřetel na poměr mezi jejich hlasovací silou a podílem akcionáře na základním kapitálu, a aby jejich vydávání řádně odůvodnili.

2.2.2.6. Akcie s jinými zvláštními právy

V souladu s ustanovením § 276 odst. 3 *in fine* ZOK mohou být s akciemi o stejné jmenovité hodnotě spojena i různá zvláštní práva. Zákonodárce tyto práva blíže nespecifikuje, a proto se zde nabízí otázka, o jaká práva se může vlastně jednat, a v čem může spočívat jejich zvláštnost.

Jak již bylo pojednáno v pododdílech níže, podstata práv, jež lze do zvláštních akcií vtělovat, musí souviset s účastí na společnosti. Zvláštností těchto akcií přitom je, že rozsah běžných účastnických práv se v nich nabízí ve větším rozsahu ve srovnání s rozsahem práv tvořících obsah kmenových akcií. Tento větší rozsah nelze zakládat bezdůvodně. Pro každé zvýhodnění akcie v prospěch akcionáře musí být dán určitý věcný důvod.

---

¹⁸⁴ Ustanovení § 353 odst. 2 ZOK.

Mezi zvláštní akcie je možné již mimo níže zmíněných druhů akcií dále řadit akcie, které tuzemská právní úprava sice zná, ale zákon je výslovně neupravuje. Jako první příklad lze uvést zaměstnanecké akcie. Ty jsou zvláštním druhem akcií pouze v případě, že stanovy s nimi spojují nějaké zvláštní právo, např. právo na rozdílný podíl na zisku nebo právo hlasovat o určitých záležitostech společnosti s větší vahou hlasů, a zároveň jsou tyto akcie nabývané současnými nebo bývalými zaměstnanci společnosti, kteří již odešli do důchodu. U zaměstnaneckých akcií je potřeba odlišovat spojení zvláštních práv s akcií v prospěch zaměstnanců od nabývání akcií zvláštním způsobem zaměstnanci. Dle § 258 odst. 2 ZOK se zvláštním způsobem nabytí akcií zaměstnanci rozumí stanovami nebo rozhodnutím valné hromady určené výhody, díky nimž nemusí zaměstnanci splatit celý emisní kurz upsaných akcií nebo je mohou nabývat za jiných zvýhodněných podmínek. Půjde-li o zvýhodněné nabývání akcií zaměstnanci, aniž by s nimi zároveň bylo spojeno určité zvláštní právo v prospěch zaměstnanců, nejedná se o zaměstnanecké akcie, nýbrž o zvláštní způsob nabytí akcií zaměstnanci. Při vymezení zaměstnaneckých akcií ve stanovách by měl být proto kladen větší důraz na vymezení podmínek jejich vydávání a dispozic s nimi, jakož i určení okruhu jejich vlastníků, tj. jak současných, tak bývalých zaměstnanců, odešlých do důchodu. Určení okruhu jejich vlastníků se dá nejlépe zajistit jejich vydáváním ve formě akcií na jméno, neboť jenom takto je možné, co nejlépe sledovat okruh jejich vlastníků a splnění tzv. zaměstnanecké podmínky. Zaměstnanecké akcie lze vydávat samostatně. To jenom za předpokladu, že v nich nebude vtěleno právo s rozdílnou vahou hlasů nebo na rozdílný podíl na majetkových právech souvisejících se společností.¹⁸⁵

Zavedením zvláštních akcií se znovu otevírá prostor pro vydávání zlatých akcií jako akcií zvláštních. Zlatými akciemi jsou akcie vlastněné státem ve společnosti, v níž má stát majetkovou účast, a do níž jsou v jeho prospěch inkorporována určitá zvláštní práva, zejména hlasovací právo o větší síle hlasů, jímž může blokovat některá rozhodnutí společnosti. Vzhledem na to, že existence zlatých akcií má podle judikatury SDEU potenciál narušovat volný pohyb kapitálu, jejich vydávání bude v souladu s unijní úpravou pouze za předpokladu, že výkon těchto práv nebude nediskriminační,

---

¹⁸⁵ Kříž, R. *Úvaha na téma problematiky druhů akcií dle nové právní úpravy obsažené v zákoně o obchodních společnostech a družstvech*. Obchodněprávní revue, 2013, č. 4, s. 115.

bude spočívat na objektivních kritériích a bude v souladu se zásadou proporcionality. K souladnosti zlatých akcií s unijní úpravou viz pododdíl 2.1.1.6. Soudní rozhodnutí.¹⁸⁶

Dále sem lze řadit tzv. zakladatelské akcie.¹⁸⁷ Jejich podstatou je spojení zvláštního práva, např. práva na rozdílnou dividendu nebo práva o rozdílné váze hlasů ve prospěch zakladatele nebo zakladatelů společnosti. Další zvláštní právo, jež lze do nich vtělit, může spočívat v možnosti zakladatele žádat společnost o odkup zakladatelských akcií, pokud jej od něj neodkoupí ostatní zakladatelé. Vzhledem k tomu, že je tyto akcie spjaty s osobou zakladatele *Kříž* formuluje doporučení, aby společnost emitovala zakladatelské akcie jako akcie znějící na jméno s omezenou převoditelností, s tím, že převádět se budou moci pouze mezi zakladateli. Dodává, že stanovy by měly též formulovat postup pro případ, kdy poslední zakladatel nebude již mít zájem o tyto akcie a bude se jich chtít zbavit, např. pomocí institutu povinného nabytí těchto zakladatelských akcií ze strany společnosti za splnění podmínek obsažených v § 298 a násl. ZOK. Jejich nabytím společností by se staly akciemi kmenovými a společnost by je buď zcizila, nebo o jejich hodnotu snížila základní kapitál.

Kříž kromě toho ještě zmiňuje tzv. diamantové akcie, o kterých již bylo pojednáno v oddílu 2.2.2. Akcie se zvláštními právy. Diamantovou akcií je akcie, která v sobě inkorporuje práva uvedená v § 276 odst. 3 ZOK. Jedná se tedy o akcii vybavenou o hlasovací právo s vyšší váhou hlasů a o právo na rozdílný nebo pevný podíl na zisku a na likvidačním zůstatku. *Kříž* má za to, že tento druh akcií by mohl být vydán toliko zakladatelům, s tím, že by byl převoditelný pouze mezi nimi, a pokud by

---

¹⁸⁶ Existenci těchto akcií připouští také *Kříž*, když říká, že si lze představit, „že akciová společnost bude vydávat jako jediný druh akcií zlaté akcie, přičemž každý z akcionářů bude moci vetovat přijetí rozhodnutí valné hromady bez ohledu na jmenovitou hodnotu svých akcií.“ Tamtéž. Viz také Špačková, M. *Zásada rovného zacházení se všemi akcionáři*. Obchodně právní revue, 2016, č. 1, s. 1 a násl.

¹⁸⁷ Od zakladatelských akcií neboli zvláštních akcií je potřeba odlišovat poskytnutí zvláštní výhody, která je upravena ve stanovách společnosti. Dle § 254 odst. 1 ZOK, každá zvláštní výhoda poskytnutá jakékoliv osobě, která se zúčastnila založení společnosti, se určí ve stanovách a tato osoba se v nich označí. Odst. 2 téhož ustanovení stanovuje, že není-li splněna zmíněná povinnost, k právnímu jednání, na jehož základě je jakékoliv osobě v době založení společnosti poskytnuta výhoda, se nepřihlíží; to lze napravit změnou stanov schválenou všemi akcionáři. Může jí být např. nižší emisní kurz akcie, delší doba jeho splatnosti apod. *Kříž* si klade otázku, zda poskytnutí zvláštní výhody nebo výhod je určeno určité, jednotícím znakem, vymezené skupině zakladatelů nebo pouze individuálně jednomu zakladateli. Dospívá k závěru, že § 254 ZOK směřuje spíše na případy, kdy se jedná o poskytnutí individuální výhody. O zvláštním druhu akcií zde nelze mluvit. Tyto výhody totiž plynou ze stanov, znění § 254 ZOK nepřipouští, že je lze spojit s akciemi. Viz tamtéž.

o odkup těchto akcií neměl žádný z nich zájem, mohla by je nabývat sama společnost za splnění podmínek pro nabývání vlastních akcií.¹⁸⁸

Dále lze souhlasit s názorem *Vybírala*, že by bylo možné vydávat i akcie, s nimiž je spojeno právo akcionářů jmenovat určitý počet členů dozorčí rady podle § 75 odst. 1 a § 421 odst. 2 písm. f) ZOK.¹⁸⁹

Druhy zvláštních akcií mohou být založeny na modifikaci dalších majetkových práv, jako je např. právo na rozdílný, pevný nebo podřízený podíl na vlastních zdrojích nebo na vypořádacím podílu, nebo na různých kombinacích práva na přednostní výplatu podílu na zisku, likvidačním zůstatku, vlastních zdrojích nebo vypořádacím podílu. Volbu zvláštních práv a jejich jednotlivé kombinace ponechává zákonodárce již v rukou akcionářů.

---

¹⁸⁸ Kříž, R. *Úvaha na téma problematiky druhů akcií dle nové právní úpravy obsažené v zákoně o obchodních společnostech a družstvech*. Obchodněprávní revue, 2013, č. 4, s. 115.

¹⁸⁹ Vybíral, P. in Lasák, J., Pokorná, J., Čáp, Z., Doležil, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích – komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 2872, ISBN 978-80-7478-537-5, s. 1401.

Kapitola 2: Smluvní autonomie při konstrukci druhů akcií a její limity v německém právu

Předmětem této kapitoly je rozbor smluvní autonomie akcionářů při konstrukci druhů akcií a jejich limitů v německém právu, stejně jako nástin následků, nebudou-li její limity dodrženy. Naopak, tato kapitola se nebude zabývat rozbohem těch institutů, jejichž úprava se shoduje s úpravou českou. Z toho důvodu je pojednání o cenném papíru a akciích opomenuto. Tato kapitola se skládá ze tří částí, kde se první zabývá limity smluvní autonomie akcionářů při tvorbě zvláštních akcií, druhá se věnuje následkům nedodržení těchto limitů a předmětem poslední je krátký nástin k jednotlivým akciím zvláštního druhu.

1. Limity smluvní autonomie při konstrukci druhů akcií

Německá právní doktrína stejně jako ta česká chápe akcii ve třech rovinách, a to akcii jako cenný papír, který představuje podíl na základním kapitálu akciové společnosti, a jenž ztělesňuje základní práva a povinnosti související s účastí na ní. Úpravu akcie a akciové společnosti lze nalézt v německém akciovém zákoně z 6. září 1965 (dále jen „AktG“).

Německý zákonodárce ponechává akcionářům možnost vytvořit si vlastní druh akcie s právy jimi zvolenými. Výchozím ustanovením je § 11 AktG s úředním názvem „akcie zvláštního druhu“¹⁹⁰ (dále jen „akcie zvláštního druhu“). Uvedené ustanovení říká, že akcie mohou zaručovat různá práva, zejména při dělbě zisku a majetku společnosti. Akcie se stejnými právy tvoří jeden druh.¹⁹¹ Německá právní úprava nicméně stanovuje také určité limity, které tuto smluvní svobodu akcionářů při konstrukci akcií zvláštního druhu omezují.

Na prvním místě lze uvést obecné korektivy a kogentní ustanovení, jimiž jsou akcionáři při tvorbě akcií zvláštního druhu omezeni. Korektivy jsou dobré mravy,

---

¹⁹⁰ Úřední označení tohoto ustanovení zní „Aktien besonderer Gattung“.

¹⁹¹ Ustanovení § 11 v originálu zní: Die Aktien können verschiedene Rechte gewähren, namentlich bei der Verteilung des Gewinns und des Gesellschaftsvermögens. Aktien mit gleichen Rechten bilden eine Gattung.

veřejný pořádek, smysl a účel zákona, stejně jako zásady akciového práva. Za druhé jsou omezení tzv. zásadou přísnosti stanov. Ta je upravena v § 23 AktG, který stanovuje, co je obsahem stanov. Jeho odst. 5 uvádí, že stanovy se mohou odchýlit od ustanovení tohoto zákona pouze tehdy, když je to výslovně připuštěno.¹⁹²

Smyslem této zásady je ochrana budoucích nabyvatelů akcií, kteří se mohou spolehnout na to, že jimi nabývané akcie nebudou obsahovat žádná neobvyklá ustanovení.¹⁹³ Jak již plyne ze znění uvedeného ustanovení, od ustanovení AktG je možné odchýlit se pouze v zákonem výslovně stanovených případech. Pod pojmem „výslovně“ se rozumí případy, kdy možnost odchýlit se od zákona vyplývá z jeho znění buď přímo, anebo když to z něj lze dovodit výkladem. Výslovnost nelze dovozovat tam, kde o možnosti odchýlit se zákon mlčí. Z toho důvodu mohou být akcie zvláštního druhu vystaveny pouze na těch právech, jejichž modifikacemi k vzniku těchto akcií dochází.

Právy se dle ustanovení § 11 AktG rozumí s akcií spojena členská práva. Na rozdíl od české právní úpravy lze se zvláštními akciemi spojovat i povinnosti. Akciemi jednoho druhu budou proto ty akcie, s nimiž jsou spojena, jak stejná členská práva, tak i povinnosti.¹⁹⁴ Při konstruování druhů akcií nejsou akcionáři omezeni co do jejich počtu.

Co se jednotlivých druhů akcií týče, německý právní řád rozlišuje také mezi akciemi kmenovými a akciemi zvláštního druhu, přičemž pod posledně zmíněný druh se řadí akcie prioritní. Na rozdíl od kmenových akcií je pouze u akcií zvláštního druhu akcionářům ponechán prostor pro jejich konstrukci. Ten však není neomezený. Jednotlivé limity, jež jej omezují, jsou rozebrány v následujících oddílech.

---

¹⁹² Ustanovení § 23 odst. 5 AktG v originálu zní: Die Satzung kann von den Vorschriften dieses Gesetzes nur abweichen, wenn es ausdrücklich zugelassen ist. Ergänzende Bestimmungen der Satzung sind zulässig, es sei denn, daß Gesetz eine abschließende Regelung enthält.

¹⁹³ Pentz, A. in Goette, W., Habersack, M., Kalss, S. a kol. *Münchener Kommentar zum Aktiengesetz: AktG Band 1: §§ 1-75*. 4. vydání. München : Verlag Franz Vahlen, s. 2242, ISBN 978-3-406-63821-3, s. 655.

¹⁹⁴ Heider in tamtéž s. 325.

1.1. Zásada stejného zacházení s akcionáři

Při konstrukci zvláštních akcií musí být v první řadě brán zřetel na zásadu stejného zacházení s akcionáři. Ustanovení § 53a AktG říká, že s akcionáři se zachází za stejných podmínek stejně.¹⁹⁵

Zásada stejného zacházení je integrální součástí členství, kterou však nelze chápat jako samostatné právo, které akcionáři náleží vedle práv majetkových a práv podílet se na řízení společnosti. Náleží každému akcionáři bez rozdílu a je projevem povinnosti loajality společnosti a jejich orgánů vůči akcionáři.¹⁹⁶

Vzhledem k tomu, že akcionář vykonává své členství skrz soubor práv a povinností, základním měřítkem při určení zásady stejného zacházení s akcionáři je rozsah míry jejich podílů na základním kapitálu. Je to projev zásady proporcionality, kdy se rozsah práv a povinností akcionáře odvíjí od míry jeho podílu na základním kapitálu. Podle zásady proporcionality se řídí rozsah majetkových práv a hlasovacího práva, zatímco u práva účastnit se valné hromady, práva na vysvětlení, práva na informace a u práva akcionáře napadat usnesení valné hromady nenachází tato zásada své uplatnění. Posledně zmíněná práva se řídí tzv. zásadou stejného zacházení podle hlav.

Zjistí-li se, že se s akcionáři zachází nerovným způsobem, neznamená to ještě, že je toto zacházení v rozporu se zásadou stejného zacházení. V rozporu s ní je zacházení, které je projevem svévole. Jako nerovné zacházení zapovídá zákon to zacházení, pro které není dán žádný věcný důvod, a které není přípustným způsobem upraveno ve stanovách, nebo s ním dotčený akcionář nesouhlasil.¹⁹⁷

Posouzení, zda se s akcionářem nezachází stejným způsobem, se určuje na základě objektivních kritérií.¹⁹⁸ Nerovné zacházení se přitom dělí na formální nebo materiální. O prvně zmíněném je řeč tehdy, kdy se s akcionáři zachází zjevně nerovným způsobem, tj. když jsou pouze některým akcionářům poskytnuté výhody nebo

---

¹⁹⁵ Ustanovení § 53a AktG v originálu zní: Aktionäre sind unter gleichen Voraussetzungen gleich zu behandeln.

¹⁹⁶ Komentář k § 53a AktG. Drygala, T. in Zöllner, W., Noack, U. *Kölner Kommentar zum Aktiengesetz. Band 1*. 3. vydání. Köln: Carl Heymanns, 2011, s. 1974, ISBN 978-3-452-27881-4, s. 6.

¹⁹⁷ Tamtéž.

¹⁹⁸ Subjektivní kritéria jako úmysl, nedbalost, vědomost jsou pro posouzení nerovného zacházení bezvýznamná.

stanovena omezení. Jako příklad lze uvést vyloučení pouze jednoho akcionáře z práva na úpis nových akcií, poskytnutí odlišného podílu na zisku majiteli stejného druhu akcií atd. O materiálně nerovné zacházení se jedná tehdy, kdy sice k formální nerovnosti nedochází, nicméně určitá společností přijatá opatření dopadnou na některé akcionáře přísněji než na ostatní. Jako příklad se uvádí snížení základního kapitálu v poměru 10:1, kdy akcionáře, který vlastní méně než deset akcií zasáhne toto opatření tvrději než akcionáře, který vlastní deset a více akcií, neboť prvně jmenovaný ztrácí v důsledku tohoto rozhodnutí svou účast na společnosti.

Nerovné zacházení je nepřijatelné, pokud není založeno na věcných důvodech. Je-li pro něj takový důvod dán, o nerovné zacházení se nejedná. Zakazuje se jenom svévolné, tj. na věcných důvodech nezaložené nerovné zacházení. Věcným důvodem odůvodňujícím nerovné zacházení může být zájem společnosti. Zvláštní zájmy akcionářů, třetích subjektů nebo dosahování obecného blaha nejsou však s to, aby nerovné zacházení s akcionáři odůvodnily. Ostatně to, že na straně společnosti je důvod (legitimní cíl) pro nerovné zacházení dán, ještě neznamená, že je tím nerovné zacházení řádně odůvodněno. Z rozhodnutí nebo omezení, kterým k nerovnému zacházení dochází, musí plynout, že nerovné zacházení je vhodné k dosažení stanoveného cíle. Dále musí být nezbytné k dosažení sledovaného cíle a musí představovat přiměřený prostředek, jímž se upřednostňuje jedna skupina akcionářů před ostatními.¹⁹⁹

Nerovné zacházení, pro které není dán věcný důvod, nepředstavuje porušení § 53a AktG, pokud je kryto stanovami, nebo když se akcionář zásady stejného zacházení zřekl.²⁰⁰

Co se prvně zmíněného případu týče, od zásady stejného zacházení se lze ve stanovách odchýlit, nelze ji však úplně vyloučit. Takovou odchylku představuje § 12 AktG, který připouští úpravu různých druhů akcií, které mohou garantovat různé práva a povinnosti. Vytvořením různých druhů akcií sice dochází k vyloučení zásady stejného

---

¹⁹⁹ Rozhodnutí dovolacího soudu OLG Stuttgart, sp zn. II ZR 150/88, ze dne 6. 9. 1960, zveřejněného v Die Entscheidungen des Bundesgerichtshofs in Zivilsachen, 33. Band, 1961, s. 175. OLG Stuttgart se v řízení zabýval tím, zda usnesení valné hromady, jímž došlo k vyloučení práva na úpis nových akcií, není nicotné (nichtig) kvůli porušení zákona. Soud zde mimo jiné judikoval, že nerovné zacházení s akcionáři je přípustné, pokud je věcně odůvodněné a tím nemá povahu svévole.

²⁰⁰ Eine Ungleichbehandlung ohne sachlichen Grund stellt keinen Verstoß gegen § 53 a dar, wenn sie von der Satzung gedeckt ist oder der betroffene Aktionär auf die Gleichbehandlung verzichtet hat. Viz komentář k § 53a AktG. Drygala, T. in Zöllner, W., Noack, U. *Kölner Kommentar zum Aktiengesetz. Band 1*. 3. vydání. Köln: Carl Heymanns, 2011, s. 1974, ISBN 978-3-452-27881-4, s. 12.

zacházení mezi vlastníky akcií různých druhů, mezi vlastníky akcií stejného druhu je však tato zásada zachována. Jakákoli změna stanov, jejímž důsledkem je nerovné zacházení s akcionáři, musí být pořád v souladu s požadavkem potřebnosti, vhodnosti a přiměřenosti.

Německý právní řád dále připouští, že se akcionář ochrany zásady stejného zacházení může vzdát. Nemůže tak však učinit paušálně, nýbrž jenom pro určitý konkrétní případ. K tomu je potřebný souhlas každého akcionáře, který bude takovýmto rozhodnutím nepříznivě dotčen.²⁰¹ Tento souhlas může být učiněn výslovně nebo konkludentně, a to buď před přijetím rozhodnutí, jímž k znevýhodnění akcionáře dochází, v průběhu jeho přijímání nebo až po něm. Dojde-li tedy za trvání společnosti k změně stanov, již se mění obsah akcií, nebo již vznikají nové druhy akcií v neprospěch akcionářů, vyžaduje se k takovému usnesení valné hromady souhlas všech tímto usnesením nepříznivě dotčených akcionářů. Přijetím stanov všemi zakladateli při zakládání společnosti je rozpor s § 53a AktG vyloučen.

Co se týče právních účinků, které německé právo s porušením zásady stejného zacházení spojuje, lze je primárně dělit do dvou skupin podle toho, rozhodnutím kterého orgánu společnosti k nerovnému zacházení vlastně dochází.

Pokud je nerovné zacházení založeno usnesením valné hromady, dotčený akcionář, který ke svému znevýhodnění neudělil souhlas, může podat žalobu na napadení usnesení valné hromady dle § 243 odst. 1 AktG. Touto žalobou se napadá takové usnesení, které trpí vadou, k jejímuž odstranění však nedojde. Např. když akcionář nepřivolil k nerovnému zacházení. Vyhoví-li této žalobě soud, právním následkem postihujícím toto usnesení bude jeho zánik. Porušení zásady stejného zacházení, které je neslučitelné s povahou akciové společnosti, lze napadnout žalobou na nicotnost dle § 249 AktG. Výsledkem řízení bude nicotnost takto napadnutého usnesení.²⁰² Takto napadené usnesení bude stiženo nicotností. Nicotným bude např. usnesení, jimiž se valná hromada pokusila vyloučit zásadu stejného zacházení s akcionáři jako celek.

Jednají-li v rozporu se zásadou stejného zacházení ostatní orgány společnosti, může je takové jednání zavazovat k sekundárnímu aktivnímu jednání, jímž se má tato

---

²⁰¹ Kvalifikovaná většina dle § 179 odst. 3 AktG k tomu nepostačuje.

²⁰² Ustanovení § 241 odst. 3 AktG.

nerovnost dorovnat, anebo k povinnosti odstranit závadný stav takovýmto jednáním způsobený.²⁰³ Aktivním jednáním může být poskytnutí informace akcionáři, kterému byla dosud ve srovnání s ostatními akcionáři odepřena.

1.2. Zvláštní práva jako práva účastnická

Ustanovení § 11 AktG stanovuje, že akcie mohou zaručovat různá práva, zejména při dělbě zisku a majetku společnosti. Tento výčet je pouze demonstrativní a s akciemi lze spojovat kromě dalších majetkových práv i povinnosti. Tato práva a povinnosti musí však souviset s účastí na společnosti.²⁰⁴

Německá právní doktrína obecně rozlišuje mezi členskými a věřitelskými²⁰⁵ právy. Členská práva jsou ta, která tvoří neoddělitelnou součást členství, a která od něj nemohou být oddělena. Věřitelská práva naproti tomu nejsou součástí členství a akcionářům náleží nezávisle na něj. Tyto práva zaručují akcionářům stejné postavení jako mimo společnost stojícímu třetímu. Vznikají na základě smluvních závazků, nebo na základě členství ve společnosti, kdy při nástupu určité události dochází k jejich oddělení od tohoto členství.²⁰⁶ Do akcií lze přitom vtělovat jenom členská práva, nikoli práva věřitelská.

Při otázce, zda mohou být s akciemi spojená jiná práva než práva účastnická, příp. jiné výhody, lze odpovědět, že nikoli. Spojení určitých zvláštních výhod v prospěch akcionáře nebo třetí osoby však mohou zakládat stanovy společnosti. Ustanovení § 26 odst. 1 AktG říká, že každá zvláštní výhoda, která se přiznává jednotlivému akcionáři nebo třetímu, musí být upravena ve stanovách včetně popisu oprávněné osoby.²⁰⁷

---

²⁰³ Právo na náhradu škody je vyloučeno, neboť zásada stejného zacházení není subjektivním právem, které akcionáři náleží.

²⁰⁴ Koch in Hüffer, U., Koch, J. *Aktiengesetz*. 12. vydání. München : C. H. Beck, 2016, s. 2297, ISBN 978-3-406-69107-2, s. 61.

²⁰⁵ Tzv. „Gläubigerrechte“.

²⁰⁶ Posledně jmenovaná se v českém právním řádu označují jako samostatně převoditelná práva a jsou upravena v § 281 ZOK. Jedná se o pohledávky akcionářů vůči společnosti, které vznikají v důsledku nástupu určité události, např. přijetím usnesení valné hromady o rozdělení zisku vzniká akcionáři pohledávka vůči společnosti na výplatu podílu na zisku.

²⁰⁷ Ustanovení § 26 AktG v originálu zní: Jeder einem einzelnen Aktionär oder einem Dritte eingeräumte besondere Vorteil muß in der Satzung unter Beschreibung des Berechtigten festgesetzt werden.

Tyto zvláštní výhody mají povahu věřitelských práv a mohou náležet jednomu nebo vícerym akcionářům, nebo třetím osobám, které jim byly poskytnuty v souvislosti se založením společnosti.²⁰⁸ Ač je poskytnutí této výhody podmíněno členstvím na společnosti při jejím zakládání, další setrvání ve společnosti její trvání nebo existenci nepodmiňuje. Tato výhoda se totiž váže na konkrétní osobu, čímž se akcionáři i po převodu akcie garantuje postavení jako vně společnost stojícímu věřiteli, což plyne z povahy této výhody jako věřitelského práva.²⁰⁹

Obsah těchto výhod mohou tvořit práva jak majetkové, tak nemajetkové povahy. Majetkovými výhodami jsou např. právo zpětné koupě do společností vnesených věcí, přednostní právo na podíl na zisku nebo na likvidačním zůstatku, opce na koupi zboží společnosti, provize z obrátu společnosti, právo na zvýhodněný, příp. volný vstup na akce společnosti nebo do jejich zařízení atd.²¹⁰ Ostatně, jako majetkovou výhodu lze ve stanovách sjednat též náhradu nákladů, které akcionáři nebo třetí osobě vznikly při zakládání společnosti.²¹¹ Co se nemajetkových výhod týče, v úvahu připadají práva na poskytnutí informací, právo nahlížet do účetních knih společnosti nebo právo jmenovat určitý počet členů dozorčí rady. Posledně zmíněná práva lze přiznat pouze akcionářům, nikoli třetím osobám. Vážou se výhradně na osobu konkrétního akcionáře, což znamená, že nejsou převoditelná na jiného akcionáře.²¹²

Nepřípustná jsou taková ujednání zvláštních výhod, která odporují kogentním ustanovením akciového práva. Takovými jsou výhody majetkového charakteru spočívající např. na právu na vrácení vkladu na základním kapitálu, právo na vyplacení úroku plynoucího z vkladu na základním kapitálu, právo na úrok plynoucí z likvidační masy, právo na přednostní úpis nových akcií atd. Výhodou nemajetkového charakteru, kterou zákon zapovídá, je např. příslib místa v představenstvu, neboť jejím dojednáním by se zasahovalo do pravomocí dozorčí rady. Zakazuje se též přiznat třetímu právo

---

²⁰⁸ Arnold, A. in Zöllner, W., Noack, U. *Kölner Kommentar zum Aktiengesetz. Band 1.* 3. vydání. Köln: Carl Heymanns, s. 1974, ISBN 978-3-452-27881-4, s. 495.

²⁰⁹ Junker, M. *Der Sondervorteil im Sinne des § 26 AktG.* Zeitschrift für das gesamte Handelsrecht und Wirtschaftsrecht, 159. Band 1995, s. 211.

²¹⁰ Pentz, A. in Goette, W., Habersack, M., Kalss, S. a kol. *Münchener Kommentar zum Aktiengesetz: AktG Band 1: §§ 1-75.* 4. vydání. München: Verlag Franz Vahlen, s. 2242, ISBN 978-3-406-63821-3, s. 701.

²¹¹ Ustanovení § 26 odst. 2 AktG.

²¹² Pentz, A. in Goette, W., Habersack, M., Kalss, S. a kol. *Münchener Kommentar zum Aktiengesetz: AktG Band 1: §§ 1-75.* 4. vydání. München: Verlag Franz Vahlen, s. 2242, ISBN 978-3-406-63821-3, s. 702.

na jmenování členů dozorčí rady. Stejnak se zakazuje poskytnut výhodu spočívající v právu ustanovovat zaměstnance společnosti, neboť by se tím zasahovalo do obchodního vedení představenstva.²¹³

Jak již bylo zmíněno, zvláštní výhody musí být zakotveny ve stanovách. Stanovy musí obsahovat jejich přesný a srozumitelný popis, včetně popisu osob, kterým tyto výhody náleží. K jejich zakotvení se přitom požaduje souhlas všech zakladatelů. Budou-li mezi společností a akcionáři, příp. někým třetím dojednány tyto výhody v průběhu existence společnosti, nevyžaduje se k jejich účinnosti zakotvení ve stanovách. Při jejich poskytování se však nabízí otázka, kdo poskytuje tyto výhody s ohledem na dělbu pravomoci ve společnosti. Přednostní právo na podíl na zisku poskytuje valná hromada, zatímco práva, jimiž se zasahuje do obchodního vedení společnosti, poskytuje představenstvo. Limity při poskytování výhod je zásada stejného zacházení s akcionáři, stejně jako zákonný zákaz vrácení a zúročení vkladů vložených do základního kapitálu.

Práva vtělované do akcií zvláštního druhu jsou v německém právu též výhradně účastnické povahy. Spojovat s nimi jiné výhody nelze, neboť by to odporovalo povaze akciové společnosti. Přiznat určité výhody však lze, to však jenom akcionářům – zakladatelům v souvislosti se založením společnosti.

1.3. Přípustnost spojování povinností se zvláštními akciemi

Na rozdíl od českého právního řádu úprava německého akciového práva připouští spojovat s akciemi i povinnosti. Z ustanovení § 55 odst. 1 AktG s úředním názvem „vedlejší povinnosti akcionářů“²¹⁴ plyne, že je-li převod akcií vázán na souhlas společnosti, mohou stanovy uložit akcionářům vedle povinnosti vnést vklad na základním kapitálu, také povinnost na opakující se nepeněžité plnění. Stanovy musí přitom určit, zda se plnění poskytuje úplatně nebo bezúplatně. Povinnost a rozsah plnění se stanoví v akciích nebo zatímních listech. Odst. 2 téhož ustanovení říká, že stanovy mohou stanovit smluvní pokutu pro případ, že povinnost nebude vůbec nebo řádně splněna.²¹⁵

---

²¹³ Tamtéž.

²¹⁴ Nebenverpflichtungen der Aktionäre.

²¹⁵ Ustanovení § 55 AktG v originálu zní: (1) Ist die Übertragung der Aktien an die Zustimmung der Gesellschaft gebunden, so kann die Satzung Aktionären die Verpflichtung auferlegen, neben den Einlagen auf das Grundkapital wiederkehrende, nicht in Geld bestehende Leistungen zu erbringen. Dabei

Předmětem vedlejších povinností mohou být jenom opakující se nepeněžitá plnění. Mohou spočívat jak na konání, tak na opomenutí, za předpokladu, že nebudou odporovat právnímu řádu. Plnění nemusí být přitom majetkové hodnoty, postačuje, že je dán zájem společnosti na jejich poskytnutí.²¹⁶

Znakem plnění je jeho opakování se. O plnění jako o opakujícím se nelze mluvit tehdy, kdy se poskytuje jednorázově nebo trvale. Nemusí být přitom poskytováno ani pravidelně ani ve stejném rozsahu. Příkladem opakujícího se plnění je např. provádění určitých kontrol akcionářem, které připadají na určité časové období.

Nepřipouští se však plnění spočívající v penězích. Jsou jimi nejenom plnění založená na přímé platební povinnosti, ale také plnění, s kterými je platební povinnost spojena přímo nebo plnění, kterých obsahem je, že při nástupu určité události se poskytne platba. Nepřipouští se také povinnosti, které se zakládají na poskytnutí záruk nebo převzetí ručení. Příkladem nepřipustných peněžitých plnění je např. úplatné převzetí zboží akcionářem, úplatné užívání nájemních prostor společnosti nebo úplatné využití služeb společnosti akcionářem, zprostředkování uzavření obchodů atd. Připouští se však spojení povinnosti akcionáře převzít určité zboží spolu s povinností zaplatit dodavateli za toto zboží kupní cenu.

Plnění, které je předmětem vedlejších povinností, může spočívat i v opomenutí určitého konání. Jak již bylo řečeno níže, spojovat s těmito povinnostmi jednorázově nebo trvale poskytované plnění se nepřipouští. Stejný závěr se uplatní i na plnění spočívající v opomenutí určitého konání.

Povaha s akcií takto spojované povinnosti musí souviset s členstvím akcionáře na společnosti.²¹⁷ S převodem akcie se převádí i v ní vtělené vedlejší povinnosti. Od povinnosti akcionáře poskytnout společnosti určité opakující se plnění je potřeba odlišovat povinnost plnění, která vznikne z této hlavní povinnosti. Jakmile se některá z těchto povinností stane splatnou, oddělí se od této hlavní povinnosti a bude tak představovat samostatný závazkověprávní nárok společnosti vůči akcionáři, který již

---

hat sie zu bestimmen, ob die Leistungen entgeltlich oder unentgeltlich zu erbringen sind. Die Verpflichtung und der Umfang der Leistungen sind in en Aktien und Zwischenscheinen anzugeben. (2) Die Satzung kann Vertragsstrafen für den Fall festsetzen, dass die Verpflichtung nicht oder nicht gehörig erfüllt wird.

²¹⁶ Bungereth, E. in Goette, W., Habersack, M, Kalss, S. a kol. *Münchener Kommentar zum Aktiengesetz: AktG Band 1: §§ 1-75*. 4. vydání. München: Verlag Franz Vahlen, s. 2242, ISBN 978-3-406-63821-3, s. 1384-1385.

²¹⁷ Tamtéž, s. 1386.

není vázán na členství akcionáře na společnosti. Při převodu akcie nedochází i k převodu této povinnosti, ta nadále zůstává u akcionáře. Lze ji převést pouze postoupením pohledávky ze strany společnosti nebo převzetím dlužníkovu dluhu třetí osobou.

Podmínkou pro vtělení vedlejších povinností do akcií je, že převod těchto akcií je podmíněn souhlasem společnosti. Podmínit převoditelnost akcií souhlasem společnosti se připouští u akcií znějících na jméno. Roli přitom sehrává omezenost převoditelnosti, nikoli druh listiny. Proto lze vedlejší povinnosti vtělovat i do omezeně převoditelných zatímních listů nebo je také spojovat s omezeně převoditelnými zaknihovanými akciemi. Údaj o povinnostech a jejich rozsahu by měl být z akcií nebo zatímních listů zřejmý. Vedlejší povinnosti lze nicméně spojovat i s určitou částí akcií. Tyto akcie pak budou tvořit samostatný druh akcií.²¹⁸

Vedlejší povinnost musí být vymezeny ve stanovách společnosti. Postačí přitom, aby byl ve stanovách vymezen pouze jejich druh a rozsah, s tím, že bližší určení obsahu bude ponecháno představenstvu nebo dozorčí radě, příp. třetí osobě. Kromě toho musí stanovy také uvést, zda akcionář plní tuto povinnost úplatně nebo bezúplatně. Určení její výše se nevyžaduje. Nejsou-li tyto povinnosti, stejně jako údaj o tom, zda jsou poskytovány za úplatu nebo nikoli, upraveny ve stanovách, nemohou tyto povinnosti vzniknout. K jejich vzniku nedojde ani v případě, když nebudou upraveny v akcích znějících na jméno s omezenou převoditelností.²¹⁹

Uvedené povinnosti lze zakotvit do stanov jak při zakládání společnosti, tak v průběhu jejího trvání. U posledně zmíněného případu se dle § 180 odst. 1 AktG vyžaduje k jejich účinnosti souhlas všech dotčených akcionářů. Souhlas všech dotčených akcionářů se vyžaduje i v případě, kdy dochází k změně obsahu stanov, kterou se rozsah těchto povinností zvyšuje nebo zpřísňuje. Zpřísnění může spočívat nejenom na rozšíření jejich rozsahu, nýbrž i ve snížení odměny za jejich poskytování, příp. v zavedení nebo zvýšení smluvní pokuty za jejich nesplnění.

Uložením vedlejší povinnosti se nenahrazuje vkladová povinnost akcionáře ani jeho povinnost loajality vůči společnosti. V případě, že by akcionář mu uloženou povinnost nesplnil, nebo by ji nesplnil řádně, společnost může po něm požadovat

---

²¹⁸ Tamtéž, s. 1389.

²¹⁹ Tamtéž, s. 1383.

zaplacení smluvní pokuty. To ovšem jenom za předpokladu, že podmínky její úhrady, stejně jako její výši upraví stanovy. Řádně nesplněnou povinností se rozumí také vadně poskytnuté nebo prodlévající plnění.

1.4. Přípustnost úbytku členských práv

Německá právní úprava na rozdíl od té české připouští stavět druhy akcií na úbytku členských práv.²²⁰ Při zjišťování jaká práva mohou v akcích ubývat, je potřebné vycházet ze zásady přísnosti stanov upravené v § 23 odst. 5 AktG. Ta říká, že od ustanovení zákona je možné odchýlit se jenom tehdy, pokud to zákon výslovně připouští. Výslovnost může ze zákona plynout buď přímo, nebo ji lze dovodit výkladem. Omezení rozsahu práv nebo jejich vyloučení bude proto možné ujednat pouze u těch z nich, u nichž to zákon výslovně stanoví. Právní doktrína se shoduje na tom, že těmito právy jsou právo na podíl na zisku a na likvidačním zůstatku a hlasovací právo. Odchýlit se od zákonné úpravy ostatních práv není možné.

Co se majetkových práv týče, v německém právu se připouští, že právo na podíl na zisku a na likvidačním zůstatku lze nejenom v akcii omezit, nýbrž i vyloučit. Ustanovení § 60 odst. 1 AktG upravující podíl na zisku říká, že podíly akcionářů na zisku se určují podle jejich podílů na základním kapitálu. Od měřítka míry podílu na základním kapitálu připouští odst. 3 téhož ustanovení možnost odchylky. Říká, že stanovy mohou určit jiný způsob rozdělení zisku.

Uvedený odst. 3 prolomuje zásadu přísnosti stanov a dává přednost smluvní autonomii akcionářů. Prolomení této zásady se připouští proto, že způsob přerozdělení podílu na zisku je věcí vztahu mezi akcionáři, nikoli věřiteli. Ostatně tuto možnost připouští i samotný § 11 AktG, který uvádí, že akcie mohou zaručovat různá práva, zejména při dělbě zisku a majetku společnosti. Akcionáři si tak mohou ve stanovách určit jakýkoli způsob přerozdělení jejich podílu na základním kapitálu, bude-li v souladu se zákonem a zásady akciového práva. Nepřipouští se však ujednání, kterými se přerozdělení tohoto podílu vkládá do rukou valné hromady nebo jiného orgánu

---

²²⁰ Heider in Goette, W., Habersack, M., Kalss, S. a kol. *Münchener Kommentar zum Aktiengesetz: AktG Band 1: §§ 1-75*. 4. vydání. München : Verlag Franz Vahlen, s. 2242, ISBN 978-3-406-63821-3, s. 334.

společnosti, nebo třetí osobě. Takové ujednání se považuje za nicotné z důvodu jeho neslučitelnosti s povahou akciové společnosti dle § 241 č. 3 AktG.²²¹

Právo na podíl na zisku lze omezit nebo vyloučit za dvou situací, a to buď při zakládání společnosti, anebo za jejího trvání. Dochází-li k jeho omezení nebo vyloučení za první situace, takové ustanovení se přijímá v rámci stanov jako celku, a to jednohlasným souhlasem všech akcionářů se stanovami ve formě notářského zápisu. Souhlas všech akcionářů s existencí těchto akcií vylučuje porušení zásady stejného zacházení s akcionáři.²²²

K omezení nebo vyloučení tohoto práva může dojít i za trvání společnosti, a to buď změnou obsahu, nebo vytvořením nové akcie zvláštního druhu, anebo vydáním nových akcií při zvýšení základního kapitálu. Dojde-li tím k změně vztahu v neprospěch jednoho druhu akcií, vyžaduje se k této změně jednak přijetí usnesení kvalifikovanou většinou akcionářů, jejich podíly zastupují v čase přijímání rozhodnutí alespoň tři čtvrtiny základního kapitálu, a jednak souhlas všech akcionářů vlastnících druh akcií, jehož znevýhodnění tato změna způsobí.

Další majetkové právo, které lze podle německé právní doktríny z akcie úplně vyloučit nebo jej v ní omezit je právo na podíl na likvidačním zůstatku. Výchozím ustanovením je § 271 odst. 1 AktG, které upravuje rozdělení majetku společnosti při její likvidaci. Stanoví, že majetek, který zbyl po uspokojení závazků společnosti, se rozdělí mezi akcionáře.²²³ Právní doktrína vyloučení tohoto práva připouští, neshoduje se však na tom, zda k němu může dojít plošně, nebo jenom za určitých zákonných předpokladů.

Podle převládajícího názoru se může akcionář svého práva na podíl na likvidačním zůstatku vzdát jako celku. Lze tak učinit ve stanovách při zakládání společnosti, za jejího trvání změnou stanov anebo v průběhu likvidace, za předpokladu, že s tím souhlasili všichni tímto rozhodnutím dotčení akcionáři.²²⁴

Hüffer naproti tomu vzdání se práva na podíl na likvidačním zůstatku připouští pouze v jediném případě. Uvádí, že od § 271 odst. 1 AktG se nelze v spojení s § 23

---

²²¹ Goette, W., Habersack, M., Kalss, S. a kol. *Münchener Kommentar zum Aktiengesetz: AktG Band 1: §§ 1-75*. 4. vydání. München : Verlag Franz Vahlen, s. 2242, ISBN 978-3-406-63821-3, s. 1601.

²²² Heider, tamtéž, s. 334.

²²³ Ustanovení § 271 odst. 1 v originálu říká: Das nach der Berichtigung der Verbindlichkeiten verbleibende Vermögen der Gesellschaft wird unter die Aktionäre verteilt.

²²⁴ Sethe, R. *Aktien ohne Vermögensbeteiligung?* Zeitschrift für das gesamte Handelsrecht und Wirtschaftsrecht, 162. Band 1998, s. 483.

odst. 5 AktG odchýlit. Výjimky jsou možné tehdy, kdy je připouští samotný AktG nebo jiný právní předpis. Takovou výjimkou je § 51 a násl., § 55 odst. 1 č. 5 dle německého daňového zákona z 16. března 1976 (dále jen „AO“), podle kterého se u daňově zvýhodněných korporací požaduje, aby byl jejich majetek v rámci likvidace také vynaložen na veřejněprospěšné, dobročinné nebo církevní účely. Tyto daňově zvýhodněné subjekty se mohou tedy od § 271 odst. 1 AktG v spojení § 23 odst. 5 AktG odchýlit tím, že se práva na podíl na likvidačním zůstatku vzdají ve prospěch některého ze zmíněných účelů. Ostatní případy vyloučení práva na podíl na likvidačním zůstatku označuje *Hüffer* za v rozporu s § 23 odst. 5 AktG, jež lze žalovat na nicotnost dle § 249 AktG.

Naproti tomu, *Sethe* argumentuje povahou ustanovení § 271 odst. 1 AktG. Uvádí, že podle převládajícího názoru je uvedené ustanovení dáno v zájmu ochrany akcionářů, neshledá žádný důvod pro to, aby bylo potřebné chránit akcionáře před sebou samými. Dále argumentuje tím, že pokud je možné vyloučit z akcie právo na dividendu dle § 58 odst. 4 AktG, pak nevidí důvod proto, proč by nebylo také možné za splnění zákonných podmínek vyloučit i právo na podíl na likvidačním zůstatku. K tomu uvádí, že to, že v ustanovení § 271 AktG chybí s § 58 odst. 4 AktG srovnatelné ustanovení, neodůvodňuje ještě argumentem *a contrario* nemožnost takového ujednání. Nicméně, vůli zákonodárce nelze z právních pramenů zjistit. Ochrana budoucích akcionářů podle něj u společností s akciemi veřejně nabízenými nebo u společností, které jsou obchodovatelné na burze, zabezpečí povinně zveřejňovaný prospekt, přičemž jednou z jeho náležitostí, jež je v něm uvedena, je údaj i o tom, zda z akcie je či není vyloučeno právo na podíl na likvidačním zůstatku jako celku.²²⁵

Koch na tuto argumentaci reaguje tím, že paralela s ustanovením § 58 odst. 4 AktG není nejvhodnější, neboť § 58 odst. 4 AktG upravuje vzdání se práva na dividendu jako pohledávky akcionáře za společností, nikoli práva jako celku. Proto nelze vyloučit, zda tím, že zákonodárce vyloučení práva výslovně neupravil nelze předpokládat to, že právo na podíl na likvidačním zůstatku nevystavěl na jiném hodnotovém základu jako právo na podíl na zisku. Za takové situace není užití analogie ani argumentu *a contrario* na místě, a proto by se mělo setrvat na výkladu, který co

---

²²⁵ Tamtéž.

nejvěrněji kopíruje znění zákona. Dále dodává, že budoucí nabyvatelé těchto akcií by si měli dát pozor na, zda je u nich splněna podmínka veřejné prospěšnosti dle AO.²²⁶

K změně stanov za trvání společnosti se vyžaduje původní úprava práva na výplatu podílu na likvidačním zůstatku a souhlas všech akcionářů, kteří budou touto změnou dotčeni.

Posledním právem, jehož vyloučení nebo omezení německé právo připouští je právo hlasovací. Dle § 12 odst. 1 AktG každá akcie zaručuje hlasovací právo. Dle druhé věty tohoto ustanovení mohou být prioritní akcie vydány podle ustanovení tohoto zákona jako akcie bez hlasovacího práva. Odst. 2 téhož ustanovení uvádí, že víc hlasovacích práv se nepřipouští.

Rozsah hlasovacího práva je dán jeho hlasovací silou, která se odvíjí od kapitálové účasti akcionáře na základním kapitálu společnosti. Zákon však od zásady proporcionality hlasovacího práva k podílu na základním kapitálu zná určité odchylky.

První z nich spočívá na možnost vyloučení hlasovacího práva z akcie. Ustanovení § 139 odst. 1 AktG říká, že z akcií, s kterými je spojeno přednostní právo na rozdělení podílu na zisku, může být hlasovací právo vyloučeno. Tyto akcie jsou stejně jako v českém právu označovány jako prioritní akcie bez hlasovacího práva. Jejich vlastníkům zaručují nadále všechna z akcie plynoucí práva, s výjimkou práva hlasovacího.

Úbytek hlasovacího práva je možný pouze u prioritních akcií. Chce-li společnost za své existence dodatečně vydat prioritní akcie bez hlasovacího práva, které budou mít za důsledek změnu vztahu k ostatním druhům akcií, vyžaduje se k jejich přijetí kromě usnesení valné hromady měnící stanovy společnosti, také souhlas všech dotčených akcionářů.

Kromě toho lze hlasovací právo omezit též v případech, kdy akcionář vlastní větší počet akcií, tím že stanovy omezí hlasovací právo nejvyšší částkou akcií, za nichž bude hlasovací právo aktivní nebo odstupňováním hlasovacího práva.²²⁷ Dojde-li

---

²²⁶ Koch in Goette, W., Habersack, M., Kalss, S. a kol. *Münchener Kommentar zum Aktiengesetz: AktG Band 4: §§ 179-277*. 4. vydání. München : Verlag Franz Vahlen, s. 2161, ISBN 978-3-406-63824-4, s. 1601.

²²⁶ Heider, tamtéž, s. 344.

²²⁷ Ustanovení § 134 odst. 1 AktG v druhé větě říká, že v případě, že jednomu akcionáři patří vícero akcií, mohou stanovy akciové společnosti, která není kótovaná na burze, omezit hlasovací právo stanovením nejvyšší částky nebo odstupňováním. Německé znění: Für den Fall, daß einem Aktionär mehrere Aktien

k omezení hlasovacího práva u vlastníků určitého většího počtu akcií stanovením nejvyšší částky, v jejím rozsahu se hlasovací právo vykonává, bude se k takovému omezení vyžadovat souhlas kvalifikované většiny takto znevýhodněných akcionářů dle § 179 odst. 3 AktG.

Další možnost odchýlení se od zákonem stanovené hlasovací síly je možné učinit v souladu s § 134 odst. 1 druhá věta AktG. Podle něj se připouští u akcionáře, který vlastní více akcií v společnosti nekótované na burze omezit jejich hlasovací sílu stanovením jejich absolutního nebo progresivního stropu. Toto omezení nevyplývá z akcie, nýbrž z osoby akcionáře, kterého podíl na základním kapitálu překročí určitý ve stanovách uvedený rozsah. Stanovy přitom nemohou určit, že se toto omezení váže na konkrétní osoby akcionáře. Odporovalo by to totiž zásadě stejného zacházení s akcionáři. V uvedeném případě se nejedná o samostatný druh akcií.²²⁸ Toto omezení ovlivňuje pouze hlasovací sílu akcií akcionáře, nikoli jeho kapitálovou účast na společnosti. Pokud se takové ustanovení zapracovává do stanov za trvání společnosti, usnesení k jeho přijetí musí být přijato kvalifikovanou většinou akcionářů dle § 179 odst. 3 AktG.

Prolomit zásadu proporcionality hlasovací síly akcií konstruováním akcií s vyšším rozsahem hlasovacích práv se v německém právním řádu nepřipouští. Ač jejich úpravu právní řád znal, od její úpravy zákonodárce opustil a v § 12 odst. 2 AktG formuloval zákaz, jenž existenci takových akcií zapovídá. Důvodem pro takové řešení bylo zneužívání tohoto institutu, kdy v některých případech docházelo k vybavení akcií 1000 až 10 000 násobky hlasovacích práv.

2. Právní následky porušení limitů smluvní autonomie při konstrukci druhů akcií akcionáři

Pokud byly akcie zvláštního druhu již vytvořeny, nabízí se otázka, jaké právní následky je postihnou, nebudou-li v souladu s níže uvedenými limity. Stejně jako v českém právu, i v tom německém se rozlišují situace, kdy k vytvoření akcií zvláštního druhu vlastně dochází. Jednak je to za situace založení společnosti, a jednak za jejího

---

gehören, kann bei einer nichtbörsennotierten Gesellschaft die Satzung das Stimmrecht durch Festsetzung eines Höchstbetrags oder von Abstufungen beschränken.

²²⁸ Heider in Goette, W., Habersack, M., Kalss, S. a kol. *Münchener Kommentar zum Aktiengesetz: AktG Band 1: §§ 1-75*. 4. vydání. München : Verlag Franz Vahlen, s. 2242, ISBN 978-3-406-63821-3, s. 345.

trvání, kdy k vzniku nových druhů akcií dochází vydáním nového druhu nebo změnou jejich obsahu, příp. při zvyšování základního kapitálu, kdy dochází k vydávání nových druhů akcií.

Konstruuji-li se akcie zvláštního druhu při zakládání společnosti, souhlas s jejich existencí vyjádří zakladatelé tím, že se všichni vysloví pro jejich přijetí. Souhlas každého zakladatele se stanovami vylučuje jakékoli porušení zásady stejného zacházení.²²⁹ Obsahují-li však stanovy ustanovení, která jsou vadná, neúplná nebo neplatná, rejstříkový soud může odmítnout zápis společnosti do obchodního rejstříku, pokud takové ustanovení, jeho nedostatky nebo neplatnost jsou v rozporu s právními předpisy, které byly vydány výhradně nebo převážně k ochraně věřitelů společnosti nebo jinak vydány ve veřejném zájmu, anebo vydány ve veřejném zájmu, nebo které mají za důsledek neplatnost stanov.²³⁰

Dle § 38 odst. 4 č. 2 AktG nebude moci rejstříkový soud odmítnout zápis společnosti do obchodního rejstříku pouze na základě rozporu některého ustanovení stanov s dobrými mravy. Rozpor s dobrými mravy bude důvodem pro odmítnutí zapsání společnosti pouze tehdy, kdy rozpor s dobrými mravy má za následek neplatnost stanov jako celku dle § 38 odst. 4 č. 3 AktG. Důvodem pro takovýto postup zákonodárce je snaha zrychlit založení společnosti, kterému by mohla bránit právě takto široce formulovaná míra uvážení rejstříkového soudu při zapisování společnosti do obchodního rejstříku. Zákonodárce má za to, že určení rozporu s dobrými mravy se určuje hůře u abstraktně formulovaného ustanovení stanov než při přezkoumávání konkrétního usnesení valné hromady s dobrými mravy. Soudce, který při zápisu společnosti do obchodního rejstříku zjistí, že některé ustanovení stanov odporuje dobrým mravům, aniž by zároveň způsobovalo neplatnost stanov jako celku, musí společnost přesto do obchodního rejstříku zapsat.

Za druhé situace dochází k vzniku akcií za trvání společnosti, a to přijetím usnesení valnou hromadou. Jakými právními následky však postihne zákon ta usnesení, která svým obsahem odporují níže zmíněným limitům smluvní autonomie akcionáři při konstrukci akcií zvláštního druhu?

---

²²⁹ Heider, K. in Goette, W., Habersack, M., Kalss, S. a kol. *Münchener Kommentar zum Aktiengesetz: AktG Band 1: §§ 1-75*. 4. vydání. München: Verlag Franz Vahlen, s. 2242, ISBN 978-3-406-63821-3, s. 331.

²³⁰ Dle § 38 odst. 4 č. 2 a 3 AktG.

Ustanovení § 243 odst. 1 AktG říká, že usnesení valné hromady může být kvůli porušení zákona nebo stanov napadeno žalobou. Žaloba musí být vznesena do jednoho měsíce od přijetí usnesení.²³¹ Vznést žalobu proti usnesení valné hromady může akcionář, který se účastnil předmětné valné hromady, a jenž podal odpor proti jejímu usnesení, nebo akcionář, který nebyl na valnou hromadu připuštěn nebo když valná hromada nebyla řádně svolána, nebo představenstvo anebo člen představenstva nebo dozorčí rady, pokud by se výkonem usnesení mohli dopustit trestního činu anebo jednání, jímž by společnosti vznikla újma, kterou by museli nahradit.²³²

Dojde-li usnesením valné hromady k změně obsahu druhů akcií nebo vytvoření akcií zvláštního druhu, které jsou v rozporu se zásadou stejného zacházení s akcionáři vyjádřené v § 53a AktG, lze proti němu podat žalobu na napadení usnesení valné hromady dle § 243 odst. 1 AktG. Touto žalobou se napadá takové usnesení, které trpí vadou, k jejímuž odstranění však nedojde. Lze sem řadit případy, kdy usnesením valné hromady dochází k omezení nebo vyloučení práva na podíl na zisku nebo na likvidačním zůstatku, k vytvoření prioritních akcií nebo spojování povinnosti s akciemi, aniž by s tím znevýhodnění akcionáři vyjádřili svůj souhlas. Vyhoví-li této žalobě soud, právním následkem postihujícím toto usnesení bude jeho zánik.

Naproti tomu porušení zásady stejného zacházení, které je neslučitelné s povahou akciové společnosti, lze napadnout žalobou na nicotnost dle § 249 AktG. Výsledkem řízení bude nicotnost takto napadnutého usnesení.²³³ Takto napadené usnesení bude stiženo nicotností. Příkladem nicotného usnesení je usnesení, jímž se valná hromada pokusila vyloučit zásadu stejného zacházení s akcionáři jako celek.

Žalovat na nicotnost lze i usnesení, která budou s akciemi zvláštního druhu spojovat práva jiná než účastnická, nebo která budou stavět akcie zvláštního druhu na vyloučení nebo omezení tam, kde to AktG nepřipouští. Jejich rozpor se zákonem je také stíhán nicotností dle § 241 č. 3 1. alt. AktG. Německý zákonodárce nicotností postihne též ustanovení, která porušují veřejný pořádek²³⁴ nebo dobré mravy.²³⁵

---

²³¹ Ustanovení 246 odst. 1 AktG.

²³² K subjektům, které jsou aktivně legitimované vznést žalobu proti usnesení valné hromady, viz blíže § 245 AktG.

²³³ Ustanovení § 241 odst. 3 AktG.

²³⁴ Ustanovení § 241 č. 3 3 alt. AktG.

²³⁵ Ustanovení § 241 č. 4 AktG.

3. Druhy akcií

Německá právní úprava rozeznává stejné druhy akcií jako úprava česká, a to akcie kmenové a akcie zvláštního druhu, přičemž pod akcie zvláštního druhu řadí prioritní akcie. Prioritní akcie jsou přitom jedinými akciemi zvláštního druhu, které AktG výslovně pojmenovává. Kmenové akcie chápe stejně, a to jako akcie s nimi jsou spojena základní členská práva a povinnosti, která jsou zaručena v zákonném rozsahu všem akcionářům, a to bez rozdílu.

V textu níže bylo pojednáno, že v německém právním řádu panuje zásada přísnosti stanov a odchýlit se od ní je možné pouze tam, kde to AktG výslovně připouští. Tato zásada platí stejně i u členských práv a povinností. Akcie zvláštního druhu jsou proto konstruovány pouze s těmi členskými právy, u kterých zákon připouští možnost odchýlit se od zákonné úpravy. Těmito práv jsou právo na podíl na zisku a na likvidačním zůstatku, hlasovacího práva. S akciemi lze ostatně spojovat i další povinnosti, které souvisejí s členstvím na společnosti.

Z § 11 AktG, které je výchozím ustanovením pro akcie zvláštního druhu plyne, že akcie mohou zaručovat různá práva, zejména při dělbě zisku a majetku společnosti. Akcie se stejnými právy tvoří jeden druh. Ustanovení § 12 AktG dále stanoví, že každá akcie zaručuje hlasovací právo.

Co se kombinace hlasovacího práva a práva na podíl na zisku týče, jako zvláštní druh akcie lze na prvním místě uvést prioritní akcie. Prioritní akcie jsou v německém právním prostředí chápány stejně jako v tom českém. Zákon s nimi spojuje přednost na výplatě podílu na zisku, přičemž ta může spočívat buď ve vyšším podílu na zisku, anebo v přednostní výplatě tohoto podílu. Zpravidla jsou takové akcie konstruovány jako akcie bez hlasovacího práva. Vydávají-li se bez hlasovacího práva, smějí se na základním kapitálu společnosti podílet nejvíce do poloviny jeho výše. Vyloučit hlasovací právo v jiném druhu akcií než u akcií prioritních se nepřipouští.

Při otázce, zda může být druh akcií založen na vyšší než zákonem stanovené hlasovací síle, lze odpovědět, že nikoli. Ustanovení § 12 AktG totiž takovou možnost zapovídá.

Akciemi zvláštního druhu, jejichž zvláštnost spočívá na modifikacích práva na podíl na zisku, mohou být akcie, u nichž je podíl na zisku stanoven v rozdílné výši,

než uvádí § 60 odst. 1 AktG. Dále, akciemi zvláštního druhu mohou být akcie, kdy vlastníci úplně nesplacených akcie jsou z výplaty podílu na zisku úplně vyloučeni. Většinovým akcionářům může v nich být též stanovena vrchní hranice pro výplatu podílu na zisku. Podíl na výplatě podílu na zisku a jeho výši lze vázat na vedlejší plnění, k jehož poskytování se akcionář zavázal dle § 55 AktG.

Dalším majetkovým právem, jehož modifikacemi dochází ke vzniku různých druhů zvláštních akcií, je právo na podíl na likvidačním zůstatku. Jako akcie zvláštního druhu lze konstruovat akcie, v nichž je míra podílu na tomto právu stanovena odlišně od zákona, v němž je toto právo omezeno nebo z nich vyloučeno. Připouští se také vytvoření takového druhu akcie, který v sobě vtěluje přednostní právo na výplatu podílu na likvidačním zůstatku.

Zvláštním druhem akcií budou i ty akcie, do nichž jsou inkorporovány vedlejší povinnosti. U všech akcií zvláštního druhu přitom platí, akciemi jednoho druhu jsou akcie, s nimiž jsou spojena stejná práva a povinnosti.

Závěrem

Cílem této práce byl rozbor problematiky limitů, které omezují smluvní autonomii akcionářů při konstrukci druhů akcií. K nalezení odpovědí na uvedené otázky mi dopomohla také analýza předmětné problematiky v německém právu.

Z důvodu zavedení zásady autonomie jako vůdčího principu soukromého práva v spojení s novou liberální úpravou druhů akcií prolínala tuto práci otázka, v kterých případech vstoupí do autonomie akcionáře při tvorbě druhů akcií zákon jako prostředek *ultima ratio*. Na základě nastudované literatury jsou dle mého názoru těmito limity účel a smysl zákona, veřejný pořádek a dobré mravy, které nacházejí své bližší vyjádření (i) v zákazu konstrukcí zvláštních akcií na úbytku práv, (ii) v zákazu spojování s akciemi jiných práv než práv účastnických, dále (iii) v nepřípustnosti vydávání úrokových akcií, (iv) akcií, kterými se porušuje zásada stejného zacházení s akcionáři a nakonec (v) akcií, která jsou v rozporu se svobodou volného pohybu kapitálu.

Nejspornějším limitem této práce bylo pojednání o možnosti nebo nemožnosti úbytku členských práv v akcií. Po analýze jak české, tak německé úpravy jsem dospěla k závěru, že v českém právu to není možné, a to právě kvůli povaze některých ustanovení akciového práva, které jsou formulovány v ZOK tak, že se není od nich možné odchýlit. ZOK připouští, že s akciemi lze spojovat zvláštní práva. S ohledem na úpravu podílu v § 135 ZOK v společnosti s ručením omezením by se dalo slovo „spojovat“ vyložit tak, že akcie lze stavět i na úbytku práv. Nicméně, na rozdíl od společnosti s ručením omezeným úprava akciové společnosti neumožňuje s akciemi spojovat i povinnosti.²³⁶ Z toho je patrný úmysl zákonodárce, aby akcie se zvláštními právy spočívaly pouze na přidávání, přírůstku práv, nikoli na jejich úbytku. Ostatně, kdyby ZOK úbytek práv připouštěl, nezabýval by se ještě navíc úpravou prioritní akcie, neboť její konstrukci by bylo možné vystavět již na základě § 276 odst. 3 ZOK. Mám za to, že jsou projevem úmyslu zákonodárce, aby nedocházelo k znevýhodnění akcionářů v dalších, než zákonem stanovených případech.

Co se spojování práv s akciemi týče, česká právní doktrína se rozchází v tom, zda těmito právy mohou být pouze účastnická nebo i neúčastnická práva. Část teorie, která zastává posledně zmíněný názor, jej odůvodňuje právě zásadou smluvní

---

²³⁶ Viz § 276 odst. 1 a 3 ZOK.

autonomie. Po srovnání s německou právní úpravou jsem dospěla k názoru, že smluvní autonomie musí v daném případě ustoupit smyslu a účelu zákona, který spočívá v tom, že s akciemi lze spojovat pouze členská práva. Spojováním dalších výhod s akciemi by totiž mohlo docházet k zásahům do uspořádání vztahů uvnitř společnosti, kdy by akcionáři mohli rozhodovat o tom, že jim náleží práva, o nichž přísluší rozhodovat jinému orgánu společnosti.

Další limit představuje zákaz vydávání úrokových akcií. Smluvní autonomie akcionáře se zde podřizuje zájmu na zachování finančního zdraví společnosti, a tak i jejímu dalšího trvání, stejně jako zájmů věřitelů na zachování existence společnosti a její solventnosti.

Smluvní autonomie akcionářů je též omezená zásadou stejného zacházení s akcionáři. Ta totiž předpokládá, že bude-li se smluvní autonomie akcionářů řídit určitými věcnými důvody a jednání akcionářů bude přiměřené těmto důvodům, tak ustoupí do úzadí ve prospěch smluvní autonomie akcionářů.

Poslední limit představují judikatorní závěry SDEU. Z nich plyne, že zachování svobody volného pohybu kapitálu v rámci vnitřního trhu Evropské unie má přednost před smluvní autonomií akcionářů. Nicméně, smluvní autonomie akcionářů, jejímž projevem mohou být také zlaté akcie, nemusí svobodě volného pohybu kapitálu ustupovat za předpokladu, že se tyto akcie podílejí na společnosti vykonávající úplně nebo částečně činnosti ve veřejném zájmu, práva, v nich obsažená nepůsobí diskriminačně vůči ostatním současným nebo budoucím akcionářům a jsou v souladu se zásadou proporcionality.

Seznam použitých zkratek

AktG	německý akciový zákon z 6. září 1965
AO	německý daňový zákon z 16. března 1976
CenP	zákon č. 591/1992 Sb., o cenných papírech
DluhZ	zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech
InsZ	zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení
LegPr	legislativní pravidla vlády schválená usnesením vlády za dne 19. 3. 1998 č. 188
ObchZ	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
ObčZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
ZOK	zákon č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)
ZISIF	zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech
ZVeřRej	zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob

Seznam použité literatury

Učebnice a komentáře

BEZOUŠKA, P., PIECHOWIZOVÁ, L. *Nový občanský zákoník 2014 – nejdůležitější změny*. 1. vydání. Praha: Anag, 2013, s. 376, ISBN 978-80-7263-819-2.

ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. a kol. *Právo obchodních korporací*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 640, ISBN 978-80-7478-735-5.

DĚDIC, J., PAULY, J. *Cenné papíry*. Praha: Prospektrum, 1994, s. 220, ISBN 80-85431-98-X.

GOETTE, W., HABERSACK, M., KALSS, S. a kol. *Münchener Kommentar zum Aktiengesetz: AktG Band 1: §§ 1-75*. 4. vydání. München: Verlag Franz Vahlen, s. 2242, ISBN 978-3-406-63821-3.

GOETTE, W., HABERSACK, M., KALSS, S. a kol. *Münchener Kommentar zum Aktiengesetz: AktG Band 4: §§ 179-277*. 4. vydání. München : Verlag Franz Vahlen, s. 2161, ISBN 978-3-406-63824-4.

GURSKY, K. *Wertpapierrecht*. 3. vydání. Heidelberg: Müller, 2007, s. 139, ISBN 978-3-8114-3536-0.

HAVEL, B., ŠTENGLOVÁ, I., DĚDIC, J., JINDŘICH, M. a kol. *Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 416, ISBN 978-80-7400-285-4-416.

HÜFFER, U., KOCH, J. *Aktiengesetz*. 12. vydání. München : C. H. Beck, 2016, s. 2297, ISBN 978-3-406-69107-2.

KOTÁSEK, J., PIHERA, V., POKORNÁ, J., VÍTEK, J. *Právo cenných papírů*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, s. 264, ISBN 978-80-7400-515-2.

LAVICKÝ, P. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 2380, ISBN 978-80-7400-529-9.

PŘIBYL, Z. *Základy práva cenných papírů*. Díl I. Praha: Nakladatelství V. Kvasnička, 1995, s. 92, ISBN 80-85255-68-5.

ZÖLLNER, W., NOACK, U. *Kölner Kommentar zum Aktiengesetz. Band 1*. 3. vydání. Köln: Carl Heymanns, 2011, s. 1974, ISBN 978-3-452-27881-4.

Statě

- ČECH, P. *Akcie po rekodifikaci*. Právní rádce, 2012, č. 10.
- ČECH, P. *A. s. po rekodifikaci*. Právní rádce, 2012, č. 5.
- ČECH, P. *Akcie ve víru rekodifikace aneb nevtělené, zaknihované a kusové akcie v návrhu zákona o obchodních korporacích*. Obchodněprávní revue, 2011, č. 10.
- ČERNÁ, S. *Volba druhů podílů (akcií) a její limity*. Rekodifikace & praxe, 2015, č. 12.
- ČERNÁ, S. *O akciích s rozdílnou váhou hlasů v budoucím českém akciovém právu*. Obchodněprávní revue, 2012, č. 7-8.
- ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., ČECH, P. *Co přinese zákon o obchodních korporacích kapitálovým obchodním společnostem, jejich společníkům a věřitelům?* Časopis pro právní vědu a praxi, 2012, č. 4.
- DĚDIC, J. *Akcie s rozdílnými právy využijí hlavně nově založené společnosti*. Hospodářské noviny [25. 4. 2014].
- DOLEŽIL, T., SZTEFEK, M. *Zpráva o staronovém druhu ve středu Evropy – použijte odvážně, ale s rozumem*. Rekodifikace & praxe, 2015, č. 7-8.
- HURYCHOVÁ, K. *Zásada stejného zacházení se všemi akcionáři – k významu ustanovení § 244 odst. 2 ZOK*. Obchodněprávní revue, 2015, č. 10.
- HUSTÁK, Z., MANDERLA, M. *Cenné papíry ve světle rekodifikace – poznámky k novému režimu*. Obchodněprávní revue, 2014, č. 1.
- JOSKOVÁ, L. *Je ve společnosti s ručením omezeným možný podíl bez hlasovacího práva či práva na podíl na zisku?* Obchodněprávní revue, 2015, č. 9.
- JUNKER, M. *Der Sondervorteil im Sinne des § 26 AktG*. Zeitschrift für das gesamte Handelsrecht und Wirtschaftsrecht, 159. Band 1995.
- KŘÍŽ, R. *Úvaha na téma problematiky druhů akcií dle nové právní úpravy obsažené v zákoně o obchodních společnostech a družstvech*. Obchodněprávní revue, 2013, č. 4.
- PÍLKOVÁ, J. *Právní úprava cenných papírů v návrhu nového občanského zákoníku*. Obchodněprávní revue, 2011, č. 8.
- RADA, I. *Neplatnost a nicotnost usnesení (nejen) valné hromady*. Právní rádce, 2009, č. 1.
- SETHE, R. *Aktien ohne Vermögensbeteiligung?* Zeitschrift für das gesamte Handelsrecht und Wirtschaftsrecht, 162. Band 1998.

SPÁČIL, J. *Dobré mravy v českém občanském zákoníku a judikatuře*. Právní rozhledy, 2004, č. 18.

ŠPAČKOVÁ, M. *Zásada rovného zacházení se všemi akcionáři*. Obchodněprávní revue, 2016, č. 1.

Judikatura

Rozhodnutí Nejvyššího soud ČR ze dne 25. 2. 2010, sp. zn. 29 Cdo 1326/2009, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. „R 13/2011“.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 6. 1997, sp. zn. 3 Cdon 69/96. Soudní judikatura, 1997, č. 8, pod č. 62.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 4. 2005, sp zn. 29 Odo 701/2004. In Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 3. 5. 2016]. Dostupné z <<http://www.beck-online.cz/>>.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 6. 2005, sp. zn. 29 Odo 442/2004, In Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 26. 4. 2016]. Dostupné z <<http://www.beck-online.cz/>>.

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 4. 6. 2002. Komise Evropských společenství proti Portugalsku. Věc C 367/98 [online]. [cit. 22. 4. 2016]. Dostupné <<http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?jsessionid=9ea7d2dc30d5ba26d039bca34091ba81ffd73d88a315.e34KaxiLc3qMb40Rch0SaxuSchj0?text=&docid=47377&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=344557>>.

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 4. 6. 2002. Komise Evropských společenství proti Francouzské republice. Věc C 483/99 [online]. [cit. 22. 4. 2016]. Dostupné <<http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=47378&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1341480>>.

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 4. 6. 2002. Komise Evropských společenství proti Belgickému království. Věc C 503/99 [online]. [cit. 23. 4. 2016]. Dostupné <<http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=47379&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1342209>>.

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 13. 5. 2003. Komise Evropských společenství proti Španělskému království. Věc C 463/00 [online]. [cit. 23. 4. 2016]. Dostupné <<http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=48279&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1342581>>.

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 13. 5. 2003. Komise Evropských společenství proti Spojenému království Velké Británie a Severního Irska. Věc C 98/01 [online]. [cit. 24. 4. 2016]. Dostupné <<http://eur-lex.europa.eu/legal content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:62001CJ0098&from=EN>>.

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 23. 10. 2007. Komise Evropských společenství proti Spolkové republice Německo. Věc C 112/05 [online]. [cit. 24. 4. 2016]. Dostupné <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=70710&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1343345>>.

Rozsudek OLG Stuttgart, sp zn. II ZR 150/88, ze dne 6. 9. 1960, zveřejněného v Die Entscheidungen des Bundesgerichtshofs in Zivilsachen, 33. Band, 1961, s. 175.

Další prameny

DŮVODOVÁ ZPRÁVA K OBČZ [online]. Dostupné <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>.

DŮVODOVÁ ZPRÁVA K ZOK [online]. Dostupné <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-k-ZOK.pdf>>.

Právní předpisy

Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob.

Zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech, ve znění pozdější předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Zákon č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích).

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Německý daňový zákon z 16. března 1976 (v německém originálu „Abgabeordnung“).

Německý akciový zákon z 6. září 1965.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Švýcarský obligační zákon z 30. března 1911.

Elektronické zdroje

Německý akciový zákon z 6. září 1965 [online]. Dostupné <<https://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/aktg/gesamt.pdf>>.

Internetová jazyková příručka [online]. Ústav pro jazyk český Akademie věd ČR, v. v. i. [cit. 26. 4. 2016]. Dostupné <<http://prirucka.ujc.cas.cz/?id=156&dotaz=anebo>>.

Shrnutí

Předkládána diplomová práce na téma „*Smluvní autonomie při konstrukci druhů akcií a její limity*“ se snaží zodpovědět otázku, do jaké míry je rozsah smluvní autonomie akcionářů při konstrukci zvláštní akcie omezen. Odpověď na ni nalézá prostřednictvím negativní analýzy, kdy vypočítává zákonná a judikatorní omezení, která prostor akcionářů při konstrukci těchto akcií zužují. Věnuje se také právním následkům, které postihují ty konstrukce zvláštních akcií, které odporují zákonu, anebo kterých obsah je pochybný nebo neurčitý či nesrozumitelný.

Tato práce je rozdělena do dvou kapitol. První se zabývá problematikou smluvní autonomie při konstrukci druhů akcií a její limitů v právu českém, zatímco druhá v právu německém. První kapitola se skládá ze dvou částí. Její první část popisuje obecně úpravu cenného papíru a akcie, a soustřeďuje se na vymezení těch jejich specifik, které doprovází další výklad o jednotlivých limitech smluvní autonomie při konstrukci zvláštních akcií a druzích akcií.

Druhá část první kapitoly se člení do dvou oddílů, kde se první z nich zaměřuje na vypočtení zákonných a judikatorních omezení, která limitují smluvní autonomii akcionářů při konstrukci zvláštních akcií. Následně jsou popsány právní následky, které postihují ty konstrukce zvláštních akcií, jež zmíněným omezením odporují, nebo ty, jejichž konstrukce práv vzbuzují pochybnosti o jejich obsahu, nebo jejichž konstrukce jsou neurčité a nesrozumitelné. Druhý oddíl pojednává o jednotlivých druzích akcií, kterých existenci zákon výslovně připouští a též vyjmenovává ty konstrukce, které zákon sice výslovně neupravuje, ale kterých vydávání by bylo s ohledem na novou právní úpravu možné.

Předmětem druhé kapitoly zabývající se německou úpravou dané problematiky, je rozbor těch institutů, kterých úprava se liší od té české. Tato kapitola se skládá z troch oddílů. První pojednává o limitech smluvní autonomie akcionářů v německém právu, druhý o právních následcích, v případě, že tyto limity nebudou dodrženy a třetí o přípustných druzích akcií zvláštního druhu.

V závěru této práce jsou formulovány odpovědi a názory diplomanta na ty právní otázky, jejichž úprava není v českém právu jednoznačná, a u nichž se rozchází právní doktrína.

Abstract

The theme of this diploma thesis is "*Contracting autonomy in construction of classes of shares and its limits*". Its aim is to answer the question to what extent is the contracting autonomy of shareholders limited, when it comes to construction of classes of shares. The answer is being found by means of a negative analysis that lists both statutory and case-law based limits that restrict that autonomy. It also presents legal consequences, from which suffer those classes of special shares that collide with the statutory provisions and the constructions of rights that are questionable or vague.

This diploma thesis comprises of two chapters. Whereas the first one deals with the contracting autonomy in construction of classes of shares and its limits in Czech law, the second one do likewise in German law.

The first chapter is divided into two sections. The first part describes a security and shares in general trying to bring out those of their specifics that are subject of further discussion of limits of the contracting autonomy in construction of classes of shares and particular classes of shares. The second section of the first chapter has two subsections. The first one addresses statutory and case-law based limits, which restrict the contracting autonomy of shareholders in construction of special shares. Subsequently, it introduces the legal consequences that apply to those construction of special shares that are contrary to the aforementioned limits and constructions of which rights are questionable and vague. The second subsection of the second section discusses classes of shares, emission of which is either explicitly permitted or possible pursuant to new Czech corporate law.

The focus of the second chapter lies in the analysis of the issue in German law, especially of particulars that differ from Czech law. Thus, this chapter comprises of three parts. The first one deals with the limits of contracting autonomy of shareholders, the another one with the legal consequences, when shareholders do not adhere to those limits and the last one with particular classes of shares.

In the summary follows student's answers and opinions on those questions that are subject to discussions in current Czech corporate law.

Název práce

Smluvní autonomie při konstrukci druhů akcií a její limity

Klíčová slova

cenný papír, akcie, druhy akcií, zvláštní práva, zvláštní akcie, účastnická práva, úbytek práv, zásada stejného zacházení

Thesis title

Contracting autonomy in construction of types of shares and its limits

Key words

security, shares, classes of shares, special class rights, special shares, shareholder rights, deferred shares, equivalent treatment principle